

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
«ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΝΩΣΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ»**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**« Η εμπορική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης έναντι τρίτων αναπτυσσόμενων
χωρών: Από το Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων στις
Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης»**

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Ελευθερία Μπουκουβάλα

A.M. 7116M005

Επιβλέπων Καθηγητής: Δονάτος Παπαγιάννης

Ιανουάριος 2018

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Εθνική και Ενωσιακή Διοίκηση» του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Αντικείμενό της είναι η Εμπορική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Κοινή Εμπορική Πολιτική) έναντι τρίτων αναπτυσσόμενων χωρών και ειδικότερα η εξέλιξη αυτής από το Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων στις Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης που βρίσκονται σήμερα υπό διαπραγμάτευση με τις χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού.

Διαρθρώνεται δε σε τέσσερα κεφάλαια καθένα από τα οποία εξετάζει μια διαφορετική έκφανση του θέματος συμβάλλοντας στην όσο το δυνατόν πληρέστερη προσέγγισή του.

Καταρχάς, στο πρώτο κεφάλαιο εξετάζεται η σχέση της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής έναντι τρίτων αναπτυσσόμενων χωρών με την Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Ανάπτυξη (Συνεργασία για την Ανάπτυξη) υπό το πρίσμα των κοινών αρχών, στόχων και μέσων.

Εν συνεχεία, στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται το ισχύον Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων ως προς τις διακρίσεις του και τις επιμέρους ρυθμίσεις, αφού προηγηθεί μια ιστορική επισκόπηση.

Ακολούθως, στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εξέλιξη των εμπορικών προτιμησιακών σχέσεων της Ένωσης με τις χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού μέχρι τις Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης, οι οποίες εξετάζονται διεξοδικά.

Τέλος, στο τελευταίο κεφάλαιο επιχειρείται αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των δύο μέσων της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής, η ανάλυση των οποίων προηγήθηκε, καθώς και σύγκριση αυτών μεταξύ τους προς το σκοπό εξαγωγής συμπερασμάτων, με τα οποία ολοκληρώνεται το κεφάλαιο.

ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ

Κοινή Εμπορική Πολιτική, αναπτυσσόμενες χώρες, Συνεργασία για την Ανάπτυξη, Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων, Συμφωνία Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης, Χώρες Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού, εμπορικές προτιμήσεις, δασμολογικές προτιμήσεις

ABSTRACT

The present essay was delivered in the framework of Postgraduate Programme “National and Union Administration” in Panteion University of Social and Political Sciences. This essay deals with European Union’s Commercial Policy (Common Commercial Policy) with regard to third developing countries and specifically its evolution from the Generalized System of Preferences to the Economic Partnership Agreements that are under negotiation with the Countries of Africa, Caribbean and Pacific.

It is structured in four chapters, each of which examines a different aspect contributing in the best possible approach of the essay’s theme.

In this context, the first chapter presents the relationship between the Common Commercial Policy with regard to third developing countries and the European Union’s Development Policy (Development Cooperation) in light of their common principles, goals and means..

Then, in the second chapter, the current Generalized System of Preferences is examined as far as its distinctions and provisions are concerned, after a historical review.

Furthermore, the third chapter focuses on the evolution in trade preferential relationships between the European Union and the Countries of Africa, Caribbean and Pacific, leading to the Economic Partnership Agreements, which are thoroughly examined.

Finally, in the last chapter, it is attempted an evaluation of the effectiveness of the abovementioned means of Common Commercial Policy as well as a comparison between them, in order to draw some conclusions, with which the chapter is completed.

KEY-WORDS

Common Commercial Policy, developing countries, Development Cooperation, Generalized System of Preferences, Economic Partnership Agreement, Countries of Africa, Caribbean and Pacific, trade preferences, tariff preferences

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Αρ.	Άρθρο
ΑΚΕ	Χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού
ΓΣΔΕ	Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου
ΕΟΚ	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
ΛΑΧ	Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες
ΣΓΠ	Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων
ΣΓΠ	Γενικό Καθεστώς
ΣΓΠ+	Ειδικό Καθεστώς Κινήτρων για την Αειφόρο Ανάπτυξη και τη Χρηστή Διακυβέρνηση
ΟΕΟ	Όλα Εκτός από Όπλα
Παρ.	Παράγραφος
ΠΟΕ	Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου
ΣΕΕ	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση
ΣΛΕΕ	Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
ΣΟΕΣ	Συμφωνία Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης
ΣυνθΕΟΚ	Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας

EPA	Economic Partnership Agreement
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade
GSP	Generalised Scheme of Preferences
GSP	General Arrangement
GSP+	Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance
EBA	Everything But Arms
FTA	Free Trade Agreement
LDCs	Least-Developed Countries
WTO	World Trade Organization
UNCTAD	United Nations Conference on Trade and Development

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
ΛΕΞΕΙΣ-ΚΛΕΙΔΙΑ.....	3
ABSTRACT.....	4
KEY-WORDS.....	5
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Η ΚΟΙΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΡΙΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	12
1.1 Η έννοια της αναπτυσσόμενης χώρας.....	12
1.2 Κοινές αρχές και στόχοι της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής και της Πολιτικής της Ένωσης για την ανάπτυξη (Συνεργασία για την Ανάπτυξη	14
1.3 Η σημασία του εμπορίου για την ανάπτυξη: σύγχρονοι αναπτυξιακοί στόχοι της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής	15
1.4 Τα μέσα της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής που συνιστούν εργαλεία ανάπτυξης	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΕΝΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΝ.....	20
2.1 Ιστορική επισκόπηση	20
2.2 Το ισχύον Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων	23
2.2.1 Νομική βάση	23
2.2.2 Συμβατότητα με GATT/ΠΟΕ	26
2.2.3 Διακρίσεις Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων.....	30
2.2.3.1 Το Γενικό Καθεστώς (ΣΓΠ)	31
2.2.3.2 Το Ειδικό Καθεστώς Κινήτρων για την Αειφόρο Ανάπτυξη και τη Χρηστή Διακυβέρνηση (ΣΓΠ+).....	35
2.2.3.3 Ειδικό Καθεστώς υπέρ των Λιγότερο Αναπτυγμένων Χωρών (ΕΒΑ)	40
2.2.4 Λόγοι προσωρινής αναστολής για όλα τα καθεστώτα.....	41
2.2.5 Μέτρα προστασίας της ενωσιακής αγοράς.....	42
2.2.6 Κανόνες καταγωγής.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΑΦΡΙΚΗΣ, ΚΑΡΑΪΒΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΟΥ (ΑΚΕ) ..	46
3.1 Η εξέλιξη στις εμπορικές προτιμησιακές σχέσεις της Ένωσης με τις χώρες ΑΚΕ	46
3.1.1 Η Συνθήκη της Ρώμης	46
3.1.2 Συμφωνίες Γιαουντέ	49
3.1.3 Συμφωνίες Λομέ	50
3.1.4 Συμφωνία Κοτονού -Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης.....	54

3.2 Χαρακτηριστικά των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης.....	58
3.3 Νομική βάση σύναψης των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης.....	60
3.4 Παρουσίαση της πορείας των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης ανά Περιφέρεια	61
3.4.1 Περιφέρεια Κεντρικής Αφρικής	61
3.4.2 Περιφέρεια Ανατολικής και Νότιας Αφρικής.....	62
3.4.3 Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής	63
3.4.4 Νοτιοαφρικανική Αναπτυξιακή Κοινότητα.....	63
3.4.5 Περιφέρεια Δυτικής Αφρικής	64
3.4.6 Περιφέρεια Καραϊβικής	65
3.4.7 Περιφέρεια Ειρηνικού.....	66
3.5 Κριτική προσέγγιση των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης.....	66
3.5.1 Προώθηση περιφερειακής ολοκλήρωσης	66
3.5.2 Ποσοστό απελευθέρωσης των αγορών	67
3.5.3 Απελευθέρωση ξένων επενδύσεων, υπηρεσιών, δημοσίων συμβάσεων	69
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΣΩΝ ΚΟΙΝΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ	70
4.1 Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας ισχύοντος Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων ως προς τις αναπτυσσόμενες χώρες.....	70
4.1.1 Ως προς την οικονομική ανάπτυξη	70
4.1.2 Ως προς την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων.....	76
4.1.3 Ως προς το στόχο της αειφόρου ανάπτυξης και την περιβαλλοντική προστασία	80
4.2 Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας της Συμφωνίας Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης της Ένωσης με την Περιφέρεια της Καραϊβικής	82
4.3 Σύγκριση Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων και Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης	84
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	86
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2.....	89
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3.....	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4.....	92
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	94

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, εφεξής απλώς Ένωση, οικοδομεί τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις της και διαμορφώνει την εμπορική πολιτική της απέναντι στις τρίτες χώρες διαφοροποιώντας τη στρατηγική της προσέγγιση ανάλογα με τους στόχους που θέτει ανά περίπτωση. Σε γενικές γραμμές, θα μπορούσαμε να διακρίνουμε τρεις μείζονες ομάδες τρίτων χωρών η οικονομική δύναμη των οποίων καθορίζει το είδος των εμπορικών σχέσεων που επιδιώκει η Ένωση.

Καταρχάς, η Ένωση εστιάζει την εμπορική πολιτική της στις οικονομικά ισχυρές δυνάμεις, όπως οι ΗΠΑ, ο Καναδάς και η Ιαπωνία, ενώ παράλληλα, δεν παραγνωρίζει τη σημασία των αναδυόμενων οικονομιών, όπως της Κίνας, της Ρωσίας ή της Ινδίας, οι οποίες έχουν αναδειχθεί σε ισχυρούς παράγοντες της παγκόσμιας οικονομίας. Όμως, η Ένωση δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και για τις αναπτυσσόμενες χώρες συνδυάζοντας εμπορικούς και αναπτυξιακούς στόχους κατά την άσκηση της σχετικής εμπορικής πολιτικής.

Με άλλα λόγια, η Ένωση στις σχέσεις της με τις αναπτυσσόμενες χώρες θέτει ως πρωταρχικό στόχο της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής, εφεξής ΚΕΠ, την ανάπτυξη των χωρών αυτών, με την πεποίθηση ότι το εμπόριο μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη και συνεπώς υιοθετώντας πρωτοβουλίες με στόχο την ενίσχυση του εμπορίου των αναπτυσσόμενων χωρών, συνεισφέρει στη συνολική οικονομική τους ανάπτυξη.

Σε αυτό το πλαίσιο, η παρούσα διπλωματική εργασία διερευνά την ΚΕΠ έναντι τρίτων αναπτυσσόμενων χωρών παρακολουθώντας τη μετάβαση από το Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων, εφεξής ΣΓΠ, ένα αυτόνομο μέσο παροχής εμπορικών προτιμήσεων, στις Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης (Economic Partnerships Agreements), εφεξής EPAs, ένα συμβατικό μοντέλο εμπορικών σχέσεων που έχει εγκαινιάσει η Ένωση με τις χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, εφεξής ΑΚΕ, με σκοπό να διαπιστωθεί κατά πόσον τα μέσα αυτά είναι σε θέση να συνεισφέρουν στην ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών.

Προκειμένου να εξαχθούν τα σχετικά συμπεράσματα μελετάται το κάθε ένα από τα προαναφερθέντα μέσα ΚΕΠ χωριστά ως προς την ιστορική εξέλιξη, τη νομική βάση και τη λειτουργία του, εν συνεχεία επιχειρείται μια αξιολόγηση της

αποτελεσματικότητάς τους και τέλος παρατίθεται μια σύγκριση μεταξύ τους. Πιο συγκεκριμένα, τα ως άνω ζητήματα αντιστοιχούν σε τέσσερα κεφάλαια ως ακολούθως:

Στο Κεφάλαιο 1 τίθεται το πλαίσιο της εξεταζόμενης πολιτικής, καθώς διερευνάται η αλληλεξάρτηση της ΚΕΠ και δη έναντι τρίτων αναπτυσσόμενων χωρών με την Πολιτική της Ένωσης για την Ανάπτυξη (Συνεργασία για την Ανάπτυξη), υπό το πρίσμα των κοινών αρχών που τις διαπνέουν, των κοινών στόχων που επιδιώκουν και των κοινών μέσων που μετέρχονται, αφού πρώτα προσδιορισθεί η έννοια της αναπτυσσόμενης χώρας.

Εν συνεχεία, στο Κεφάλαιο 2, παρουσιάζεται η ιστορική εξέλιξη του ΣΓΠ ενώ δίνεται έμφαση στο ισχύον ΣΓΠ, το οποίο αναλύεται ως προς τη νομική του βάση, τη συμβατότητά του με τους κανόνες της GATT και σημερινού ΠΟΕ, αλλά και εν γένει τη λειτουργία του με τις τρεις διακρίσεις του και τις επιμέρους ρυθμίσεις σχετικά με την εφαρμογή του.

Ακολούθως, στο Κεφάλαιο 3, εξετάζονται οι EPAs ως η τελευταία εξέλιξη στη μακρά πορεία των εμπορικών προτιμησιακών σχέσεων της Ένωσης με τις χώρες ΑΚΕ. Επιπροσθέτως, παρουσιάζονται αναλυτικά οι συμφωνίες καθώς και το στάδιο στο οποίο βρίσκονται οι διαπραγματεύσεις ανά Περιφέρεια. Τέλος, σε μια κριτική προσέγγιση των EPAs αντιπαρατίθενται τα κυριότερα σημεία προβληματισμού ιδωμένα από τη σκοπιά τόσο των επικριτών τους όσο και των υπερασπιστών τους.

Τέλος, στο κεφάλαιο 4, σε μια προσπάθεια αποτίμησης της αποτελεσματικότητας των ερευνώμενων μέσων της ΚΕΠ παρουσιάζονται καταρχάς τα ευρήματα της Ενδιάμεσης Έκθεσης Αξιολόγησης του ισχύοντος ΣΓΠ στους τομείς της οικονομικής ανάπτυξης, των ανθρώπινων δικαιωμάτων καθώς και της αειφόρου ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος για τη διετία 2014-2016. Ακολούθως, καταγράφονται τα ευρήματα από την έκθεση αξιολόγησης του οικονομικού αντικτύπου που είχε η EPA μεταξύ της Ένωσης και της Περιφέρειας της Καραϊβικής στις χώρες αυτές κατά την περίοδο 2008-2013.

Περαιτέρω, επιχειρείται μια σύγκριση του ΣΓΠ και των EPAs που οδηγεί τελικά, σε συνδυασμό με τις αναλύσεις των προηγούμενων κεφαλαίων, στην εξαγωγή

συμπερασμάτων για την ακολουθούμενη από την Ένωση εμπορική πολιτική έναντι των αναπτυσσόμενων χωρών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Η ΚΟΙΝΗ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΡΙΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

1.1 Η έννοια της αναπτυσσόμενης χώρας

Η διάκριση των χωρών σε αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες καθορίζεται από το επίπεδο της οικονομικής τους ανάπτυξης βάσει δεικτών τόσο οικονομικών όσο και κοινωνικών, όπως το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, το κατά κεφαλήν εισόδημα, το προσδόκιμο ζωής ή το ποσοστό αναλφαριθμητισμού¹. Παρόλα αυτά δεν υπάρχει ένα ενιαίο παγκόσμιο σύστημα κατάταξης, καθώς οι διάφοροι διεθνείς οργανισμοί εφαρμόζουν διαφορετικά κριτήρια.

Στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών δεν υφίσταται κάποια συνθήκη για τον προσδιορισμό των χωρών ως «αναπτυγμένων» και «αναπτυσσόμενων». Οι χώρες ομαδοποιούνται, για στατιστικούς λόγους που δεν εκφράζουν οποιαδήποτε αξιολογική κρίση αναφορικά με το στάδιο στο οποίο έχει φτάσει κάθε χώρα ή περιοχή κατά τη διαδικασία της ανάπτυξης², στις μείζονες κατηγορίες των Αναπτυγμένων Περιοχών (Developed Regions) και των Αναπτυσσόμενων Περιοχών (Developing Regions), στην οποία εντάσσονται οι ακόλουθες τρεις υποκατηγορίες: Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες (Least Developed Countries), Ηπειρωτικές Αναπτυσσόμενες Χώρες (Land Locked Developing Countries), Μικρές Νησιωτικές Αναπτυσσόμενες Χώρες (Small Island Developing States)³.

Περαιτέρω, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου, εφεξής ΠΟΕ, δεν έχει σύστημα κατάταξης, αλλά αντιθέτως οι χώρες αυτοανακηρύσσονται και αυτοκατατάσσονται ως αναπτυγμένες ή ως αναπτυσσόμενες και ακολούθως, δικαιούνται τα εμπορικά προνόμια που συνοδεύουν το καθεστώς αυτό, αν και αυτό δε σημαίνει ότι οι

¹ βλ. <https://www.thebalance.com/what-is-a-developing-country-1978982> Ανακτήθηκε την 2-1-2018

² βλ. <https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/> Ανακτήθηκε την 2-1-2018

³ Η ένταξη των χωρών ή περιοχών στις ως άνω κατηγορίες ακολουθεί το σύστημα «Standard Country or Area Codes for Statistical Use» των Ηνωμένων Εθνών.

χαρακτηρισμοί αυτοί γίνονται αυτόματα δεκτοί από τα διάφορα όργανα του ΠΟΕ⁴. Οι χώρες κατατάσσονται σε τρεις κατηγορίες: στις «αναπτυγμένες» χώρες, στις «αναπτυσσόμενες» χώρες και στις «λιγότερο αναπτυγμένες» χώρες, αλλά, όσον αφορά ειδικά στην τελευταία κατηγορία, ο ΠΟΕ ακολουθεί την αντίστοιχη κατάταξη των Ηνωμένων Εθνών⁵

Ακόμη, η Παγκόσμια Τράπεζα, ο οργανισμός για την οικονομική και τεχνική βοήθεια προς τις αναπτυσσόμενες χώρες χρησιμοποιεί, μεταξύ άλλων, ένα σύστημα κατάταξης των χωρών βάσει του ακαθάριστου κατά κεφαλήν εισοδήματος σε δολάρια ΗΠΑ⁶. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό, οι χώρες κατατάσσονται σε τέσσερις (4) κατηγορίες ως ακολούθως:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΒΑΣΕΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	ΟΡΙΑ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ⁷
Οικονομίες χαμηλού εισοδήματος	1.005 \$ και κάτω
Οικονομίες μέσου-χαμηλού εισοδήματος	1.005 - 3.955 \$
Οικονομίες μέσου-υψηλού εισοδήματος	3.956 – 12.235 \$
Οικονομίες υψηλού εισοδήματος	12.236 \$ και πάνω

Επίσης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund - IMF) πρότεινε το δικό του σύστημα κατάταξης βάσει μιας μεθοδολογίας για την αξιολόγηση της οικονομική ανάπτυξης κάθε χώρας⁸, λαμβάνοντας υπ' όψιν δείκτες

⁴ βλ. https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org7_e.htm Ανακτήθηκε την 2-1-2018

⁵ Η λίστα των Ηνωμένων Εθνών συμπεριλαμβάνει σήμερα 47 κράτη από τα οποία μόνο 36 είναι μέλη του ΠΟΕ. βλ. https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/ldc_list.pdf Ανακτήθηκε την 2-1-2018

⁶ Η μετατροπή από το τοπικό νόμισμα γίνεται βάσει της μεθόδου World Bank Atlas κι όχι βάσει συναλλαγματικής ισοτιμίας βλ. <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/378832-what-is-the-world-bank-atlas-method> Ανακτήθηκε την 2-1-2018

⁷ Ισχύοντα σημερινά όρια

⁸ Το 2011 δημοσιεύθηκε μια σχετική μελέτη με τον τίτλο «Classification of Countries Based on their Level of Development» βλ. <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/378832-what-is-the-world-bank-atlas-method> Ανακτήθηκε την 2-1-2018

όπως το κατά κεφαλήν εισόδημα, την εξαγωγική διαφοροποίηση και το βαθμό διείσδυσης στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα.

Η Ένωση σχεδιάζει την εμπορική πολιτική της έναντι των αναπτυσσόμενων χωρών ορίζοντας η ίδια τον κατάλογο των επωφελούμενων χωρών από τα εμπορικά προνόμια που προσφέρει μονομερώς, λαμβάνοντας υπ' όψιν, όπου κρίνεται απαραίτητο, τα συστήματα κατάταξης που προαναφέρθηκαν.

1.2 Κοινές αρχές και στόχοι της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής και της Πολιτικής της Ένωσης για την ανάπτυξη (Συνεργασία για την Ανάπτυξη)

Με τη Συνθήκη της Λισαβόνας η ΚΕΠ και η Πολιτική της Ένωσης για την Ανάπτυξη (Συνεργασία για την Ανάπτυξη) εντάσσονται στο Πέμπτο Μέρος της ΣΛΕΕ που επιγράφεται «Η Εξωτερική Δράση της Ένωσης», οπότε σύμφωνα με το αρ. 205 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με το αρ. 207 παρ. 1 εδ. β' ΣΛΕΕ και το άρθρο 208 παρ. 1 εδ. α' ΣΛΕΕ αντιστοίχως, ως προς τις αρχές και τους στόχους των δύο πολιτικών εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 21 ΣΕΕ. Η δε μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας τήρησης των αρχών και επίτευξης των στόχων διασφαλίζεται με την προβλεπόμενη στο άρθρο 21 παρ. 3 υποπ. 2 εδ. α' ΣΕΕ αρχή της συνοχής μεταξύ των διαφόρων τομέων της εξωτερικής της δράσης και μεταξύ αυτών και άλλων πολιτικών της.

Ειδικότερα, η εξωτερική δράση της Ένωσης διαπνέεται από τις αρχές που περιλαμβάνονται στο άρθρο 21 παρ. 1 ΣΕΕ: δημοκρατία, κράτος δικαίου, οικουμενικότητα, αδιαίρετο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, σεβασμός της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, ισότητα, αλληλεγγύη, σεβασμός των αρχών του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και του διεθνούς δικαίου.

Ακόμη, στο άρθρο 21 παρ. 2 ΣΕΕ καταγράφονται οι στόχοι της εξωτερικής δράσης της Ένωσης: αειφόρος οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική ανάπτυξη και κυρίως εξάλειψη της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες, ενσωμάτωση όλων των χωρών στην παγκόσμια οικονομία, αειφόρος διαχείριση των παγκόσμιων φυσικών πόρων, πολυμερής συνεργασία και χρηστή διακυβέρνηση.

Κι αν μεν για την αναπτυξιακή πολιτική της Ένωσης το ως άνω πλαίσιο δεν προκαλεί προβληματισμό, για την ΚΕΠ θα πρέπει να γίνουν ορισμένες διευκρινίσεις.

Καταρχάς από τις διατάξεις αυτές αφενός τίθεται όριο στην επίτευξη των οικονομικών στόχων της Ένωσης και αφετέρου νομιμοποιείται η επιδίωξη μη οικονομικών στόχων και πρωτίστως αναπτυξιακών μέσω ΚΕΠ. Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι μέχρι τη σαφή αποτύπωση του εν λόγω νομικού πλαισίου η ΚΕΠ ασκούνταν ανεξάρτητα από πολιτικές αρχές και σκοπούς με αποκλειστικό στόχο οικονομικά οφέλη για την Ένωση.

Αντίθετα, όπως θα αποδειχθεί από την ανάπτυξη των επόμενων κεφαλαίων, το κίνητρο για την εφαρμογή ορισμένων εμπορικών πολιτικών υπήρξε μη εμπορικό ή εν πάση περιπτώσει όχι αμιγώς εμπορικό. Οπότε, το ανωτέρω πλέγμα διατάξεων ουσιαστικά αποτύπωσε την πρακτική που ακολουθούσε η Επιτροπή και το Συμβούλιο τις τελευταίες δεκαετίες πριν την υπογραφή της Συνθήκης της Λισαβόνας⁹.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι στο άρθρο 208 παρ. 2 εδ. β' ΣΛΕΕ ρητά προβλέπεται η υποχρέωση της Ένωσης να λαμβάνει υπ' όψιν τους στόχους της αναπτυξιακής πολιτικής κατά την εφαρμογή πολιτικών που ενδέχεται να επηρεάσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες, στις οποίες προφανώς συμπεριλαμβάνεται η ΚΕΠ έναντι αναπτυσσόμενων χωρών.

1.3 Η σημασία του εμπορίου για την ανάπτυξη: σύγχρονοι αναπτυξιακοί στόχοι της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής

Ήδη από το 2000, η Ένωση συμπεριέλαβε το εμπόριο στους έξι βασικούς τομείς προτεραιότητας της αναπτυξιακής της πολιτικής, εκτιμώντας ότι οι εμπορικές συναλλαγές μπορούν να ευνοήσουν την ανάπτυξη και να μειώσουν τη φτώχεια. Άλλωστε, οι χώρες οι οποίες είχαν ενταχθεί στην παγκόσμια οικονομία μέσω του εμπορίου και των επενδύσεων παρουσίασαν μεγαλύτερη ανάπτυξη και βελτίωση πολλών βασικών κοινωνικών δεικτών¹⁰.

Η σημασία της σχέσης μεταξύ της ανάπτυξης, του εμπορίου και της ένταξης των αναπτυσσόμενων χωρών στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα αναγνωρίστηκε σε

⁹ Kleimann David, Taking Stock: EU Common Commercial Policy in the Lisbon Era, Centre for European Policy Studies, CEPS Working Document No. 346/April 2011

¹⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής "Η αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας", COM (2000) 212 τελικό, της 26ης Απριλίου 2000, και κοινή δήλωση Επιτροπής-Συμβουλίου για την αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 10 Νοεμβρίου 2000

διεθνές επίπεδο στις τρεις σημαντικότερες διασκέψεις που έλαβαν χώρα την επόμενη διετία.

Καταρχάς στο πλαίσιο του ΠΟΕ εγκρίθηκε στη Ντόχα το 2001 η αναπτυξιακή ατζέντα (Doha Development Agenda), η οποία αποτέλεσε μια νέα προσέγγιση του εμπορίου με στόχο την ανάπτυξη, με την έννοια ότι αποσκοπεί άμεσα στην ανάπτυξη και δεν αρκείται στο να δίνει απλώς στις αναπτυσσόμενες χώρες μεγαλύτερες προθεσμίες προσαρμογής και εφαρμογής των εκάστοτε συμφωνιών. Το άρθρο 2 της Υπουργικής Διακήρυξης της Ντόχα του 2001 ξεκάθαρα ορίζει ως στόχο την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και τη μείωση της φτώχειας στις αναπτυσσόμενες χώρες και αναγνωρίζει την ανάγκη να ωφεληθούν όλοι οι άνθρωποι από τις αυξανόμενες ευκαιρίες και τις συνθήκες ευημερίας που δημιουργούνται μέσω του πολυμερούς εμπορικού συστήματος¹¹.

Εν συνεχεία, το Μάρτιο του 2002, στη συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης στο Μοντερέυ, οι αρχηγοί κρατών του πλανήτη τόνισαν τη σημασία που έχει για την ανάπτυξη η άρση των περιορισμών του εμπορίου όσον αφορά στην προσφορά καθώς και την ανάγκη να καταστήσουν αποτελεσματικότερη, ασφαλέστερη και πιο προβλεπόμενη τη χρηματοδότηση της βοήθειας και της ενίσχυσης των ικανοτήτων που συνδέονται με το εμπόριο.

Και αργότερα μέσα στην ίδια χρονιά, στην παγκόσμια διάσκεψη κορυφής του Γιοχάνεσμπουργκ για την αειφόρο ανάπτυξη (WSSD), οι αρχηγοί κρατών αναγνώρισαν τη σημασία που έχει για το εμπόριο η αειφόρος ανάπτυξη υπογραμμίζοντας την ανάγκη να καταβληθούν περαιτέρω προσπάθειες για την στήριξη βιώσιμων συναλλαγών, πέρα από αυτές που έχουν ήδη γίνει στη Ντόχα και στο Μοντερέυ, και τονίζοντας ότι ήταν αναγκαίο να θεσπιστούν αμοιβαία υποστηριζόμενες πολιτικές στον τομέα του εμπορίου, της ανάπτυξης και του περιβάλλοντος.

Με την ανακοίνωση της του 2002 με τίτλο «Εμπόριο και αειφόρος ανάπτυξη: για να μπορέσουν οι αναπτυσσόμενες χώρες να επωφεληθούν από τις εμπορικές συναλλαγές», η Επιτροπή κατέστησε σαφή την πρόθεσή της να εντοπίσει τους τρόπους που θα επέτρεπαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση να τηρήσει τις προαναφερθείσες

¹¹ Ministerial WTO Declaration WT/MIN(01)/DEC/120 November 2001 Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα: http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm την 8-1-2018

διεθνείς δεσμεύσεις που είχε αναλάβει για τη στήριξη ιδίως των προσπαθειών των αναπτυσσόμενων χωρών, ώστε να αξιοποιήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο τα οφέλη από τις εμπορικές συναλλαγές και τις επενδύσεις¹².

Η ανακοίνωση του 2012 με τίτλο «Εμπόριο, μεγέθυνση και ανάπτυξη: Η προσαρμογή της εμπορικής και επενδυτικής πολιτικής στις χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας»¹³ αντικατοπτρίζει σαφώς μια αλλαγή στο πρότυπο της ΕΕ «εμπόριο και ανάπτυξη», καθώς η Επιτροπή αφού επιβεβαίωσε την τοποθέτηση του εμπορίου στο επίκεντρο των αναπτυξιακών στρατηγικών, υπογράμμισε παράλληλα την ανάγκη να υπάρξει αυξανόμενη διαφοροποίηση μεταξύ των αναπτυσσόμενων χωρών με στόχο την εστίαση σε εκείνες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας¹⁴.

Τον Οκτώβριο του 2015 η Ευρωπαϊκή Ένωση κύρωσε τη Συμφωνία για τη Διευκόλυνση του Εμπορίου (Trade Facilitation Agreement-TFA), η οποία είχε συναφθεί κατά την υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ στο Μπαλί το 2014, σκοπός της οποίας είναι να απλοποιήσει και να αποσαφηνίσει τις διεθνείς διαδικασίες εισαγωγών και εξαγωγών, τις τελωνειακές διατυπώσεις και τις απαιτήσεις διαμετακόμισης καθώς και να διευκολύνει τις διοικητικές διαδικασίες που σχετίζονται με το εμπόριο. Κατ' αποτέλεσμα, η μείωση του κόστους των ως άνω διαδικασιών θα συμβάλει ώστε να δοθεί μια σημαντική και ιδιαίτερα αναγκαία ώθηση στην παγκόσμια οικονομική ανάπτυξη.

Τα μεγαλύτερα περιθώρια βελτίωσης και κατά συνέπεια τα μεγαλύτερα δυνητικά οφέλη από αυτή τη συμφωνία αναμένεται να επιτύχουν οι αναπτυσσόμενες χώρες.

¹² Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «Εμπόριο και αειφόρος ανάπτυξη: για να μπορέσουν οι αναπτυσσόμενες χώρες να επωφεληθούν από τις εμπορικές συναλλαγές» COM(2002) 513 της 18-9-2002 Ανακτήθηκε την 8-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0513&qid=1514640652216&from=EN>

¹³ Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «Εμπόριο, μεγέθυνση και ανάπτυξη: Η προσαρμογή της εμπορικής και επενδυτικής πολιτικής στις χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας», COM(2012) 22 τελικό της 27-12-2012 Ανακτήθηκε την 8-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6753a278-b232-4d3a-b575-40f22efca04a.0017.03/DOC_1&format=PDF

¹⁴ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Οι εξωτερικές Σχέσεις της ΕΕ, Εμπορικά καθεστώτα που εφαρμόζονται σε αναπτυσσόμενες χώρες, 09/2017 Ανακτήθηκε την 8-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.2.3.html

Επιθυμία της Ένωσης είναι η συμφωνία αυτή να παίζει σημαντικό ρόλο στην αύξηση της συμμετοχής των αναπτυσσόμενων χωρών στο παγκόσμιο εμπόριο. Γι' αυτόν τον λόγο, η Ένωση έχει ήδη δεσμεύσει 400 εκατ. ευρώ ώστε να τις βοηθήσει να πραγματοποιήσουν τις μεταρρυθμίσεις που είναι αναγκαίες για να συμμορφωθούν με τους κανόνες που θέτει η συμφωνία¹⁵.

Η πρωτοβουλία «Βοήθεια για το Εμπόριο» (Aid for Trade Initiative), που δρομολογήθηκε το Δεκέμβριο του 2005, κατά την υπουργική διάσκεψη του ΠΟΕ στο Χονγκ Κονγκ, αποτελεί συμπλήρωμα στην Αναπτυξιακή Ατζέντα της Ντόχα, και παρέχει βοήθεια για τη δημιουργία εμπορικών ικανοτήτων προκειμένου οι αναπτυσσόμενες χώρες να επεκτείνουν τους παραγωγικούς τομείς τους και να ενσωματωθούν πλήρως στο παγκόσμιο εμπορικό σύστημα, με απώτερο στόχο να δημιουργηθεί ανάπτυξη και να καταπολεμηθεί η φτώχεια¹⁶.

Η Ένωση υιοθέτησε αντίστοιχα το 2007 τη στρατηγική «Βοήθεια για το Εμπόριο» (Aid for Trade Strategy), η οποία αναμένεται να αναθεωρηθεί ώστε αφενός να βελτιωθεί η συνέργεια μεταξύ της κοινής εμπορικής πολιτικής και της πολιτικής για την ανάπτυξη και αφετέρου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητα της εν λόγω στρατηγικής ιδιαίτερα για τις Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες.

1.4 Τα μέσα της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής που συνιστούν εργαλεία ανάπτυξης

Αν και η Συνθήκη της Λισαβόνας, όπως προαναφέρθηκε, ήρε οριστικά τις όποιες αμφισβητήσεις σχετικά με τη νομιμότητα των αναπτυξιακών επιδιώξεων της ΚΕΠ, εντούτοις πριν τη σχετική αποτύπωση στο κείμενο της Συνθήκης, η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της ΚΕΠ προς αυτή την κατεύθυνση είχε επέλθει νομολογιακά.

Συγκεκριμένα, με την απόφασή του της 26^{ης} Μαρτίου 1987-Υπόθεση 45/86 (Tariff Preferences Case), το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων έκρινε ότι η

¹⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου της 22-2-2017, Η ΕΕ χαιρετίζει την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας του ΠΟΕ για τη διευκόλυνση του εμπορίου Ανακτήθηκε την 8-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-188_el.htm

¹⁶ European Commission, International Cooperation and Development, Building Partnerships for Change in Developing Countries, Overview Ανακτήθηκε την 8-1-2018 από την ιστοσελίδα: https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/economic-growth/trade_en

ΚΕΠ καλύπτει και μέτρα που υιοθετούνται προς όφελος των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών, συνδέοντας σαφώς την ΚΕΠ με την πολιτική ανάπτυξης¹⁷.

Όμως, ήδη πριν τη νομολογιακή διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της η ΚΕΠ αξιοποιούσε τα μέσα της ως εργαλεία ανάπτυξης. Ειδικότερα, όσον αφορά στα αυτόνομα μέσα, ήτοι τις μονομερείς ενωσιακές πράξεις, που τέθηκαν στην υπηρεσία της ανάπτυξης, η Ένωση υιοθέτησε το 1971 το δικό της Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων. Μέσω του συστήματος αυτού, όπως θα αναπτυχθεί στο επόμενο κεφάλαιο, χορηγεί μέχρι σήμερα, με διαφοροποιημένα κριτήρια κατά το πέρασμα των ετών, μονομερείς δασμολογικές προτιμήσεις σε αναπτυσσόμενες χώρες, δηλαδή μη αμοιβαία προτιμησιακή πρόσβαση στην ενωσιακή αγορά των προϊόντων από αναπτυσσόμενες χώρες, τα οποία επιβαρύνονται με μειωμένους ή μηδενικούς δασμούς.

Αντίστοιχα, στα συμβατικά μέσα, ήτοι τις διεθνείς συμφωνίες που συνάπτει η Ένωση με τρίτα κράτη ή περιοχές, συμπεριλαμβάνεται μια κατηγορία εμπορικών συμφωνιών με αναπτυξιακές συνιστώσες προς όφελος των αναπτυσσόμενων χωρών. Η πρώτη τέτοια συμφωνία ανατρέχει στο 1963 και ακολουθώντας μια μακρά πορεία, που θα αναπτυχθεί στο οικείο κεφάλαιο, η Ένωση διαπραγματεύεται σήμερα συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης με τις χώρες της Αφρικής, Καραϊβικής και Ειρηνικού (ΑΚΕ), οι οποίες συνδυάζουν εμπορικούς και αναπτυξιακούς στόχους,

¹⁷ Βλ. αναλυτικά για την υπόθεση αυτή παρακάτω κεφ. 2.1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΓΕΝΙΚΕΥΜΕΝΩΝ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΩΝ

2.1 Ιστορική επισκόπηση

Το 1964 η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη (United Nations Conference on Trade and Development- UNCTAD), κατά την πρώτη σύνοδό της στη Γενεύη, στο πλαίσιο των εργασιών της για την εξεύρεση μέτρων προς το σκοπό της οικονομικής ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χωρών και της καταπολέμησης της φτώχειας, έθεσε το ζήτημα της παροχής μη αμοιβαίων εμπορικών προτιμήσεων, κυρίως δασμολογικών, από τις αναπτυγμένες προς τις αναπτυσσόμενες χώρες.¹⁸.

Εν συνεχεία, το 1968, κατά τη δεύτερη σύνοδό της στο Νέο Δελχί, η UNCTAD υιοθέτησε, υπό τη μορφή συστάσεως με το υπ' αριθμ. 21 (II) Ψήφισμά της (Resolution)¹⁹, τη δημιουργία ενός «Γενικευμένου Συστήματος Δασμολογικών Προτιμήσεων», δυνάμει του οποίου οι αναπτυγμένες χώρες θα μπορούσαν να παρέχουν αυτόνομες εμπορικές προτιμήσεις στις αναπτυσσόμενες χώρες με στόχο την ενίσχυση των κερδών από τις εξαγωγές των χωρών αυτών προς τις αναπτυγμένες χώρες, την προώθηση της εκβιομηχάνισής τους και τη διαφοροποίηση των οικονομιών τους. Συνέστησε δε Ειδική Επιτροπή για τις Προτιμήσεις (Special Committee on Preferences) για τη συγκέντρωση των απόψεων όλων των ενδιαφερόμενων χωρών.

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα υιοθέτησε για πρώτη φορά ΣΓΠ το 1971 με δεκαετή ισχύ (1971-1981), το οποίο ανανεώθηκε για μια ακόμη δεκαετία (1981-1991). Κατά τη διάρκεια αυτών των δεκαετιών, το ΣΓΠ επανεξεταζόταν κατ' έτος ως προς τα καλυπτόμενα είδη, τις ποσοστώσεις, τις οροφές και τη διαχείρισή τους, τις

¹⁸ Proceedings of the United Nations Conference on Trade and Development, Geneva, 23 March - 16 June 1964, Volume I, Final Act and Report σ. 37-39 Ανακτήθηκε 25-9-2017 από την ιστοσελίδα: http://unctad.org/en/Docs/econf46d141vol1_en.pdf

¹⁹ Proceedings of the United Nations Conference on Trade and Development, Second Session, New Delhi, 1 February - 29 March 1968, Volume I Report and Annexes, σ. 38 Ανακτήθηκε 25-9-2017 από την ιστοσελίδα: http://unctad.org/en/Docs/td97vol1_en.pdf

δικαιούχους χώρες και το ύψος των δασμολογικών μειώσεων για τα αγροτικά προϊόντα²⁰.

Κατά τη λήξη του, το 1991, το ΣΓΠ έπρεπε να αναθεωρηθεί εκ βάθρων. Ωστόσο, δεδομένου ότι εκκρεμούσαν τα αποτελέσματα του Γύρου της Ουρουγουάης στον ΠΟΕ, η ισχύς του παρατάθηκε με διάφορες τροποποιήσεις ως το 1994, οπότε η ΕΟΚ παραχώρησε άλλη μια δεκαετία δασμολογικών προτιμήσεων²¹.

Εν συνεχεία, ο δεύτερος κύκλος του ΣΓΠ κάλυψε την περίοδο από το 1995 ως το 2004. Η πρώτη φάση ξεκίνησε την 1-1-1995, όταν η τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα υιοθέτησε τις ακόλουθες βασικές νομοθετικές πράξεις: τον Κανονισμό 3281/1994²² για τα βιομηχανικά προϊόντα και τον Κανονισμό 1256/1996²³ για τα αγροτικά προϊόντα. Κατά τη δεύτερη φάση, από 1-7-1999 έως 31-12-2001, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα αναθεώρησε το ΣΓΠ βάσει του Κανονισμού 2820/1998²⁴.

Για την περίοδο από την 1-1-2002 ως τις 31-12-2004 η τότε Ευρωπαϊκή Κοινότητα έθεσε σε εφαρμογή την τρίτη φάση του Συστήματος, υιοθετώντας τον Κανονισμό 2501/2001²⁵, με τον οποίο επήλθαν μείζονες αλλαγές στο σχεδιασμό του ΣΓΠ. Συγκεκριμένα, ο εν λόγω Κανονισμός προέβλεπε πέντε διαφορετικά προτιμησησικά καθεστώτα:

(α) Γενικά καθεστώτα (General Arrangements)

²⁰ UNCTAD, Generalised System of Preferences: Handbook on the scheme of the European Union, 2015, Νέα Υόρκη και Γενεύη, σ. 2 Ανακτήθηκε 25-9-2017 από την ιστοσελίδα: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/itcdtsbmisc25rev4_en.pdf

²¹ ο.π.

²² Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 3281/1994 του Συμβουλίου της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1994, για την εφαρμογή ενός πολυετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο 1995-1998 σε ορισμένα βιομηχανικά προϊόντα καταγωγής αναπτυσσόμενων χωρών (ΕΕ L 348, της 31-12-1994).

²³ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1256/1996 ΤΟΥ Συμβουλίου της 20^{ης} Ιουνίου 1996, για την εφαρμογή πολυετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων, για την περίοδο από την 1^η Ιουλίου 1996 έως τις 30 Ιουνίου 1999, σε ορισμένα γεωργικά προϊόντα καταγωγής αναπτυσσόμενων χωρών (ΕΕ L 160, της 29-6-1996).

²⁴ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2820/1998 του Συμβουλίου της 21^{ης} Δεκεμβρίου 1998, για την εφαρμογή πολυετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1^η Ιουλίου 1999 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001 (ΕΕ L 357, της 30-12-1998).

²⁵ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2501/2001 του Συμβουλίου της 10^{ης} Δεκεμβρίου 2001 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1^η Ιανουαρίου 2002 ως τις 31 Δεκεμβρίου 2004 (ΕΕ L 346, της 31-12-2001).

(β) Ειδικά καθεστώτα ενθάρρυνσης για την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων (Special incentive arrangements for the protection of labour rights)

(γ) Ειδικά καθεστώτα ενθάρρυνσης για την προστασία του περιβάλλοντος (Special incentive arrangements for the protection of the environment)

(δ) Ειδικά καθεστώτα υπέρ των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών (Special arrangements for least-developed countries)

(ε) Ειδικά καθεστώτα για την καταπολέμηση της παραγωγής και εμπορίας ναρκωτικών (Drug Arrangements).

Βάσει των κατευθυντήριων γραμμών του 2004²⁶ για τη δεκαετία 2006-2015, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα υιοθέτησε τον Κανονισμό 980/2005²⁷ ισχύος από 1-1-2006 ως 31-12-2008. Δυνάμει του ως άνω Κανονισμού απλοποιήθηκε το ΣΓΠ με τη μείωση των καθεστώτων από πέντε σε τρία ως ακολούθως:

α) Γενικό καθεστώς (General arrangement)

β) Ειδικό καθεστώς κινήτρων για την αειφόρο ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση (Special incentive arrangements for sustainable development and good governance)

γ) Ειδικό καθεστώς υπέρ των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών (Special arrangements for Least Developed Countries).

Η βασική αυτή δομή διατηρήθηκε και υπό το καθεστώς του επόμενου Κανονισμού 732/2008²⁸ για την περίοδο από 1-1-2009 μέχρι 31-12-2011.

²⁶ Ανακοίνωση της 7^{ης} Ιουλίου 2004 της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με τίτλο «Αναπτυσσόμενες χώρες, διεθνές εμπόριο και βιώσιμη ανάπτυξη: Ο ρόλος του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων (ΣΓΠ) της Κοινότητας για τη δεκαετία 2006-2015» COM(2004) 461 τελικό /7-7-2004.

²⁷ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 980/2005 του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 2005 για την εφαρμογή του συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων (ΕΕ L 169, της 30-6-2005).

²⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 732/2008 του Συμβουλίου της 22ας Ιουλίου 2008 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2009 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011 και για τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 552/97, (ΕΚ) αριθ. 1933/2006 και των κανονισμών της Επιτροπής (ΕΚ) αριθ. 1100/2006 και (ΕΚ) αριθ. 964/2007 (ΕΕ L 211, της 6-8-2008).

Ακολουθώντας, ο Κανονισμός 512/2011²⁹ επεξεργάστηκε το συγκεκριμένο ΣΓΠ, με λίγες αλλαγές τεχνικού τύπου, μέχρι τις 31-12-2013. Εν συνεχεία, ετέθη σε ισχύ από 1-1-2014 ο Κανονισμός 978/2012, ο οποίος ισχύει μέχρι σήμερα και παρουσιάζεται παρακάτω κατά την ανάλυση του ισχύοντος ΣΓΠ.

2.2 Το ισχύον Σύστημα Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων

2.2.1 Νομική βάση

Το ΣΓΠ καταρχήν συνιστά αυτόνομο μέσο της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής, καθώς, σύμφωνα με το αρ. 207 ΣΛΕΕ, «η κοινή εμπορική πολιτική διαμορφώνεται βάσει ενιαίων αρχών, ιδίως όσον αφορά τις μεταβολές δασμολογικών συντελεστών...».

Αλλά, λαμβάνοντας υπ' όψιν τους στόχους τους οποίους επιδιώκει, το ΣΓΠ αποτελεί κυρίως εργαλείο αναπτυξιακής πολιτικής. Με άλλα λόγια, πρόκειται για ένα μέσο της κοινής εμπορικής πολιτικής που χρησιμοποιείται για την επίτευξη μη εμπορικών στόχων και δη αναπτυξιακών. Η δυνατότητα αυτή, όπως προαναφέρθηκε³⁰, βρίσκεται έρεισμα αφενός στο αρ. 21 παρ. 2 περ. δ' ΣΕΕ, σύμφωνα με το οποίο η Ένωση κατά την εφαρμογή των πολιτικών που αφορούν στην εξωτερική της δράση έχει στόχο, μεταξύ άλλων, «την προώθηση, στις αναπτυσσόμενες χώρες, της αειφόρου ανάπτυξης από οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική άποψη, με πρωταρχικό στόχο την εξάλειψη της φτώχειας» και αφετέρου στο αρ. 208 παρ. 1 υποπ. 2 εδ. β' ΣΛΕΕ, κατά το οποίο «η Ένωση λαμβάνει υπόψη τους στόχους της συνεργασίας για την ανάπτυξη κατά την εφαρμογή πολιτικών που ενδέχεται να επηρεάσουν τις αναπτυσσόμενες χώρες».

Πριν τη Συνθήκη της Λισαβόνας η αλληλεξάρτηση μεταξύ κοινής εμπορικής πολιτικής και αναπτυξιακής πολιτικής δεν ήταν αυτονόητη. Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κλήθηκε να αποφασίσει, ήδη το 1987, με την απόφασή του

²⁹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 512/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2011 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 732/2008 του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2009 έως την 31η Δεκεμβρίου 2011 (ΕΕ L 145, της 31-5-2011).

³⁰ Βλ. παραπάνω κεφάλαιο 1 ενότητα 1.3

της 26^{ης} Μαρτίου 1987-Υπόθεση 45/86³¹ (Tariff Preferences Case), αν οι δασμολογικές προτιμήσεις που χορηγούσαν κανονισμοί του 1985, με σκοπό την ενίσχυση των αναπτυσσόμενων χωρών, υπερέβαιναν το πλαίσιο της ΚΕΠ.

Συγκεκριμένα, η Επιτροπή άσκησε, δυνάμει του άρθρου 173, εδάφιο 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή κατά του Συμβουλίου, με την οποία αιτήθηκε την ακύρωση των δύο Κανονισμών περί εφαρμογής των γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων³² που είχε εκδώσει το Συμβούλιο, λόγω έλλειψης ακριβούς νομικής βάσης.

Το Συμβούλιο ισχυρίστηκε ότι όταν εξέδωσε τους προσβαλλόμενους κανονισμούς, πρόθεσή του ήταν να στηριχθεί συγχρόνως στο αρ. 113 Συνθ.ΕΟΚ (μετέπειτα αρ. 133 ΣΕΚ και νυν αρ. 207 ΣΛΕΕ) και στο αρ. 235 Συνθ.ΕΟΚ (μετέπειτα αρ. 308 ΣΕΚ και νυν αρ. 352 ΣΛΕΕ), απορρίπτοντας την πρόταση της Επιτροπής να στηρίξει τους κανονισμούς αποκλειστικά στο αρ. 113 Συνθ.ΕΟΚ, διότι ήταν πεπεισμένο ότι οι εν λόγω κανονισμοί δεν είχαν στόχους μόνο εμπορικής πολιτικής αλλά και αναπτυξιακής πολιτικής, οπότε η εφαρμογή της αναπτυξιακής πολιτικής υπερέβαινε το πεδίο εφαρμογής του αρ. 113 Συνθ.ΕΟΚ, νομική βάση της εμπορικής πολιτικής, και απαιτούσε προσφυγή στο αρ. 235 Συνθ.ΕΟΚ, ήτοι τη νομική βάση τελευταίας καταφυγής, όταν καμία άλλη διάταξη της Συνθήκης δεν παρέχει στα κοινοτικά όργανα την αναγκαία αρμοδιότητα για την έκδοση της πράξεως αυτής.

Δεδομένου ότι δεν αμφισβητούνταν ότι οι δασμολογικές προτιμήσεις που χορηγούσαν οι επίδικοι κανονισμοί αποτελούσαν «μεταβολές δασμολογικών συντελεστών» κατά την έννοια του άρθρου 113 Συνθ.ΕΟΚ, το Δικαστήριο διερεύνησε αν οι στόχοι τους οποίους επιδίωκαν οι κανονισμοί στον τομέα της

³¹ Ανακτήθηκε την 6-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1506092139807&uri=CELEX:61986CJ0045>

³² Συγκεκριμένα, η Επιτροπή αιτήθηκε την ακύρωση του κανονισμού 3599/85 του Συμβουλίου της 17^{ης} Δεκεμβρίου 1985, περί εφαρμογής των γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων κατά το έτος 1986 για ορισμένα βιομηχανικά προϊόντα καταγωγής αναπτυσσόμενων χωρών και του κανονισμού 3600/85 του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 1985, περί εφαρμογής των γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων κατά το έτος 1986 για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα καταγωγής αναπτυσσόμενων χωρών (ΕΕ L 352, σσ. 1 και 107).

πολιτικής ενισχύσεως των αναπτυσσόμενων χωρών υπερέβαιναν το πλαίσιο της ΚΕΠ, όπως υποστήριζε το Συμβούλιο.

Το Δικαστήριο έκρινε ότι ο σύνδεσμος μεταξύ εμπορίου και ενισχύσεως των αναπτυσσόμενων χωρών είχε παγιωθεί προοδευτικά στη σύγχρονη διεθνή κοινωνία και είχε ήδη αναγνωρισθεί στο πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών, ιδίως με τις εργασίες της UNCTAD και της GATT, με την προσθήκη ιδίως στην τελευταία του τμήματος IV με τον τίτλο « Εμπόριο και Ανάπτυξη».

Οπότε, θεώρησε ότι υπό αυτό το πρίσμα διαμορφώθηκε το κοινοτικό σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων, εφαρμοζόμενο μέσω των κανονισμών, αποτελώντας έκφραση μιας νέας αντιλήψεως των διεθνών εμπορικών σχέσεων όπου αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στους αναπτυξιακούς στόχους.

Περαιτέρω, το Δικαστήριο αναζητώντας ερείσματα στην ίδια τη Συνθήκη, τόνισε ότι το άρθρο 110 Συνθ.ΕΟΚ (μετέπειτα αρ. 131 Συνθ.Νίκαιας και νυν αρ. 206 ΣΛΕΕ) όριζε ότι μεταξύ των στόχων της εμπορικής πολιτικής συμπεριλαμβάνεται και η συμβολή στην «αρμονική ανάπτυξη του παγκοσμίου εμπορίου», στόχο που προϋποθέτει την προσαρμογή της πολιτικής αυτής στις ενδεχόμενες αλλαγές αντιλήψεων στη διεθνή κοινωνία. Επίσης, τα άρθρα 113 έως 116 προέβλεπαν όχι μόνο πράξεις των οργάνων και σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες, αλλά και κοινή δράση «στους διεθνείς οργανισμούς οικονομικού χαρακτήρος», έκφραση αρκετά ευρεία ώστε να περιλαμβάνει διεθνείς οργανισμούς που θα μπορούσαν να ασχοληθούν με τα προβλήματα του εμπορίου σε σχέση με την πολιτική αναπτύξεως.

Τέλος, το Δικαστήριο έχοντας ήδη αναγνωρίσει ότι ο σύνδεσμος με τα προβλήματα αναπτύξεως δεν σημαίνει ότι μια πράξη διαφεύγει από τον τομέα της κοινής εμπορικής πολιτικής, όπως τον καθορίζει η Συνθήκη, έκρινε ότι δεν θα μπορούσε να ασκηθεί αποτελεσματικά κοινή εμπορική πολιτική, αν η Κοινότητα δεν διέθετε, επίσης, μέσα δράσεως που να μην περιορίζονται μόνο στις παραδοσιακές πλευρές του εξωτερικού εμπορίου. Άλλως, η εμπορική πολιτική θα ήταν καταδικασμένη να καταστεί σταδιακά ασήμαντη (Γνωμοδότηση 1/78 της 4ης Οκτωβρίου 1979).

Με αυτό το σκεπτικό το Δικαστήριο απεφάνθη ότι οι επίδικοι κανονισμοί αποτελούσαν πράξεις που ενέπιπταν στη σφαίρα της κοινής εμπορικής πολιτικής και

ως εκ τούτου το Συμβούλιο έπρεπε να τους είχε εκδώσει επιλέγοντας ως νομική βάση το αρ. 113 Συνθ.ΕΟΚ (μετέπειτα αρ. 133 ΣΕΚ και νυν αρ. 207 ΣΛΕΕ) κι όχι το αρ. 235 Συνθ.ΕΟΚ (μετέπειτα αρ. 308 ΣΕΚ και νυν αρ. 352 ΣΛΕΕ). Συνεπώς, κατέληξε το Δικαστήριο, οι κανονισμοί δεν εκδόθηκαν επί της ορθής νομικής βάσεως και θα έπρεπε να ακυρωθούν.³³

2.2.2 Συμβατότητα με GATT/ΠΟΕ

Ο κεντρικός πυλώνας του πολυμερούς εμπορικού συστήματος που κατοχυρώνεται στη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου (ΓΣΔΕ)/General Agreement on Tariffs and Trade (GATT), η οποία μετεξελίχθηκε στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ)/ World Trade Organization (WTO), είναι η αποδοχή και η εφαρμογή της αρχής του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους (ΜΕΚ)/Most Favoured Nation (MFN). Συγκεκριμένα, το αρ. 1.1 της GATT (General Most-Favoured-Nation Treatment) προβλέπει ότι «κάθε πλεονέκτημα, εύνοια, προνόμιο ή απαλλαγή που θα παραχωρηθεί από συμβαλλόμενο κράτος σε προϊόν καταγωγής ή με προορισμό κάθε άλλο κράτος, θα πρέπει να παραχωρείται αμέσως και ανεπιφύλακτα σε όμοια προϊόντα καταγωγής ή με προορισμό τα εδάφη όλων των άλλων συμβαλλόμενων μερών».

Σύμφωνα, λοιπόν, με την ως άνω αρχή, κάθε μέλος του ΠΟΕ θα πρέπει να επιφυλάσσει αδιάκριτα την ίδια μεταχείριση σε όλες τις εισαγωγές ανεξάρτητα από τη χώρα καταγωγής. Με άλλα λόγια, αν μια χώρα μέλος του ΠΟΕ επιφυλάσσει προνομιακή μεταχείριση όσον αφορά ένα προϊόν μιας χώρας, ανεξάρτητα αν αυτή είναι μέλος του ΠΟΕ, θα πρέπει να παρέχει αυτό το προνόμιο εξίσου σε όλα τα υπόλοιπα μέλη του ΠΟΕ αναφορικά με ομοειδές προϊόν.

Η GATT αρχικά δεν επέτρεπε την παροχή προτιμήσεων υπέρ των αναπτυσσόμενων χωρών. Η μόνη εξαίρεση στην αρχή του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους ήταν η προβλεπόμενη στο αρ. XXIV (Territorial Application - Frontier Traffic - Customs Unions and Free-trade Areas), το οποίο επέτρεπε την αμοιβαία απελευθέρωση των συναλλαγών με τη σύσταση είτε «ζωνών ελεύθερων συναλλαγών (free trade areas)» είτε τελωνειακών ενώσεων (customs unions)» μεταξύ κρατών.

³³ Ωστόσο, το Δικαστήριο, προς το σκοπό ασφάλειας του δικαίου, αποφάσισε ότι τα αποτελέσματα των ακυρωθέντων κανονισμών διατηρούν την ισχύ τους, δυνάμει του αρ. 174 εδ. 2 Συνθ.ΕΟΚ (μετέπειτα αρ. 231 ΣΕΚ και νυν αρ. 264 ΣΛΕΕ).

Προφανώς η διάταξη αυτή δε μπορούσε να εφαρμοσθεί σε προτιμησιακές εισαγωγές από αναπτυσσόμενες χώρες δεδομένου ότι οι εμπορικές αυτές σχέσεις δεν ενέπιπταν σε καμία από τις ως άνω αναφερόμενες εξαιρέσεις.

Οι προσπάθειες, όμως, των αναπτυσσόμενων χωρών να διορθώσουν τις ορατές ανισότητες του μεταπολεμικού διεθνούς εμπορικού συστήματος, καθιερώνοντας προς όφελός τους προτιμησιακή μεταχείριση στις διεθνείς εμπορικές σχέσεις, ξεκίνησαν νωρίς. Ήδη στη Διάσκεψη της Αβάνα (1947-1948) οι αναπτυσσόμενες χώρες, ειδικά της Λατινικής Αμερικής, αμφισβήτησαν την ιδέα ότι η απελευθέρωση του εμπορίου με βάση την αρχή MEK θα οδηγούσε αυτόματα στην ανάπτυξή τους³⁴.

Η θέση αυτή απέκτησε περαιτέρω πολιτική ισχύ με την ανεξαρτητοποίηση των αναπτυσσόμενων χωρών της Ασίας και της Αφρικής, οι οποίες ισχυρίστηκαν ότι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των οικονομιών τους αλλά και οι στρεβλώσεις που ανέκυψαν κατά την πορεία των εμπορικών σχέσεων περιόριζαν τις εμπορικές τους προοπτικές. Πάντως, λόγω ακριβώς αυτών των ιδιαιτεροτήτων οι αναπτυσσόμενες χώρες απολάμβαναν ήδη σημαντική ευελιξία στα εμπορικά τους καθεστάτα κυρίως στο πλαίσιο του αρ. XVIII παρ. 2 της GATT (Governmental Assistance to Economic Development)³⁵.

Δυνάμει του ως άνω άρθρου οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες απολαμβάνουν ιδιαίτερες διευκολύνσεις, ώστε αφενός να μπορούν να διατηρούν ευελιξία στους δασμούς που επιβάλλουν ή να μπορούν να εφαρμόζουν δασμολογικές ποσοτώσεις προκειμένου να αναπτύξουν στο έδαφός τους συγκεκριμένο βιομηχανικό τομέα και αφετέρου να εφαρμόζουν ποσοτικούς περιορισμούς με στόχο την αντιμετώπιση προβλημάτων που ανακύπτουν από τις νομισματικές ισοτιμίες.

Εν συνεχεία, το 1964 ενσωματώθηκε στη GATT³⁶ η «ρήτρα μη – αμοιβαιότητας» με το αρ. XXXVI (Principles and Objectives) παρ. 8, το οποίο προβλέπει ότι οι

³⁴ Gibbs Murray, “ Background Paper on Special and Differential treatment in the Context of Globalization” UNCTAD, Training Tools for Multilateral Trade Negotiations: Special and Differential Treatment, Γενεύη, Σεπτέμβριος 2000 Ανακτήθηκε την 27-9-2017 από την ιστοσελίδα: http://unctad.org/en/docs/ditcmisc35_en.pdf

³⁵ ο.π.

³⁶ GATT Legal and Institutional Framework L/2314/Rev. 1 /30-11-1964 Ανακτήθηκε 27-9-2017 από την ιστοσελίδα: <https://docs.wto.org/gattdocs/q/GG/L2799/2314R1.PDF>

αναπτυγμένες χώρες που αναλαμβάνουν, κατά τις συνομιλίες τους με τις Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες, δεσμεύσεις να μειώσουν ή να απαλείψουν δασμούς ή άλλους περιορισμούς, παραιτούνται από τη διεκδίκηση αμοιβαίων δεσμεύσεων εκ μέρους των τελευταίων.

Ειδικότερα, όσον αφορά στις εμπορικές προτιμήσεις του Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων που υιοθετήθηκε από την UNCTAD το 1968, τα μέλη της GATT χορήγησαν με ομόφωνη απόφασή³⁷ τους το 1971, κατόπιν αιτήματος ορισμένων αναπτυγμένων χωρών³⁸, εξαίρεση (waiver) από την αρχή του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους του αρ. 1 παρ. 1 της GATT για μια περίοδο δέκα ετών, ώστε οι αναπτυγμένες χώρες να μπορούν να παρέχουν δασμολογικές προτιμήσεις σε προϊόντα καταγόμενα από αναπτυσσόμενες χώρες, χωρίς την υποχρέωση να παρέχουν αυτές τις προτιμήσεις και σε άλλα κράτη. Η απόφαση αυτή είναι γνωστή και ως «Απόφαση GSP».

Κατά τη διάρκεια του Γύρου του Τόκυο οι προσπάθειες των αναπτυσσόμενων χωρών να νομιμοποιήσουν την προτιμησιακή μεταχείριση προς όφελός τους σε όλο το φάσμα των εμπορικών σχέσεων κατέληξαν στην Απόφαση της 28-11-1979³⁹, κοινώς γνωστής ως «Ρήτρας Εξουσιοδότησης (Enabling Clause)», σύμφωνα με την οποία τα συμβαλλόμενα μέρη «μπορούν να παρέχουν διαφορετική και πιο ευνοϊκή μεταχείριση στις αναπτυσσόμενες χώρες, χωρίς να παρέχουν τέτοια μεταχείριση σε άλλα συμβαλλόμενα μέρη» (παρ. 1).

Το υπόλοιπο κείμενο της Ρήτρας Εξουσιοδότησης καθορίζει τους τύπους των προτιμήσεων που επιτρέπεται η διαφορετική μεταχείριση ως και τις προϋποθέσεις υπό

³⁷ Decision of 25 June 1971 (L/3545) Generalized System of Preferences Ανακτήθηκε 29-9-2017 από την ιστοσελίδα: https://www.wto.org/gatt_docs/English/SULPDF/90840258.pdf

³⁸ Η εξαίρεση ζητήθηκε από Αυστρία, Καναδά, Φινλανδία, Ιρλανδία, Ιαπωνία, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Σουηδία, Ελβετία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και τα κράτη μέλη της βλ. GATT Council, Minutes of Meeting on 25 May 1971 (C/M/69, 28-5-1971) Ανακτήθηκε την 27-9-2017 από την ιστοσελίδα: <https://docs.wto.org/gattdocs/q/GG/C/M69.PDF>

³⁹ Decision of 28 November 1979 (L/4903) Differential and More Favourable Treatment Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries Ανακτήθηκε την 29-9-2017 από την ιστοσελίδα: https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/enabling_e.pdf

τις οποίες τα συμβαλλόμενα μέρη έχουν δικαίωμα να παρέχουν προτιμησιακή μεταχείριση στις αναπτυσσόμενες χώρες. Αναλυτικά:

Η παράγραφος 2 (α) της Ρήτρας Εξουσιοδότησης ορίζει ότι οι αναπτυγμένες χώρες έχουν το δικαίωμα να παρέχουν προτιμησιακή μεταχείριση σε προϊόντα καταγωγής αναπτυσσόμενων χωρών, σύμφωνα με το σύστημα ΣΓΠ. Η δε υποσημείωση 3 στην παράγραφο αυτή διευκρινίζει ότι το ΣΓΠ ισχύει όπως περιγράφεται στην Απόφαση των Συμβαλλομένων Μερών της 25-6-1971, το οποίο αφορά στη θέσπιση γενικευμένων, μη αμοιβαίων και μη-διακριτικών προτιμήσεων, επ' ωφελεία των αναπτυσσόμενων χωρών.

Επιπροσθέτως, η παράγραφος 3 θέτει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί κάθε διαφορική και πιο ευνοϊκή μεταχείριση. Έτσι, η υποπαράγραφος 3(a) ορίζει ότι η διαφορική μεταχείριση πρέπει να είναι σχεδιασμένη έτσι ώστε να προάγει το εμπόριο των αναπτυσσόμενων χωρών και όχι να θέτει εμπόδια ή δυσκολίες στο εμπόριο κάθε άλλου συμβαλλόμενου κράτους, ενώ η υποπαράγραφος 3(b) ορίζει ότι η διαφορική μεταχείριση που παραχωρείται από τις αναπτυγμένες συμβαλλόμενες χώρες πρέπει να είναι έτσι σχεδιασμένη ή να τροποποιείται ανάλογα, ώστε να ανταποκρίνεται θετικά στις αναπτυξιακές, οικονομικές και εμπορικές ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών.

Από το συνδυασμό των ως άνω διατάξεων προκύπτει ότι οι αναπτυγμένες χώρες έχουν μεν διακριτική ευχέρεια να υιοθετήσουν προγράμματα ΣΓΠ («μπορούν»), πλην όμως αν το πράξουν φαίνεται ότι πρέπει να τηρήσουν μια σειρά προϋποθέσεων.

Περαιτέρω, με προϋποθέσεις συνδέει την υπαγωγή στη ρήτρα εξουσιοδότησης κατά την παροχή εμπορικών προτιμήσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες το Δευτεροβάθμιο Δικαιοδοτικό Όργανο (Appellate Body) του ΠΟΕ. Συγκεκριμένα, στην υπόθεση EC-Tariff Preferences⁴⁰ έκρινε ότι η διαφοροποίηση στην παροχή δασμολογικών προτιμήσεων για προϊόντα που κατάγονται από διαφορετικές χώρες δικαιούχους ΣΓΠ είναι επιτρεπτή υπό την προϋπόθεση αφενός ότι οι σχετικές δασμολογικές προτιμήσεις συναρτώνται ευθέως με μια συγκεκριμένη αναπτυξιακή, οικονομική ή εμπορική ανάγκη και αφετέρου ότι προσφέρονται επί τη βάσει

⁴⁰WT/DS246/R/2004 Ανακτήθηκε την 27-9-2017 από την ιστοσελίδα:
https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/246abr_e.doc

αντικειμενικών κριτηρίων σε όλες τις δικαιούχους χώρες που μοιράζονται αυτή την ανάγκη.

2.2.3 Διακρίσεις Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων

Η τελευταία αναμόρφωση του Συστήματος, όπως προαναφέρθηκε, έλαβε χώρα το 2012 με τον Κανονισμό 978/2012⁴¹, εφεξής Κανονισμός ΣΓΠ, και τα Παραρτήματα I-X, ο οποίος ετέθη σε ισχύ την 1-1-2014. Ως βασικοί λόγοι για την αναμόρφωση προβλήθηκαν οι κάτωθι:

1^ο Να δοθεί μεγαλύτερη βαρύτητα στις χώρες που έχουν περισσότερη ανάγκη, δηλαδή στις Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες και στις χώρες χαμηλού και χαμηλού-μεσαίου εισοδήματος⁴², καθώς οι προηγμένες αναπτυσσόμενες χώρες, όλο και πιο ανταγωνιστικές στο παγκόσμιο εμπόριο, έκαναν πολύ μεγαλύτερη χρήση του Συστήματος σε βάρος της δυνατότητας ανάπτυξης των φτωχότερων χωρών⁴³.

2^ο Να προωθηθούν περαιτέρω οι βασικές αρχές της αειφόρου ανάπτυξης και της χρηστής διακυβέρνησης μέσω της ενδυνάμωσης του μηχανισμού παρακολούθησης του καθεστώτος ΣΓΠ+, ώστε να διασφαλισθεί ο σεβασμός των ανθρωπίνων και εργασιακών δικαιωμάτων, η προστασία του περιβάλλοντος και η προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης.

3^ο Να ενισχυθεί η νομική ασφάλεια, η σταθερότητα και η προβλεψιμότητα του Συστήματος, ώστε να μπορεί να αξιοποιηθεί από τους επιχειρηματικούς παράγοντες. Προς την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου, το ΣΓΠ υπό τις δύο εκδοχές του, ΣΓΠ και ΣΓΠ+ δεν ισχύει πλέον μόνο για τρία χρόνια αλλά για δέκα, ενώ η διαγραφή χωρών από το σχετικό κατάλογο χωρών όταν παύσει να ισχύει το εισοδηματικό κριτήριο, δε λαμβάνει χώρα παρά μόνο όταν οι χώρες αυτές παραμείνουν στη λίστα των χωρών υψηλού ή μέσου-υψηλού εισοδήματος για τρία συνεχή χρόνια. Ακόμη, ως

⁴¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 978/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ης 25ης Οκτωβρίου 2012 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 732/2008 (ΕΕ L 303, της 31-10-2012).

⁴² Βλ. σχετικό πίνακα κατάταξης στο κεφάλαιο 1 ενότητα 1

⁴³ European Commission, Highlights of the Generalized Scheme of Preferences, Αύγουστος 2015, σ. 8 Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/august/tradoc_153732.pdf την 6-1-2018

προς τις διάφορες διαδικασίες, όπως η προσωρινή αναστολή των προτιμησιακών καθεστώτων ή οι ρήτρες διασφάλισης, υπάρχει πλέον ρητή πρόβλεψη τόσο ως προς τις προϋποθέσεις όσο και ως προς τα δικαιώματα των εμπορικών φορέων⁴⁴.

Δεδομένου ότι οι ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών παρουσιάζουν ευρεία διαφοροποίηση, το ΣΓΠ υιοθετεί διαφοροποιημένη προσέγγιση παρέχοντας μια αναλογική κλίμακα προτιμήσεων σύμφωνα με τις διαφορετικές ανάγκες. Στο πλαίσιο αυτό, το ΣΓΠ γνωρίζει τρία καθεστάτα: ένα γενικό και δύο ειδικά.

2.2.3.1 Το Γενικό Καθεστώς (ΣΓΠ)

Το Γενικό Καθεστώς/General Arrangement (ΣΓΠ/GSP), εφεξής Γενικό ΣΓΠ, συνιστά μια αυτόνομη εμπορική ρύθμιση μέσω της οποίας η Ένωση παρέχει σε ορισμένα ξένα αγαθά μη αμοιβαία προτιμησιακή πρόσβαση στην αγορά της με τη μορφή μειωμένων ή μηδενικών δασμών.

Όσον αφορά στις προϋποθέσεις ένταξης, αφετηρία της εξέτασης αυτών αποτελεί ένας αρχικός κατάλογος επιλέξιμων αναπτυσσόμενων χωρών, ο οποίος παρατίθεται στο Παράρτημα Ι του Κανονισμού ΣΓΠ. Τροποποιείται δε από την Επιτροπή αν υπάρξουν αλλαγές στο διεθνές καθεστώς ή στη διεθνή κατάταξη χωρών.

Μια επιλέξιμη χώρα από τον ως άνω κατάλογο μπορεί να ενταχθεί στο Γενικό ΣΓΠ, εφόσον πληροί επιπλέον τις ακόλουθες προϋποθέσεις⁴⁵:

i. Να μην έχει χαρακτηριστεί από την Παγκόσμια Τράπεζα ως χώρα υψηλού ή μέσου-υψηλού εισοδήματος επί τρία συναπτά έτη αμέσως πριν την επικαιροποίηση του καταλόγου δικαιούχων χωρών.

Από την παραχώρηση του Γενικού ΣΓΠ εξαιρούνται οι χώρες που έχουν χαρακτηριστεί από την Παγκόσμια Τράπεζα ως υψηλού ή μέσου-υψηλού κατά κεφαλήν εισοδήματος⁴⁶, διότι οι οικονομίες που βρίσκονται σε αυτό το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης μπορούν να επιτύχουν περαιτέρω διαφοροποίηση των

⁴⁴ European Commission, Highlights of the Generalized Scheme of Preferences, Αύγουστος 2015, σ.14 Ανακτήθηκε την 6-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/august/tradoc_153732.pdf

⁴⁵ Αρ. 4 Καν. 978/2012

⁴⁶ Βλ. σχετικό πίνακα κατάταξης κεφάλαιο 1 ενότητα 1

οικονομιών τους χωρίς να απολαμβάνουν δασμολογικές προτιμήσεις. Από την άλλη, η παροχή προτιμήσεων σε χώρες αυτού του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης αυξάνει την ανταγωνιστική πίεση επί των εξαγωγών από τις πιο φτωχές και πιο ευάλωτες χώρες.

Συνεπώς, το Γενικό ΣΓΠ πρέπει να παραχωρείται στις αναπτυσσόμενες χώρες που βρίσκονται σε παρόμοιο επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης και έχουν κοινές αναπτυξιακές ανάγκες, ώστε να μπορούν πράγματι να ωφεληθούν από τις εμπορικές προτιμήσεις⁴⁷.

ii. Να μην επωφελείται από προτιμησιακό καθεστώς πρόσβασης στην αγορά, το οποίο παρέχει τις ίδιες ή καλύτερες δασμολογικές προτιμήσεις από το ΣΓΠ, για λόγους συνέπειας.

Ο κατάλογος δε των Δικαιούχων Χωρών του Γενικού ΣΓΠ παρατίθεται στο Παράρτημα II του Καν. 978/2012. Η αναθεώρηση του καταλόγου γίνεται από την Επιτροπή την 1^η Ιανουαρίου κάθε έτους και αν μια χώρα παύσει να πληροί τις ως άνω προϋποθέσεις διαγράφεται από τον κατάλογο των δικαιούχων χωρών με απόφαση της Επιτροπής, η οποία εφαρμόζεται ύστερα από μεταβατική περίοδο ενός έτους, αν παύσει να πληρούται η πρώτη προϋπόθεση, ή δύο ετών, αν παύσει η δεύτερη⁴⁸.

Σήμερα επωφελούνται από το καθεστώς αυτό δεκαεπτά (17) χώρες⁴⁹, έναντι τριάντα (30) κατά το χρόνο έναρξης ισχύος του ισχύοντος Κανονισμού ΣΓΠ και έναντι εκατόν εβδομήντα έξι (176) πριν την αναθεώρηση του προηγούμενου συστήματος.

Οι παρεχόμενες δασμολογικές προτιμήσεις στο πλαίσιο του Γενικού ΣΓΠ αφορούν περίπου στο 66% των προϊόντων του δασμολογίου, τα οποία απαριθμούνται στο Παράρτημα V του Κανονισμού ΣΓΠ. Η Επιτροπή προβαίνει σε τροποποίηση του εν λόγω Παραρτήματος προκειμένου να ενσωματώσει αλλαγές που αφορούν στη συνδυασμένη ονοματολογία.

⁴⁷ Σκέψη (9) Καν. 978/2012

⁴⁸ Αρ. 5 Καν 978/2012

⁴⁹ Βλ. κατάλογο χωρών στο Παράρτημα I της παρούσας εργασίας, όπως ανακτήθηκε την 6-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155841.pdf

Η επιλογή των συγκεκριμένων μόνο προϊόντων υποκρύπτει μια στρατηγική επιλογή από την πλευρά της Ένωσης. Καθώς οι αναπτυσσόμενες χώρες ανταγωνίζονται κυρίως μεταξύ τους ως προς τα παραγόμενα από αυτές προϊόντα, οι προτιμήσεις καθορίζουν πολλές φορές ποιες χώρες θα πουλήσουν και ποιες όχι. Για το λόγο αυτό η Ένωση χορηγεί τις προτιμήσεις για τα υπόλοιπα προϊόντα μόνο στις Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες, οι οποίες απολαμβάνουν ελεύθερη πρόσβαση στην ενωσιακή αγορά για όλα τα προϊόντα, δίνοντάς τους με αυτό τον τρόπο συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των υπόλοιπων αναπτυσσόμενων χωρών⁵⁰.

Άλλωστε, αν προσθέσει κανείς στο ποσοστό του 66% ένα ποσοστό 25% που αντιστοιχεί στα προϊόντα που απολαμβάνουν ήδη μηδενικούς δασμούς στο πλαίσιο της αρχής του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους, τότε θα διαπιστώσει ότι μόλις ένα 9% του συνόλου των προϊόντων έχει αφεθεί εκτός του ΣΓΠ⁵².

Οι κυριότερες δασμολογικές προτιμήσεις του Γενικού ΣΓΠ είναι⁵¹:

- i. Πλήρης αναστολή δασμών για τα χαρακτηριζόμενα ως μη ευαίσθητα προϊόντα που συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα V, με εξαίρεση τα γεωργικά
- ii. Μείωση δασμών κατά 3,5% για τα χαρακτηριζόμενα ως ευαίσθητα προϊόντα που συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα V ή κατά 20% για τα υφάσματα και τα είδη υφαντουργίας

Η διαφοροποίηση στη δασμολογική μεταχείριση ευαίσθητων και μη ευαίσθητων προϊόντων κρίθηκε απαραίτητη προκειμένου να προστατευθούν οι αντίστοιχοι κλάδοι που παρασκευάζουν τα ίδια προϊόντα στην Ένωση. Η δε επιλογή του ποσοστού μείωσης των δασμών όσον αφορά στα ευαίσθητα προϊόντα προκύπτει από τη στάθμιση μεταξύ αφενός της ανάγκης η δασμολογική μείωση να είναι επαρκώς ελκυστική για τους ενωσιακούς εμπορικούς φορείς ώστε να την αξιοποιήσουν εισάγοντας τα εν λόγω προϊόντα από τις δικαιούχους αναπτυσσόμενες χώρες και

⁵⁰ European Commission, Highlights of the Generalized Scheme of Preferences, Αύγουστος 2015, σ. 11 Ανακτήθηκε την 6-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/august/tradoc_153732.pdf

⁵¹ Αρ. 7 Καν. 978/2012

αφετέρου της ανάγκης προστασίας των ενωσιακών παραγωγών που δραστηριοποιούνται στους ίδιους κλάδους προϊόντων⁵².

Περαιτέρω, επειδή κάποιες αναπτυσσόμενες χώρες εξάγουν πολύ ανταγωνιστικά προϊόντα, τα οποία δε χρειάζονται προτιμήσεις για να διεισδύσουν στις αγορές, προβλέπεται αναστολή των δασμολογικών προτιμήσεων για αυτούς τους τομείς προϊόντων μέσω ενός μηχανισμού διαβάθμισης, ενώ η λίστα των διαβαθμισμένων προϊόντων επικαιροποιείται κάθε τρία χρόνια βάσει αντικειμενικών κριτηρίων⁵³. Οι δασμολογικές προτιμήσεις αναστέλλονται σύμφωνα με τα ισχύοντα κριτήρια στις ακόλουθες περιπτώσεις⁵⁴:

- i. Όταν η μέση αξία των εισαγωγών από μια δικαιούχο χώρα ξεπερνά το γενικό κατώφλι του 57% επί του συνόλου των εισαγωγών από όλες τις δικαιούχους χώρες ως προς συγκεκριμένο τομέα προϊόντων
- ii. Όταν το ως άνω ποσοστό ξεπερνά το 17,5%, προκειμένου για φυτικά προϊόντα, ζωικά ή φυτικά λίπη
- iii. Όταν το ως άνω ποσοστό ξεπερνά το 47,2%, όσον αφορά υφαντουργικά προϊόντα

Ο μηχανισμός αυτός ωφελεί καταρχήν τις υπόλοιπες δικαιούχους αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς παύει η παροχή προτιμήσεων σε τομείς προϊόντων που κρίνονται ανταγωνιστικοί. Δε μπορεί κανείς να αποφύγει τη σκέψη, όμως, ότι το κίνητρο πίσω από τη συγκεκριμένη ρύθμιση ίσως είναι η προστασία των ενωσιακών παραγωγών των αντίστοιχων προϊόντων. Ήδη, το 2004 η Ένωση αποφάσισε ότι η διαβάθμιση δεν αποτελεί κύρωση αλλά ένδειξη ότι το ΣΓΠ έχει επιτελέσει το σκοπό του ως προς τις χώρες και τα προϊόντα για τα οποία εφαρμόζεται, ενώ παράλληλα η διαβάθμιση εξασφαλίζει μεγαλύτερο μερίδιο από τα οφέλη του ΣΓΠ στις

⁵² Σκέψεις (18) και (19) του Καν. 978/2012

⁵³ Βλ. σχετικά στην ιστοσελίδα: <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/standard-gsp> Ανακτήθηκε την 6-1-2018

⁵⁴ Αρ. 8 Καν. 978/2012 σε συνδ. με το παράρτημα VI, όπως αντικαταστάθηκε με τον Κατ' Εξουσιοδότηση Καν. 2015/1978

αναπτυσσόμενες χώρες με τις μεγαλύτερες ανάγκες⁵⁵, χωρίς να γίνεται ιδιαίτερα πειστική.

Υπό το πρίμα, όμως, του ευρύτερου εξορθολογισμού του καθεστώτος αυτού με μείωση των δικαιούχων χωρών και αποκλεισμό των προηγμένων αναπτυσσόμενων χωρών, δύσκολα θα μπορούσε να υποστηριχθεί πλέον ότι υφίσταται κίνδυνος για τα ενωσιακά συμφέροντα και ότι υπάρχει ανάγκη προστασίας αυτών μέσω του μηχανισμού διαβάθμισης.

Τέλος, η προβλεπόμενη διάρκεια ισχύος του καθεστώτος είναι δέκα (10) έτη, ήτοι μέχρι το τέλος του 2023.

2.2.3.2 Το Ειδικό Καθεστώς Κινήτρων για την Αειφόρο Ανάπτυξη και τη Χρηστή Διακυβέρνηση (ΣΓΠ+)

Το Ειδικό Καθεστώς Κινήτρων για την Αειφόρο Ανάπτυξη και τη Χρηστή Διακυβέρνηση/Special Incentive Arrangement for Sustainable Development and Good Governance (ΣΓΠ+/GSP+), εφεξής ΣΓΠ+, προσφέρει ως κίνητρο δασμολογικές μειώσεις σε ευάλωτες χώρες, οι οποίες έχουν κυρώσει και εφαρμόζουν διεθνείς συμβάσεις σχετικά με τα ανθρώπινα και εργασιακά δικαιώματα, το περιβάλλον και τη χρηστή διακυβέρνηση.

Οι προσφερόμενες προτιμήσεις λειτουργούν ως μοχλός για να διασφαλίσουν ότι η εφαρμογή των συνθηκών δεν ατονεί με τα χρόνια, αλλά αντίθετα βελτιώνεται. Ο τακτικός διάλογος με τις δικαιούχους χώρες παρέχει την αναγκαία ενημέρωση ως προς την εφαρμογή των συμβάσεων και μπορεί να οδηγήσει υπό προϋποθέσεις σε προσωρινή αναστολή των προτιμήσεων.

Είναι προφανές ότι η προσέγγιση της προοδευτικής βελτίωσης είναι η πλέον προσηκούμενη δοθέντος ότι οι απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις μέχρι την πλήρη εφαρμογή των διεθνών συμβάσεων είναι όχι μόνο πολύπλοκες αλλά και κοστοβόρες.

⁵⁵ Συμβούλιο, COM(2004) της 20-10-2004, Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων, σ. 4-5 Ανακτήθηκε την 6-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004PC0699&qid=1515266470280&from=EN>

Οποσδήποτε δε θα συμβούν από τη μια στιγμή στην άλλη, γι' αυτό χρειάζεται μακροχρόνια υποστήριξη από την πλευρά της Ένωσης⁵⁶.

Επίσης, αξίζει να σημειωθεί ότι υπό τον ισχύοντα Κανονισμό ΣΓΠ, το καθεστώς ΣΓΠ+ δεν υπόκειται πλέον στο μηχανισμό διαβάθμισης, επειδή οι δικαιούχοι χώρες αυτού του καθεστώτος, όπως και οι Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες, είναι ευάλωτες και στηρίζονται σε μια μη διαφοροποιημένη εξαγωγική βάση. Οπότε, η μεταχείρισή τους ως προς αυτό το σημείο πρέπει να προσιδιάζει στις Λιγότερο Αναπτυγμένες Χώρες, για τις οποίες υπό το καθεστώς ΕΒΑ δεν εφαρμόστηκε ποτέ διαβάθμιση⁵⁷.

Προκειμένου, όμως, να ενταχθεί μια χώρα στο Ειδικό αυτό Καθεστώς Κινήτρων θα πρέπει να πληροί μια σειρά προϋποθέσεις⁵⁸: Συγκεκριμένα θα πρέπει:

i. Να είναι χώρα δικαιούχος του Γενικού Καθεστώτος ΣΓΠ, δηλαδή να πληροί τις προϋποθέσεις του εισοδήματος και της απουσίας άλλου προτιμησιακού καθεστώτος.

ii. Να θεωρείται ευάλωτη λόγω έλλειψης διαφοροποίησης και ανεπαρκούς ένταξής της στο διεθνές εμπορικό σύστημα⁵⁹.

Συγκεκριμένα, το κριτήριο της έλλειψης διαφοροποίησης πληρούται όταν τα επτά (7) μεγαλύτερα τμήματα του ΣΓΠ των εισαγωγών της στην Ένωση αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το όριο του 75 % σε αξία επί του συνόλου των εισαγωγών προϊόντων της στην Ένωση, τις οποίες πραγματοποίησε, κατά μέσο όρο, κατά τα τρία τελευταία έτη.

Περαιτέρω, το δεύτερο κριτήριο του βαθμού ένταξης της χώρας στο διεθνές οικονομικό σύστημα αφορά στο μερίδιο των εισαγωγών της στην Ένωση. Για να χαρακτηριστεί, λοιπόν, μια χώρα ευάλωτη θα πρέπει επιπλέον οι εισαγωγές

⁵⁶ European Commission, Highlights of the Generalized Scheme of Preferences, Αύγουστος 2015, σ.3 Ανακτήθηκε την 6-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/august/tradoc_153732.pdf

⁵⁷ European Commission, Highlights of the Generalized Scheme of Preferences, Αύγουστος 2015, σ.10 Ανακτήθηκε την 6-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/august/tradoc_153732.pdf

⁵⁸ Αρ. 9 Καν. 978/2012

⁵⁹ Τα δύο αυτά κριτήρια ορίζονται στο Παράρτημα VII του Καν, 978/2012

προϊόντων της στην Ένωση να αντιπροσωπεύουν λιγότερο από το όριο του 6,5 %⁶⁰ σε αξία επί του συνόλου των εισαγωγών στην Ένωση προϊόντων καταγόμενων από όλες τις δικαιούχους χώρες του ΣΓΠ, κατά μέσο όρο, κατά τα τρία τελευταία έτη.

iii. Να έχει επικυρώσει τις είκοσι επτά (27) βασικές διεθνείς συνθήκες⁶¹, ήτοι:

- Επτά (7) συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στα οποία συμπεριλαμβάνονται η απαγόρευση γενοκτονίας, βασανιστηρίων και διακρίσεων, σεβασμός στα δικαιώματα των γυναικών, των παιδιών και των μειονοτήτων, ελευθερία της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι, το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και η δικαστική ανεξαρτησία

- Οκτώ (8) συνθήκες για τα εργασιακά δικαιώματα, στα οποία συμπεριλαμβάνονται η απαγόρευση της καταναγκαστικής και της παιδικής εργασίας, το δικαίωμα για συλλογικές οργανώσεις και διαπραγματεύσεις, η απαγόρευση διακρίσεων στην εργασία και η διασφάλιση ίσης αμοιβής σε άνδρες και γυναίκες για ίσης αξίας εργασία

- Οκτώ (8) συνθήκες για την προστασία του περιβάλλοντος και την κλιματική αλλαγή, ιδίως για τη διαχείριση επικίνδυνων αποβλήτων και την προστασία της βιοποικιλότητας και των απειλούμενων με εξαφάνιση ειδών

- Τέσσερις (4) συνθήκες για τη χρηστή διακυβέρνηση και συγκεκριμένα η συνθήκη των Ηνωμένων Εθνών για τη διαφθορά καθώς και τρεις (3) συνθήκες για την καταπολέμηση της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών

iv. Να μην έχει διατυπώσει απαγορευμένες επιφυλάξεις και να μην έχει διαπιστωθεί σοβαρή παράλειψη αποτελεσματικής εφαρμογής των ως άνω συμβάσεων

v. Να έχει δεσμευθεί ότι θα διατηρήσει την κύρωση των συμβάσεων και θα διασφαλίζει την αποτελεσματική εφαρμογή τους

vi. Να αποδέχεται χωρίς επιφυλάξεις τις απαιτήσεις υποβολής αναφορών που επιβάλλει κάθε σύμβαση και να δεσμεύεται ότι θα αποδέχεται την τακτική

⁶⁰ Βλ. για την επικαιροποίηση του ποσοστού στην ιστοσελίδα: <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/gsp> όπως ανακτήθηκε την 6-1-2018

⁶¹ Βλ. κατάλογο των συνθηκών στο Παράρτημα 2 της παρούσας εργασίας, όπως περιλαμβάνονται στο Παράρτημα VIII του Καν. 978/2012

παρακολούθηση και επανεξέταση των επιδόσεων της σύμφωνα με τις διατάξεις των οικείων συμβάσεων

vii. Να δεσμεύεται ότι θα συμμετέχει και θα συνεργάζεται στο πλαίσιο της διαδικασίας παρακολούθησης και ελέγχου που διεξάγεται με ευθύνη της Επιτροπής.

Για να ενταχθεί μια δικαιούχος χώρα του Γενικού ΣΓΠ στο ειδικό αυτό καθεστώς⁶² θα πρέπει να υποβάλει σχετική προς τούτο αίτηση, στην οποία συμπεριλαμβάνονται τόσο πλήρεις πληροφορίες για την επικύρωση των οικείων συμβάσεων όσο και οι απαιτούμενες δεσμεύσεις για τη διατήρηση και αποτελεσματική εφαρμογή τους, την αποδοχή τακτικής παρακολούθησης των επιδόσεων της, σύμφωνα με τα όσα ορίζουν οι ίδιες οι συμβάσεις και τέλος για τη συνεργασία της στο πλαίσιο της διαδικασίας παρακολούθησης από την Επιτροπή.

Μετά την υποβολή της αίτησης η Επιτροπή ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και εφόσον πληρούνται τα κριτήρια ένταξης εκδίδει πράξη, με την οποία προσθέτει την αιτούσα χώρα στον κατάλογο των δικαιούχων χωρών ΣΓΠ+, τροποποιώντας το Παράρτημα ΙΙΙ του Κανονισμού ΣΓΠ.

Αν εκλείψουν τα οικονομικά κριτήρια ένταξης στο εν λόγω ειδικό καθεστώς ή μια χώρα ανακαλέσει τις δεσμεύσεις της για την εφαρμογή των συμβάσεων, την αποδοχή παρακολούθησης κ.λ.π., τότε αυτή διαγράφεται με απόφαση της Επιτροπής από τον οικείο κατάλογο.

Ο κατάλογος των δικαιούχων χωρών του συγκεκριμένου καθεστώτος αριθμεί σήμερα εννέα (9) χώρες⁶³ έναντι δεκατριών (13) κατά το χρόνο θέσης σε ισχύ του Κανονισμού ΣΓΠ.

Ακόμη, η κυριότερη δασμολογική προτίμηση που παρέχεται είναι η αναστολή δασμών για περίπου τα ίδια προϊόντα με το Γενικό ΣΓΠ⁶⁴ και συγκεκριμένα για τα προϊόντα που περιέχονται στο Παράρτημα ΙΧ του Κανονισμού ΣΓΠ, το οποίο αναθεωρείται σε περίπτωση τροποποιήσεων στη συνδυασμένη ονοματολογία.

⁶² Αρ. 10 Καν 978/2012

⁶³ Βλ. κατάλογο χωρών στο Παράρτημα 3 της παρούσας εργασίας, όπως ανακτήθηκε την 6-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155842.pdf

⁶⁴ Αρ. 12 Καν. 978/2012

Αν τώρα εκλείψουν τα οικονομικά κριτήρια ένταξης στο εν λόγω ειδικό καθεστώς ή μια χώρα ανακαλέσει τις δεσμεύσεις της για την εφαρμογή των συμβάσεων, την αποδοχή παρακολούθησης κ.λ.π., τότε αυτή διαγράφεται με απόφαση της Επιτροπής από τον οικείο κατάλογο.

Ο κατάλογος των δικαιούχων χωρών του συγκεκριμένου καθεστώτος αριθμεί σήμερα εννέα (9) χώρες⁶⁵ έναντι δεκατριών (13) κατά το χρόνο θέσης σε ισχύ του Κανονισμού ΣΓΠ.

Επιπλέον, προβλέπεται μια διαδικασία ελέγχου εφαρμογής των συμβάσεων⁶⁶ Κάθε δύο (2) χρόνια η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση σχετικά με την πορεία αποτελεσματικής εφαρμογής των συμβάσεων, αξιοποιώντας τα συμπεράσματα και τις συστάσεις των οικείων οργάνων παρακολούθησης καθώς και πληροφορίες από τρίτους όπως η κοινωνία των πολιτών, οι κοινωνικοί εταίροι, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ή το Συμβούλιο.

Αν υπάρχουν βάσιμες υποψίες ότι μια χώρα δεν τηρεί στην πράξη τις δεσμεύσεις της για την εφαρμογή των συμβάσεων, την αποδοχή παρακολούθησης κ.λ.π., τότε προβλέπεται μια διαδικασία που μπορεί να οδηγήσει σε προσωρινή αναστολή του καθεστώτος. Ειδικότερα, η Επιτροπή, αφού ενημερώσει σχετικά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, ενημερώνει τη δικαιούχο χώρα για τις βάσιμες αμφιβολίες της και την καλεί εντός προθεσμίας που δεν υπερβαίνει τους έξι (6) μήνες να υποβάλει τις παρατηρήσεις της.

Εν συνεχεία, η Επιτροπή αποφασίζει τη θέση ή μη του καθεστώτος σε προσωρινή αναστολή για τη χώρα σε βάρος της οποίας κινήθηκε η διαδικασία προσωρινής αναστολής.

Σε κάθε περίπτωση, αν η Επιτροπή διαπιστώσει την άρση των λόγων για τους οποίους ανεστάλη προσωρινά το καθεστώς, αποκαθιστά με απόφασή της τις δασμολογικές προτιμήσεις του ειδικού καθεστώτος ΣΓΠ+.

Τέλος, η προβλεπόμενη διάρκεια ισχύος του καθεστώτος είναι δέκα (10) έτη, ήτοι μέχρι τέλος του 2023.

⁶⁵ Βλ. κατάλογο χωρών στο Παράρτημα 3 της παρούσας εργασίας, όπως ανακτήθηκε την 6-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155842.pdf

⁶⁶ Αρ. 14-16 Καν. 978/2012

2.2.3.3 Ειδικό Καθεστώς υπέρ των Λιγότερο Αναπτυγμένων Χωρών (EBA)

Το Ειδικό Καθεστώς υπέρ των Λιγότερο Αναπτυγμένων Χωρών (ΛΑΧ)/Special Arrangement for the Least-Developed Countries (LDCs) ή Καθεστώς Όλα Εκτός από Όπλα (ΟΕΟ)/Everything But Arms (EBA), εφεξής ΟΕΟ, εγγυάται την αδασμολόγητη και χωρίς ποσοτώσεις πρόσβαση στην αγορά της Ένωσης για όλα τα προϊόντα εκτός από όπλα και πυρομαχικά.

Μόνη προϋπόθεση για να καταστεί μια από τις επιλέξιμες χώρες του Παραρτήματος Ι δικαιούχος του ειδικού αυτού καθεστώτος είναι να έχει χαρακτηριστεί από τα Ηνωμένα Έθνη ως Λιγότερο Αναπτυγμένη Χώρα (ΛΑΧ)⁶⁷. Οι δικαιούχοι χώρες του Καθεστώτος ΟΕΟ συμπεριλαμβάνονται στο Παράρτημα ΙV του Κανονισμού ΣΓΠ, το οποίο αναθεωρείται διαρκώς από την Επιτροπή βάσει των πιο πρόσφατων διαθέσιμων δεδομένων⁶⁸.

Συγκεκριμένα, αν μια χώρα παύσει να χαρακτηρίζεται από τα Ηνωμένα Έθνη ως Λιγότερο Αναπτυγμένη Χώρα, διαγράφεται με πράξη της Επιτροπής από τον κατάλογο των δικαιούχων χωρών μετά την πάροδο τριετούς μεταβατικής περιόδου από την έναρξη. Σήμερα το καθεστώς αυτό απολαμβάνουν σαράντα εννέα (49) χώρες⁶⁹.

Η παρεχόμενη δασμολογική προτίμηση συνίσταται στην πλήρη αναστολή δασμών και ποσοτώσεων για όλα τα προϊόντα εκτός από όπλα και πυρομαχικά. Πρόκειται, με άλλα λόγια για την πλέον προνομιακή μεταχείριση.

Επίσης, οι δικαιούχοι χώρες δεν απαιτείται να υποβάλουν αίτηση για την ένταξή τους στο εν λόγω καθεστώς, ενώ δεν παύουν να εντάσσονται σε αυτό στην περίπτωση σύναψης Συμφωνίας Ελεύθερου Εμπορίου (Free Trade Agreement- FTA) με την

⁶⁷ Βλ. σχετικά κεφάλαιο 1 ενότητα 1

⁶⁸ Αρ. 17 Καν. 978/2012

⁶⁹ Βλ. κατάλογο χωρών στο Παράρτημα 4 της παρούσας εργασίας, όπως ανακτήθηκε την 6-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155840.pdf

Ένωση ούτε εφαρμόζεται για αυτές τις χώρες ο μηχανισμός διαβάθμισης των προϊόντων⁷⁰.

Τέλος, αντίθετα με τα άλλα δύο καθεστάτα, η εφαρμογή του Καθεστώτος ΟΕΟ δεν έχει ημερομηνία λήξης.

2.2.4 Λόγοι προσωρινής αναστολής για όλα τα καθεστάτα

Προκειμένου να διασφαλισθεί η προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των εργαζομένων και να καταπολεμηθεί το οργανωμένο έγκλημα και ο αθέμιτος εμπορικός ανταγωνισμός, προβλέπεται προσωρινή αναστολή οποιουδήποτε από τα τρία αυτόνομα προτιμησιακά καθεστάτα για όλα ή για ορισμένα προϊόντα καταγωγής δικαιούχου χώρας, όταν συντρέχουν οι παρακάτω λόγοι⁷¹:

- Σοβαρή και συστηματική παραβίαση των αρχών που αναφέρονται στις συμβάσεις ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των εργαζομένων (Μέρος Α Παραρτήματος VIII Κανονισμού ΣΓΠ⁷²)

- Εξαγωγή προϊόντων κατασκευασμένων στις φυλακές

- Εμφανείς ανεπάρκειες τελωνειακών ελέγχων σε θέματα διακίνησης ναρκωτικών (απαγορευμένες ή πρόδρομες ναρκωτικές ουσίες) ή μη τήρηση των διεθνών συμβάσεων σε θέματα καταπολέμησης της τρομοκρατίας και νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

- Αθέμιτες εμπορικές πρακτικές σοβαρού και συστηματικού χαρακτήρα π.χ. εκείνες που επηρεάζουν την προμήθεια πρώτων υλών στις βιομηχανίες της Ένωσης, εκτός αν τα προϊόντα αποτελούν αντικείμενο μέτρων εμπορικής άμυνας.

Η διαδικασία της προσωρινής αναστολής εκκινεί με πρωτοβουλία της Επιτροπής, η οποία αρχικά ενημερώνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Στη συνέχεια, η Επιτροπή ενημερώνει τη δικαιούχο χώρα για τους λόγους για τους

⁷⁰ Βλ. σχετικά στην ιστοσελίδα: <http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/everything-arms> Ανακτήθηκε την 6-1-2018

⁷¹ Αρ. 19 Καν. 978/2012

⁷² Βλ. παράρτημα 2 της παρούσας εργασίας

οποίους κινήθηκε η διαδικασία και δηλώνει ότι θα παρακολουθεί και θα αξιολογεί την κατάσταση στην εν λόγω δικαιούχο χώρα για έξι (6) μήνες. Εντός τριών (3) μηνών από τη λήξη της ως άνω προθεσμίας και αφού συλλέξει όλες τις πληροφορίες που κρίνει αναγκαίες, η Επιτροπή υποβάλλει έκθεση με τα συμπεράσματά της, επί της οποίας καλείται να τοποθετηθεί με σχόλιά της η δικαιούχος χώρα μέσα σε προθεσμία ενός (1) μηνός. Μετά το πέρας της διαδικασίας, η Επιτροπή αποφασίζει για τη θέση ή μη σε προσωρινή αναστολή του καθεστώτος ως προς τη δικαιούχο χώρα κατά της οποίας κινήθηκε η διαδικασία αναστολής.

Η προσωρινή αναστολή παύει και αποκαθίστανται οι δασμολογικές οι δασμολογικές προτιμήσεις εφόσον η Επιτροπή διαπιστώσει ότι δεν υφίστανται πλέον οι λόγοι που οδήγησαν στην απόφαση περί προσωρινής αναστολής⁷³.

2.2.5 Μέτρα προστασίας της ενωσιακής αγοράς

Προς το σκοπό προστασίας των συμφερόντων των ενωσιακών παραγωγών έχουν προβλεφθεί διασφαλιστικά μέτρα που ισχύουν για όλα τα προτιμησιακά καθεστώτα, τα οποία όμως δεν έχουν εφαρμοσθεί ποτέ μέχρι σήμερα. Ως τέτοια αναφέρονται τα εξής:

i. Δυνατότητα επαναφοράς των κανονικών δασμών για ένα προϊόν σε περίπτωση που εισάγεται από μια δικαιούχο χώρα σε ποσότητα ή/και σε τιμές οι οποίες προκαλούν ή υπάρχει κίνδυνος να προκαλέσουν σοβαρές δυσχέρειες στους παραγωγούς ομοειδών ή άμεσα ανταγωνιστικών προϊόντων εντός της Ένωσης, κατόπιν αίτησης⁷⁴.

ii. Κατάργηση δασμολογικών προτιμήσεων για προϊόντα των τομέων της κλωστοϋφαντουργίας, της γεωργίας και της αλιείας, εφόσον οι εισαγωγές αυτών υπερβούν ορισμένα ποσοστά (πλην χωρών ΟΕΟ)⁷⁵.

iii. Μέτρα εποπτείας σε προϊόντα γεωργίας και αλιείας προκειμένου να αποφεύγονται διαταράξεις στην αγορά της Ένωσης⁷⁶.

⁷³ Αρ. 20 Καν. 978/2012

⁷⁴ Αρ. 22-28 Καν. 978/2012

⁷⁵ Αρ. 29-31 Καν. 978/2012

2.2.6 Κανόνες καταγωγής

Προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα αυτόνομα προτιμησιακά καθεστώτα ευνοούν μόνο τις χώρες τις οποίες προορίζονται να ευνοούν, οι δασμολογικές προτιμήσεις χορηγούνται στα προϊόντα μόνο εφόσον κατάγονται από τις δικαιούχους χώρες⁷⁷. Ο καθορισμός της καταγωγής των προϊόντων γίνεται βάσει των κανόνων καταγωγής και δη προτιμησιακής καταγωγής⁷⁸, με τους οποίους καθορίζεται ποια είναι η χώρα που θεωρείται ότι έχουν παραχθεί ή κατασκευασθεί τα προϊόντα.

Οι ισχύοντες κανόνες (προτιμησιακής) καταγωγής για το ΣΓΠ περιέχονται στον Ενωσιακό Τελωνειακό Κώδικα (Καν. 952/2013)⁷⁹ και στους υπ' αριθμ. 2015/2446⁸⁰ και 2015/2447⁸¹ Κανονισμούς, οι οποίοι τέθηκαν σε ισχύ από την 1-5-2016. Δυνάμει του αρ. 64 παρ. 3 του Ενωσιακού Τελωνειακού Κώδικα, η Επιτροπή εξουσιοδοτήθηκε, όσον αφορά σε εμπορεύματα στα οποία εφαρμόζονται προτιμησιακά μέτρα που θεσπίζονται μονομερώς από την Ένωση, να θεσπίσει κανόνες καταγωγής βασιζόμενους είτε στο κριτήριο της εξ ολοκλήρου παραγωγής των εμπορευμάτων είτε στο κριτήριο της επαρκούς μεταποίησης ή επεξεργασίας.

Στο πλαίσιο αυτό η Επιτροπή με τον Κανονισμό 2015/2446 καθόρισε τους κανόνες καταγωγής που προσδιορίζουν πότε τα προϊόντα που παράγονται στις δικαιούχους χώρες τυγχάνουν προτιμησιακής μεταχείρισης από το ΣΓΠ, με στόχο να απλοποιηθούν οι έννοιες και οι μέθοδοι για τον προσδιορισμό της καταγωγής των εμπορευμάτων, ώστε να γίνει ευκολότερη η πρόσβαση στην ενωσιακή αγορά των

⁷⁶ Αρ. 32 Καν. 978/2012

⁷⁷ Αρ. 33 Καν. 978/2012

⁷⁸ Αντιδιαστέλλεται προς τη μη προτιμησιακή καταγωγή, για την οποία ισχύουν διαφοροποιημένοι κανόνες

⁷⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9^{ης} Οκτωβρίου 2013 για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (L 269 της 10-10-2013)

⁸⁰ Κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2446 της Επιτροπής της 28^{ης} Ιουλίου 2015 για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά λεπτομερείς κανόνες σχετικούς με ορισμένες από τις διατάξεις του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (L 343 της 29-12-2015)

⁸¹ Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2447 της Επιτροπής της 24^{ης} Νοεμβρίου 2015 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής ορισμένων διατάξεων του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (L 343 της 29-12-2015)

εμπορευμάτων καταγωγής από αναπτυσσόμενες χώρες που αναμένεται να ωφεληθούν από το ΣΓΠ.

Συγκεκριμένα, θεωρούνται ότι είναι καταγωγής δικαιούχου χώρας⁸² α) προϊόντα που παράγονται εξ ολοκλήρου σε αυτή τη χώρα, όπως ορυκτά προϊόντα, φυτά και κηπευτικά, ζώντα ζώα καθώς και τα προϊόντα αυτών, προϊόντα θήρας, αλιείας ή υδατοκαλλιέργειας (εξ ολοκλήρου παραγόμενα προϊόντα)⁸³ και β) προϊόντα που παράγονται σε αυτή τη χώρα και στα οποία ενσωματώνονται ύλες που δεν έχουν εξ ολοκλήρου παραχθεί σε αυτήν, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω ύλες έχουν υποβληθεί σε επαρκή επεξεργασία ή μεταποίηση (επαρκώς επεξεργασμένα ή μεταποιημένα προϊόντα)⁸⁴.

Κάποιες εργασίες ήσσονος σημασίας, όπως το πλύσιμο, το σιδέρωμα, η απλή βαφή, η αποφλοιώση ή η αφαίρεση του κελύφους δεν μπορούν να προσδώσουν καταγωγή⁸⁵, ενώ οι όροι της επεξεργασίας ή μεταποίησης ορίζονται ειδικώς κατά περίπτωση⁸⁶. Γενικά, προβλέπονται τέσσερις διαφορετικοί τύποι κανόνων ανάλογα με το προϊόν, οπότε ένα προϊόν θεωρείται επαρκώς επεξεργασμένο ή μεταποιημένο εφόσον εναλλακτικά :

- i. Με την επεξεργασία ή μεταποίηση δε σημειώνεται υπέρβαση μιας μέγιστης περιεκτικότητας σε μη καταγόμενες ύλες
- ii. Μέσω της επεξεργασίας ή μεταποίησης μεταβάλλεται η δασμολογική κλάση του μεταποιημένου προϊόντος σε σχέση με τις χρησιμοποιούμενες ύλες
- iii. Πραγματοποιείται ειδική επεξεργασία και μεταποίηση
- iv. Η επεξεργασία ή μεταποίηση πραγματοποιείται σε ορισμένες εξ ολοκλήρου παραγόμενες ύλες.

⁸² Αρ. 41 Καν. 2015/2446

⁸³ Αρ. 44 Καν. 2015/2446

⁸⁴ Αρ. 45 Καν. 2015/2446

⁸⁵ Αρ. 47 Καν. 2015/2446

⁸⁶ Παράρτημα 22-03 Καν. 2015/2446 «Εισαγωγικές σημειώσεις και κατάλογος των εργασιών επεξεργασίας ή μεταποίησης που προσδίδουν τον χαρακτήρα καταγωγής»

Περαιτέρω, προβλέπονται συστήματα σώρευσης καταγωγής, τα οποία διευκολύνουν την απόκτηση προτιμησιακής καταγωγής, αφού παρέχουν τη δυνατότητα συνεργασίας μεταξύ των χωρών για την παραγωγή προϊόντων υποκείμενων σε προτιμησιακή δασμολογική μεταχείριση. Τα κυριότερα συστήματα σώρευσης είναι δύο:

i. Διμερής σώρευση⁸⁷

Η διμερής σώρευση επιτρέπει να θεωρούνται ύλες καταγωγής δικαιούχου χώρας προϊόντα καταγωγής της Ένωσης, όταν ενσωματώνονται σε ένα προϊόν που κατασκευάζεται σε αυτή τη χώρα, υπό τον όρο ότι η επεξεργασία ή μεταποίηση που πραγματοποιείται στη χώρα αυτή υπερβαίνει τις εργασίες επεξεργασίας ή μεταποίησης που χαρακτηρίζονται ως ανεπαρκείς για την απόκτηση του χαρακτήρα των καταγόμενων προϊόντων⁸⁸.

ii. Περιφερειακή σώρευση⁸⁹

Η περιφερειακή σώρευση εφαρμόζεται υπό προϋποθέσεις μεταξύ χωρών που ανήκουν σε μία εκ των κατωτέρω περιφερειακών ομάδων:

Ομάδα I: Μπρουνέι, Καμπότζη, Ινδονησία, Λάος, Μαλαισία, Μιανμάρ/Βιρμανία, Φιλιππίνες, Ταϊλάνδη, Βιετνάμ

Ομάδα II: Βολιβία, Κολομβία, Κόστα Ρίκα, Ισημερινός, Ελ Σαλβαδόρ, Γουατεμάλα, Ονδούρα, Νικαράγουα, Παναμάς, Περού, Βενεζουέλα

Ομάδα III: Μπανγκλαντές, Μπουτάν, Ινδία, Μαλδίβες, Νεπάλ, Πακιστάν, Σρι Λάνκα

Ομάδα IV: Αργεντινή, Βραζιλία, Παραγουάη και Ουρουγουάη.

⁸⁷ Αρ. 53 Καν. 2015/2446

⁸⁸ Αρ. 47 Καν. 2015/2446

⁸⁹ Αρ. 55 Καν. 2015/2446

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΟΙ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΜΕ ΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΑΦΡΙΚΗΣ, ΚΑΡΑΪΒΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΟΥ (ΑΚΕ)

3.1 Η εξέλιξη στις εμπορικές προτιμησιακές σχέσεις της Ένωσης με τις χώρες ΑΚΕ

3.1.1 Η Συνθήκη της Ρώμης

Ήδη από τη σύλληψή του, το όραμα του ευρωπαϊκού εγχειρήματος επιφύλασσε ένα ρόλο για τις αναπτυσσόμενες χώρες⁹⁰. Στην ομιλία του της 9^{ης} Μαΐου 1950 με τίτλο «Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Ευρώπης», ο Ρομπέρ Σουμάν δήλωνε:

«Η παραγωγή (κάρβουνου και χάλυβα) θα προσφερθεί σε όλο τον κόσμο χωρίς διακρίσεις ή εξαιρέσεις με σκοπό τη συνεισφορά στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και στην προώθηση ειρηνικών επιτευγμάτων. Η Ευρώπη, με νέα μέσα στη διάθεσή της, θα είναι σε θέση να επιδιώξει την υλοποίηση ενός από τα πρωταρχικά της καθήκοντα: την ανάπτυξη της αφρικανικής ηπείρου.»

Αυτός ο στόχος δε βρήκε βέβαια έκφραση στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (European Coal and Steel Community - ECSC-Treaty) του 1952, αλλά το 1957 η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (European Economic Community - EEC - Treaty) συμπεριέλαβε ως μια από τις δραστηριότητες της Κοινότητας τη «σύνδεση με τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη⁹¹ με σκοπό να αυξηθεί το εμπόριο και να προωθηθεί συνακόλουθα η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη⁹²».

Η αποτύπωση στη Συνθήκη της Ρώμης αυτής της ιδιαίτερης σύνδεσης υπήρξε το επιστέγασμα των προσπαθειών της Γαλλίας να κάμψει τις επιφυλάξεις των υπόλοιπων πέντε (5) ιδρυτικών κρατών και να διατηρήσει τους δεσμούς της με τις

⁹⁰ Lorand Bartels, The Trade and Development Policy of the European Union, The European Journal of International Law, Vol. 18 no 4, 2007, σ. 716

⁹¹ Στο Παράρτημα IV της ΣυνθΕΟΚ παρατίθενται οι αποικίες της Γαλλίας, του Βελγίου και της Ολλανδίας

⁹² Lorand Bartels, The Trade and Development Policy of the European Union, The European Journal of International Law, Vol. 18 no 4, 2007, σ. 717

αποικίες της εντός της ΕΟΚ, συνεχίζοντας την παράδοση της Γαλλικής Ένωσης (French Union).

Αναλυτικότερα, η Γαλλική Ένωση, που εγκαθιδρύθηκε μεταπολεμικά με το γαλλικό σύνταγμα του 1946⁹³ και περιελάμβανε τη Γαλλία και, μεταξύ άλλων, τα υπερπόντια εδάφη της και τις αφρικανικές αποικίες της είχε κοινό νόμισμα, υψηλούς δασμούς, εγγυημένες εσωτερικές τιμές και ένα υψηλό ποσοστό εσωτερικού εμπορίου⁹⁴. Ένας αριθμός παραδοσιακών γαλλικών βιομηχανιών ήταν σχεδόν αποκλειστικά εξαρτημένος από την αγορά των αποικιών, αλλά με το πέρασμα του χρόνου η εισαγωγή πρώτων υλών κατέληξε να είναι φθηνότερη από άλλες χώρες σε σχέση με τις αποικίες, οι οποίες άρχισαν σταδιακά να χάνουν τη σημασία τους ως αγορές για τις νέες γαλλικές βιομηχανίες⁹⁵.

Ενώ, όμως, οι αποικίες είχαν πάντοι να αποδίδουν οικονομικά οφέλη, ήταν πολιτικά αδιανόητο για τη Γαλλία να τις εγκαταλείψει. Κι αυτό γιατί η Γαλλία παρέμενε πιστή στην ιδέα της «Ευρωαφρικής (Eurafrika)», σύμφωνα με την οποία η Γαλλία με τις αποικίες της νοείται ως μια ενιαία πολιτιστική οντότητα εκφραζόμενη οικονομικά ως εξής: από τη μια η φθηνή γη και εργασία της Αφρικής και από την άλλη τα κεφάλαια και οι δεξιότητες της Ευρώπης⁹⁶.

Γι' αυτό η Γαλλία αναζητούσε μια λύση που θα έδινε διέξοδο σε αυτή την κατάσταση. Και τη βρήκε στην -προς σύσταση τότε- Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Η Γαλλία διείδε ότι αν οι αποικίες της μπορούσαν να ενταχθούν στη συμφωνία, θα αποκτούσαν μια διευρυμένη και προστατευμένη αγορά για την εξαγωγή των προϊόντων τους, ενώ η ίδια μπορούσε να προσδοκά τη μετακύλιση του οικονομικού βάρους των αποικιών της στους νέους ευρωπαίους εταίρους της⁹⁷.

⁹³ Μετονομάστηκε σε Γαλλική Κοινότητα (French Community) με το γαλλικό σύνταγμα του 1958

⁹⁴ Το 1958 οι εμπορικές συναλλαγές εντός της Γαλλικής Ένωσης αντιστοιχούσαν στο 37,5% των γαλλικών εξαγωγών και στο 27,6% των γαλλικών εισαγωγών.

⁹⁵ Lorand Bartels, The Trade and Development Policy of the European Union, The European Journal of International Law, Vol. 18 no 4, 2007, σ. 717

⁹⁶ Lorand Bartels, The Trade and Development Policy of the European Union, The European Journal of International Law, Vol. 18 no 4, 2007, σ. 718

⁹⁷ Lorand Bartels, The Trade and Development Policy of the European Union, The European Journal of International Law, Vol. 18 no 4, 2007, σ. 718

Προκειμένου να πείσει τους εταίρους της, η Γαλλία πρότεινε να συνδεθούν με την ΕΟΚ όχι μόνο οι δικές της αποικίες αλλά και αυτές του Βελγίου και της Ολλανδίας, αν και όχι όλες, ενώ τόνισε τα οφέλη από την ένταξη νέων αποικιακών αγορών για τις εξαγωγές της Κοινότητας. Από την άλλη μεριά, οι εταίροι παρέμεναν σκεπτικοί, καθώς τα πλεονεκτήματα αυτά υποσκελίζονταν κυρίως από το γεγονός ότι όλοι οι υπόλοιποι -πλην του Βελγίου- θα υποχρεώνονταν να αφήσουν του φθηνότερους προμηθευτές τους τροπικών προϊόντων⁹⁸.

Εν τέλει, μόνο το Βέλγιο υποστήριξε τη γαλλική πρόταση, ενώ η Γερμανία και η Ολλανδία ήταν σθεναρά αντίθετοι, με το Λουξεμβούργο και την Ιταλία να τηρούν μια στάση σχετικής ουδετερότητας. Όταν, όμως, η Γαλλία κατέστησε σαφές ότι η σύνδεση των αποικιών της ήταν πρόκριμα για την ένταξή της στην ΕΟΚ, οι επιφυλάξεις των υπολοίπων εταίρων κάμφθηκαν με αποτέλεσμα να συμπεριληφθεί, όπως προαναφέρθηκε, στη Συνθήκη της Ρώμης σχετική διάταξη⁹⁹.

Με τη Συνθήκη της Ρώμης δημιουργήθηκε και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης, εφεξής ΕΤΑ, το οποίο αποτελεί το κύριο μέσο παροχής κοινοτικής βοήθειας υπέρ της συνεργασίας για την ανάπτυξη των χωρών ΑΚΕ. Η χρηματοδότηση του Ταμείου προς τις χώρες αυτές ακολουθεί, σε γενικές γραμμές, μέχρι και σήμερα τους κύκλους των συμφωνιών που συνάπτει η Ευρωπαϊκή Ένωση με τις χώρες αυτές¹⁰⁰. Από τη δημιουργία του Ταμείου μέχρι και το 1964, διατέθηκαν 581 εκατομμύρια δολάρια για την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των χωρών αυτών¹⁰¹.

⁹⁸ Το Βέλγιο προμηθευόταν τροπικά προϊόντα (καφές, κακάο και μπανάνες) σε ποσοστό 40% από τις αποικίες, ενώ οι Γερμανία μόλις 3%, αφού οι κύριες εισαγωγές της αυτών των προϊόντων προέρχονταν από τη Βραζιλία και τη Γκάνα. Σε αυτά τα επίπεδα κινούνταν το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία και η Ιταλία.

⁹⁹ Lorand Bartels, *The Trade and Development Policy of the European Union*, *The European Journal of International Law*, Vol. 18 no 4, 2007, σ. 719

¹⁰⁰ Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάπτυξης (ΕΤΑ) Ανακτήθηκε την 19-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISUM:r12102>

¹⁰¹ EU Commission-Brochure "Partnership in Africa: the Yaounde Association", Community Topics 26, December 1966, University of Pittsburgh. University Library System (ULS), Archive of European Integration σ. 5 Ανακτήθηκε την 19-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://aei.pitt.edu/34505/1/A674.pdf>

3.1.2 Συμφωνίες Γιαουντέ

Λίγα μόλις χρόνια μετά τη Συνθήκη της Ρώμης οι περισσότερες αφρικανικές αποικίες κηρύχθηκαν ανεξάρτητες, οπότε οι σχέσεις τους με την ΕΟΚ εισήλθαν σε μια νέα φάση, καθώς δεκαοκτώ (18) νέα κράτη της Αφρικής¹⁰² επιζητούσαν τη συνέχιση της σχέσης που είχαν με την ΕΟΚ υπό όρους συμβατούς με την ανεξαρτησία τους. Έτσι, το 1963 υπογράφηκε μεταξύ της ΕΟΚ και των κρατών αυτών η Σύμβαση Γιαουντέ (Yaoundé Convention) στην ομώνυμη πόλη, πρωτεύουσα του Καμερούν, η οποία τέθηκε σε ισχύ το 1964.

Η Σύμβαση Γιαουντέ αποτέλεσε την πρώτη συμφωνία μεταξύ της ΕΟΚ και ομάδας αναπτυσσόμενων κυρίαρχων χωρών. Το βασικό χαρακτηριστικό της Σύμβασης ήταν ότι τα κράτη μέλη της ΕΟΚ παρείχαν ελεύθερη πρόσβαση στις εσωτερικές αγορές τους σε ορισμένα προϊόντα των Αφρικανών εταίρων τους, ενώ οι τελευταίοι είχαν τη δυνατότητα να επιβάλλουν δασμούς ή άλλους περιορισμούς επί των κοινοτικών προϊόντων, ίδιους όμως για όλα τα κράτη μέλη της ΕΟΚ, προκειμένου να προστατεύσουν τις νεοσύστατες βιομηχανίες τους. Ένας δεύτερος σημαντικός πυλώνας της Σύμβασης ήταν το δεύτερο πακέτο του ΕΤΑ, αποτελούμενο από επιχορηγήσεις και δάνεια ύψους 800 εκατομμυρίων δολαρίων, τα οποία θα δίνονταν μέσα στην πενταετία 1964-1969.

Εν συνεχεία, το 1969, υπογράφηκε η Σύμβαση Γιαουντέ ΙΙ ανάμεσα στις ίδιες χώρες, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο του 1971 για μια περίοδο πέντε ετών. Η Σύμβαση Γιαουντέ ΙΙ είχε ελάχιστες διαφορές από την πρώτη Σύμβαση Γιαουντέ και συνδέθηκε με τη χορήγηση του τρίτου πακέτου ΕΤΑ ύψους 1 δις δολαρίων¹⁰³.

Από την άλλη μεριά, όσες χώρες παρέμειναν δέσμιες της αποικιοκρατίας εξακολουθούσαν να βρίσκονται υπό το καθεστώς σύνδεσης που προέβλεπε η

¹⁰² Πρόκειται για την «Ένωση Αφρικανικών Χωρών και Μαδαγασκάρης (Association of African States and Madagascar - AASM)»

¹⁰³ EU Commission-Working Document “The Second Yaounde Convention. Great Possibilities for Private Investment in Africa”, 1971, University of Pittsburgh. University Library System (ULS), Archive of European Integration, σ. 5-6 Ανακτήθηκε την 19-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://aei.pitt.edu/33405/4/SECOND.YAOUNDE.CONVENTION.pdf>

Συνθήκη της Ρώμης, ενώ με την υπ' αριθμ. 349/1964 Απόφαση του Συμβουλίου τους παραχωρήθηκαν σχεδόν τα ίδια προνόμια με τη Σύμβαση Γιαουντέ¹⁰⁴.

3.1.3 Συμφωνίες Λομέ

Με την πρώτη διεύρυνση της ΕΟΚ το 1973, και ειδικά με την προσχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου, τέθηκε το ζήτημα μιας ρύθμισης για τις αναπτυσσόμενες χώρες της βρετανικής Κοινοπολιτείας στην Αφρική, στην Καραϊβική και τον Ειρηνικό, ανάλογης με αυτήν των Συνθηκών Γιαουντέ. Ύστερα από μια μακρά περίοδο αβεβαιότητας και πολιτικών διαπραγματεύσεων υπογράφηκε το 1975 στο Λομέ, πρωτεύουσα του Τόγκο, η πρώτη Σύμβαση Λομέ (Lomé Convention I, 1975-1980), μεταξύ εννέα (9) κρατών μελών της ΕΟΚ και σαράντα έξι (46) χωρών ΑΚΕ.

Την ίδια χρονιά ιδρύθηκε επίσημα η Ομάδα Χωρών ΑΚΕ (ACP Group of States) με τη Συμφωνία Τζωτρτζτάουν (Georgetown Agreement), η οποία αρχικά υπογράφηκε από σαράντα έξι (46) χώρες της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, ένας οργανισμός με μόνιμη δομή Γενικής Γραμματείας. Σήμερα, η Ομάδα αποτελείται από εβδομήντα εννιά (79) χώρες¹⁰⁵, οι οποίες έχουν όλες, πλην της Κούβας υπογράψει τη Συμφωνία Κοτονού. Στους βασικούς στόχους της Συμφωνίας Τζωτρτζτάουν συμπεριλαμβάνονταν τόσο η συμβολή στην ενίσχυση της περιφερειακής και ενδοπεριφερειακής ολοκλήρωσης μεταξύ των χωρών ΑΚΕ όσο και η διασφάλιση της επίτευξης των στόχων της Σύμβασης Λομέ¹⁰⁶.

Παράλληλα, την ίδια περίοδο συστήθηκε το σύστημα STABEX (Stabilization of Exports) με σκοπό την παροχή αποζημίωσης σε χώρες ΑΚΕ σε περίπτωση ελλείμματος στα έσοδα από τις εξαγωγές οφειλόμενου σε διακύμανση των τιμών. Τέλος, θεσπίστηκαν πρωτόκολλα για τις εξαγωγές των ΑΚΕ ανά τομέα προϊόντων (ζάχαρη, βόειο κρέας, μπανάνες και ρούμι)¹⁰⁷. Η αδασμολόγητη πρόσβαση αυτών των προϊόντων στην ενωσιακή αγορά τελούσε υπό την αίρεση της κάλυψης του

¹⁰⁴ Lorand Bartels, The Trade and Development Policy of the European Union, The European Journal of International Law, Vol. 18 no 4, 2007, σ. 722

¹⁰⁵ Σαράντα οκτώ (48) χώρες από αυτές ανήκουν στην Υποσαχάρια Αφρική, δεκαοκτώ (18) στην Καραϊβική και δεκαπέντε (15) στον Ειρηνικό.

¹⁰⁶ βλ. <http://www.acp.int/node/7> Ανακτήθηκε 23-1-2018

¹⁰⁷ Dominique David, "40 years of Europe-ACP relationship, The Courier, September 2000, Special Issue-Cotonou Agreement, σ. 12 Ανακτήθηκε 23-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://ec.europa.eu/development/body/publications/courier/courier_acp/en/en_011.pdf

συμφωνηθέντος ορίου εξαγόμενων ποσοτήτων. Σε περίπτωση που οι χώρες υπέρ των πρωτόκολλα, ήτοι οι χώρες που βασίζονταν αποκλειστικά στο εμπόριο των προϊόντων αυτών, δεν εξήγαγαν τις συγκεκριμένες ποσότητες στην Ένωση, εξέπιπταν του προτιμησιακού αυτού καθεστώτος, μετά την τυχόν άπρακτη παρέλευση προθεσμίας συμμόρφωσης.

Εν συνεχεία, το 1980, μεταξύ της Ένωσης και πενήντα οκτώ (58) χωρών ΑΚΕ, υπογράφηκε η Σύμβαση Λομέ II (Lomé Convention II, 1980-1985), καινοτομία της οποίας υπήρξε η δημιουργία του Συστήματος SYSMIN (System For Mineral Products), ανάλογης λειτουργίας με το STABEX, αλλά για τη σταθεροποίηση των εσόδων από ορυκτά κι όχι αγροτικά προϊόντα. Ακολούθησε η Σύμβαση Λομέ III (Lomé Convention III, 1985-1990), με την οποία δόθηκε προτεραιότητα στην ανάπτυξη μέσω της αυτάρκειας και της τροφικής επάρκειας και στον αγώνα κατά της ξηρασίας¹⁰⁸.

Η Σύμβαση Λομέ IV (Lomé Convention IV, 1990-1995), η οποία υπογράφηκε το 1990, ανάμεσα στα δώδεκα (12) τότε κράτη μέλη της ΕΟΚ και σε εξήντα οκτώ (68) χώρες ΑΚΕ, αποτέλεσε την πρώτη αναπτυξιακή συμφωνία που ενσωμάτωσε ρήτρα περί προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ως θεμελιώδες μέρος της συμφωνίας. Επίσης, έμφαση δόθηκε στη διαφοροποίηση των οικονομιών των χωρών ΑΚΕ, την ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα και την αυξανόμενη σημασία της περιφερειακής συνεργασίας ως προπομπού της περιφερειακής ολοκλήρωσης. Παράλληλα, προβλέφθηκε η αναθεώρησή της μετά την πάροδο της πενταετίας¹⁰⁸.

Πράγματι, το 1995 έλαβε χώρα η αναθεώρηση της Σύμβασης Λομέ IV (Lomé Convention IV Revised, 1995-2000), η οποία υπογράφηκε μεταξύ δεκαπέντε (15) κρατών της Ένωσης και εβδομήντα (70) χωρών ΑΚΕ. Με τη Σύμβαση αυτή προβλέφθηκε, για πρώτη φορά, ότι η παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών θα μπορούσε να επιφέρει μερική ή ολική αναστολή εφαρμογής της Σύμβασης¹⁰⁸.

Εκτός από τις επιμέρους καινοτομίες που εισήγαγε κάθε σύμβαση Λομέ, ο

¹⁰⁸ Dominique David, "40 years of Europe-ACP relationship, The Courier, September 2000, Special Issue-Cotonou Agreement, σ. 13 Ανακτήθηκε 23-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://ec.europa.eu/development/body/publications/courier/courier_acp/en/en_011.pdf

βασικός άξονας πάνω στον οποίο ήταν δομημένη η συνεργασία μεταξύ της Ένωσης και των χωρών ΑΚΕ ήταν η παροχή από την πρώτη προς τις τελευταίες μη αμοιβαίων εμπορικών προτιμήσεων. Ποσοστό μεγαλύτερο του 90% προϊόντων καταγωγής από τις χώρες ΑΚΕ εισάγονταν στην Ένωση ελεύθερα από δασμούς ή ποσοτικούς περιορισμούς. Επιπροσθέτως, η χρηματοδότηση από το ΕΤΑ συνεχίστηκε απρόσκοπτα καθ' όλη τη διάρκεια των Συμβάσεων Λομέ¹⁰⁹.

Όμως, τα αποτελέσματα των είκοσι πέντε χρόνων του μοντέλου των Συμβάσεων Λομέ δεν ήταν τα προσδοκώμενα. Οι περισσότερες από τις μισές χώρες ΑΚΕ ανήκαν στις Λιγότερο Ανεπτυγμένες Χώρες (ΛΑΧ) παρά την πολύχρονη οικονομική και εμπορική τους συνεργασία με την Ένωση. Ακόμη, το μερίδιο των χωρών ΑΚΕ στην ενωσιακή αγορά μειώθηκε από 6,7% το 1976 σε 3%, το 1998. Επιπλέον, το 60% των συνολικών εξαγωγών των χωρών ΑΚΕ περιοριζόταν σε δέκα μόνο προϊόντα¹¹⁰.

Πλην όμως του περιορισμένου οικονομικού τους αντικτύπου, οι Συμβάσεις Λομέ ελέγχονταν κυρίως ως προς τη νομιμότητα του εμπορικού καθεστώτος των μη αμοιβαίων προτιμήσεων που χορηγούσαν σε σχέση με τους κανόνες της GATT. Συγκεκριμένα, οι Συμβάσεις Λομέ παραβίαζαν την αρχή του Μάλλον Ευνοούμενου Κράτους (ΜΕΚ), για την οποία έγινε λόγος στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Η Ένωση, με τη στήριξη των χωρών ΑΚΕ, αναζητούσε συνεχώς νομική κάλυψη για τις Συμβάσεις Λομέ επικαλούμενη το αρ. XXIV της GATT, σε συνδυασμό με το αρ. XXXVI του 4^{ου} μέρους της GATT. Το αρ. XXIV θεμελίωνε επιτρεπτή εξαίρεση της αρχής ΜΕΚ στις περιπτώσεις δημιουργίας τελωνειακών ενώσεων ή ζωνών ελεύθερου εμπορίου, ενώ το άρθρο XXXVI επέτρεπε την απουσία αμοιβαιότητας στις εμπορικές σχέσεις ανεπτυγμένων χωρών με αναπτυσσόμενες χώρες¹¹¹.

¹⁰⁹ βλ. <http://www.acp.int/node/7> Ανακτήθηκε 23-1-2018

¹¹⁰ Nsongurua J. Udombana, "Back to Basics: The ACP-EU Trade Agreement and Challenges for the African Union:", 2004, Texas International Law Journal, σ. 5 Ανακτήθηκε 23-1-2018 από την ιστοσελίδα: https://papers.ssrn.com/sol3/Data_Integrity_Notice.cfm?abid=1810128

¹¹¹ Bonapas Onguglo, Taisuke Ito, "How to make EPAs WTO compatible?-Reforming the rules on regional trade agreements", Discussion Paper No. 40, July 2003, European Centre for Development Policy Management (ecdpm), σ. 13 Ανακτήθηκε 24-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://ecdpm.org/wp-content/uploads/2013/11/DP-40-Make-EPAs-WTO-Compatible-Reforming-Rules-Regional-Trade-Agreements1.pdf>

Οι υπόλοιπες συμβαλλόμενες χώρες της GATT υποστήριζαν ότι το εμπορικό καθεστώς των Συμβάσεων Λομέ δεν ήταν συμβατό με τους κανόνες της GATT, με τα εξής επιχειρήματα: i) η συμφωνία ανάμεσα στην Ένωση και τις χώρες ΑΚΕ δεν αποτελούσε συμφωνία ελεύθερου εμπορίου, αφού δεν υπήρχε αμοιβαιότητα στις εμπορικές τους σχέσεις, οπότε δεν συμπεριλαμβανόταν στις επιτρεπτές εξαιρέσεις του αρ. XXXIV της GATT και ii) οι μη αμοιβαίες προτιμήσεις δεν εκτεινόταν σε όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες και άρα δεν ενέπιπταν στις γενικευμένες προτιμήσεις του 4^{ου} μέρους της GATT, το οποίο απαγόρευε τη διάκριση ανάμεσα στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Οι άλλες χώρες μέλη της GATT επισήμως αμφισβήτησαν τη νομιμότητα των Συμβάσεων Λομέ στην υπόθεση με τις μπανάνες. Στις αρχές της δεκαετίας του '90 μια ομάδα χωρών της Λατινικής Αμερικής, χώρες παραγωγής μπανανών¹¹², ζήτησαν από την GATT να ερευνήσει το κατά πόσο ήταν συμβατή με τους κανόνες της η παροχή προτιμησης πρόσβασης των μπανανών καταγωγής των χωρών ΑΚΕ στην αγορά της Ένωσης. Το Πάνελ της GATT¹¹³ αποφάνθηκε ότι η διακριτική δασμολόγηση των εισαγόμενων μπανανών παραβίαζε την αρχή MEK και συνεπώς η ίδια η Σύμβαση Λομέ θα έπρεπε να αναμορφωθεί σύμφωνα με τους κανόνες της GATT¹¹⁴.

Δεδομένης, όμως, της αδυναμίας της διαδικασίας επίλυσης διαφορών της GATT, αφού δεν ήταν δυνατή η επιβολή τιμωρίας κατά παραβάσεων του διεθνούς εμπορικού δικαίου, η Ένωση δε συμμορφώθηκε με την απόφαση αυτή. Ενόψει βέβαια της δημιουργίας του Μηχανισμού Επίλυσης Διαφορών στο πλαίσιο του ΠΟΕ και της πιθανής επιβολής κυρώσεων για το εμπορικό καθεστώς της Σύμβασης Λομέ, η

¹¹² Κολομβία, Κόστα Ρίκα, Γουατεμάλα, Νικαράγουα και Βενεζουέλα

¹¹³ Υπόθεση EEC-Import Regime for Bananas (Bananas II), Report of the Panel (DS38/R), 11 February 1994, Ανακτήθηκε 24-1-2018 από την ιστοσελίδα: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/gatt_e/94banana.pdf

¹¹⁴ Peter Clegg, "Banana Split and Policy Challenges: The ACP Caribbean and the Fragmentation of Interest Coalitions", European Review of Latin American and Caribbean Studies 79, October 2005, σ. 31 Ανακτήθηκε 24-1-2018 από την ιστοσελίδα: <https://www.erlacs.org/articles/10.18352/erlacs.9661/galley/10084/download/>

Ένωση ζήτησε τελικά το 1994 και έλαβε εξαίρεση (waiver) από την υποχρέωση εφαρμογής της αρχής MEK μέχρι το 2000, έτος λήξης της σύμβασης Λομέ¹¹⁵.

3.1.4 Συμφωνία Κοτονού -Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης

Έτσι, η ανάγκη συμβατότητας των μονομερών προτιμησιακών καθεστώτων με τους κανόνες του ΠΟΕ σε συνδυασμό με τις ανακατατάξεις στη διεθνή πολιτική και οικονομική σκηνή, συνεπεία της κατάρρευσης του ανατολικού μπλοκ, ώθησαν την Ένωση σε επανεξέταση των σχέσεων της με τις χώρες ΑΚΕ. Γι' αυτό η Επιτροπή εξέδωσε το 1996 μια Πράσινη Βίβλο σχετικά με το μέλλον των σχέσεων της Κοινότητας με τις χώρες ΑΚΕ¹¹⁶. Μεταξύ άλλων, προτάθηκε επανεξέταση των προτιμήσεων της Συμφωνίας Λομέ, οι οποίες παρά το εύρος τους οδήγησαν σε χαμηλές οικονομικές επιδόσεις ως προς τις εξαγωγές και την ανάπτυξη των χωρών ΑΚΕ, με εξαίρεση πολύ λίγες χώρες, όπως ο Μαυρίκιος, η Μποτσουάνα, η Ακτή Ελεφαντοστού, η Τζαμάικα και η Ζιμπάμπουε που πέτυχαν να διαφοροποιήσουν τις εξαγωγές τους υπέρ μη παραδοσιακών προϊόντων ή απολάμβαναν πρωτοκόλλων¹¹⁷.

Η Βίβλος αυτή αποτέλεσε την αφετηρία για την έναρξη ενός πολύπλευρου δημόσιου διαλόγου, αποτέλεσμα του οποίου υπήρξε η Συμφωνία Κοτονού (Cotonou Agreement)¹¹⁸ που ονομάστηκε έτσι από την ομώνυμη πόλη, πρωτεύουσα του Μπενίν, στην οποία υπογράφηκε. Η Συμφωνία Κοτονού μεταξύ της Ένωσης και των εβδομήντα οκτώ (78) χωρών ΑΚΕ υπογράφηκε στις 23-6-2000 για μια περίοδο είκοσι ετών, ήτοι από το Μάρτιο 2000 έως το Φεβρουάριο 2020, με πρόβλεψη για

¹¹⁵ Romain Perez, "Are the Economic Partnership Agreements a first-best optimum for the ACP countries?", Journal of World Trade (40:6-JWT) σ. 2 υποσημ. 3 Ανακτήθηκε 24-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.565.962&rep=rep1&type=pdf>

¹¹⁶ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Πράσινη Βίβλος για τις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Χωρών ΑΚΕ στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα-Προκλήσεις και εναλλακτικές προτάσεις για μια νέα εταιρική σχέση, COM(96) 570, Βρυξέλλες, 20-11-1996, Ανακτήθηκε 22-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51996DC0570&qid=1516715505168&from=EL>

¹¹⁷ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Πράσινη Βίβλος για τις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Χωρών ΑΚΕ στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα-Προκλήσεις και εναλλακτικές προτάσεις για μια νέα εταιρική σχέση, COM(96) 570, Βρυξέλλες, 20-11-1996, σ. 23 Ανακτήθηκε 22-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51996DC0570&qid=1516715505168&from=EL>

¹¹⁸ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΣΧΕΣΗΣ μεταξύ των μελών της ομάδας των κρατών της Αφρικής, της Καραϊβικής και του Ειρηνικού, αφενός, και της ευρωπαϊκής κοινότητας και των κρατών μελών αυτής, αφετέρου, που υπογράφηκε στην Κοτονού στις 23 Ιουνίου 2000 (ΕΕ L 317 της 15.12.2000, σ. 3)

ενδιάμεσες αναθεωρήσεις ανά πενταετία. Εφαρμόζεται δε από την 1-4-2003¹¹⁹. Οπότε, αναθεωρήθηκε για πρώτη φορά 2005, με ημερομηνία έναρξης ισχύος την 1-7-2008, ενώ το 2010 αναθεωρήθηκε για δεύτερη φορά¹²⁰.

Η Συμφωνία Κοτονού στοχεύει στη μείωση και, εν τέλει, εξάλειψη της φτώχειας και στη συμβολή ως προς την ένταξη των χωρών ΑΚΕ στο σύστημα της παγκόσμιας οικονομίας. Συγκεκριμένα, στο αρ. 34 της Συμφωνίας, ορίζεται ότι «η οικονομική και εμπορική συνεργασία αποσκοπεί στην ενίσχυση της ομαλής και βαθμιαίας ενσωμάτωσης των κρατών ΑΚΕ στην παγκόσμια οικονομία, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις πολιτικές επιλογές και τις προτεραιότητές τους σε ότι αφορά την ανάπτυξη, έτσι ώστε να προωθείται η αειφόρος ανάπτυξη και η εξάλειψη της ένδειας στις χώρες ΑΚΕ.»

Στηρίζεται σε τρεις πυλώνες: (i) αναπτυξιακή συνεργασία (ii) οικονομική και εμπορική συνεργασία και (iii) πολιτική διάσταση¹²¹. Η τελευταία διάσταση αφορά στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών, στην ανάπτυξη πολιτικών υπέρ της ειρήνης για την πρόληψη και επίλυση των συγκρούσεων· και τέλος στην αντιμετώπιση ζητημάτων μετανάστευσης και ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της τρομοκρατίας¹²².

Ειδικότερα, όσον αφορά στο οικονομικό και εμπορικό σκέλος, η Συμφωνία Κοτονού προέβλεπε τη διεξαγωγή διαπραγματεύσεων που θα εισήγαγαν μια νέα γενιά Συμφωνιών¹²³, τις λεγόμενες Συμφωνίες Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης (ΣΟΕΣ)/ Economic Partnership Agreements, εφεξής EPAs, μεταξύ της Ένωσης και διαφόρων περιφερειακών ομάδων των χωρών ΑΚΕ.

Η διαπραγμάτευσή των EPAs ξεκίνησε το Σεπτέμβριο 2002, με στόχο να τεθούν σε ισχύ το αργότερο μέχρι την 1-1-2008. Η Συμφωνία Κοτονού προέβλεπε ότι, στο

¹¹⁹ βλ. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:r12101&from=FR> Ανακτήθηκε 22-1-2018

¹²⁰ βλ. [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02000A1215\(01\)-20170101&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02000A1215(01)-20170101&from=EL) Ανακτήθηκε 22-1-2018

¹²¹ βλ. <http://www.consilium.europa.eu/en/policies/cotonou-agreement/> Ανακτήθηκε 23-1-2018

¹²² βλ. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:r12101&from=FR> Ανακτήθηκε 28-1-2018

¹²³ αρ. 36-37 Συμφωνίας Κοτονού

μεταξύ, θα εξακολουθούσαν να ισχύουν οι μη αμοιβαίες δασμολογικές προτιμήσεις που παρέχονταν στις χώρες ΑΚΕ υπό το καθεστώς της τελευταίας Σύμβασης Λομέ, δηλαδή ως τις 31-12-2007, οπότε και επρόκειτο να τεθούν σε ισχύ οι EPAs. Συνεπώς, για μια μεταβατική περίοδο, από το 2000 ως το 2007 οι χώρες ΑΚΕ, εξαιρουμένης της Νοτίου Αφρικής, συνέχισαν να επωφελούνται από το καθεστώς των μονομερών προτιμήσεων.

Προς το σκοπό δε της νομιμοποίησης των ως άνω προτιμήσεων, η Υπουργική Διάσκεψη της Ντόχα (Doha Ministerial Conference) χορήγησε εξαίρεση (waiver)¹²⁴ από το άρθρο 1:1 της GATT μέχρι 31-12-2007, δηλαδή επέτρεψε στην Ένωση να χορηγεί μέχρι το χρονικό αυτό σημείο δασμολογικές προτιμήσεις σε προϊόντα καταγόμενα από τις χώρες ΑΚΕ.

Τέλος, με τη Συμφωνία Κοτονού καταργήθηκαν τα συστήματα σταθεροποίησης των εσόδων από εξαγωγές STABEX και SYSMIN, ενώ προβλέφθηκε ο εξορθολογισμός των μέσων του ETA και καθιερώθηκε ένα σύστημα κυλιόμενου προγραμματισμού, το οποίο αφενός επιτρέπει μεγαλύτερη ευελιξία και αφετέρου δίνει μεγαλύτερη υπευθυνότητα στα κράτη ΑΚΕ¹²⁵.

Οι EPAs είναι Συμφωνίες Ελευθέρων Συναλλαγών (Free Trade Agreements-FTAs) μεταξύ αφενός της Ένωσης και των κρατών μελών της και αφετέρου των περιφερειών ΑΚΕ (ACP regions). Οι διαπραγματεύσεις διεξάγονται χωριστά με επτά (7) περιφερειακές ομάδες των χωρών ΑΚΕ: Κεντρική Αφρική (Central Africa), Δυτική Αφρική (West Africa), Νοτιοανατολική Αφρική (Eastern and Southern Africa-ESA), Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής (East African Community-EAC), Αναπτυξιακή Κοινότητα Νοτίου Αφρικής (Southern African Development Community-SADC), Καραϊβική (Caribbean) και Ειρηνικός (Pacific).

Οι EPAs προβλέπουν την αμοιβαία κατάργηση, εντός μεταβατικής περιόδου τουλάχιστον 12 ετών, των δασμολογικών και μη δασμολογικών μέτρων που εφαρμόζονται στο εμπόριο αγαθών (και υπηρεσιών), με ασύμμετρο, υπέρ των χωρών ΑΚΕ, χρονοδιάγραμμα απελευθέρωσης.

¹²⁴Doha WTO Ministerial 2001, WT/MIN(01)/15, 14 November 2001 Ανακτήθηκε 23-1-2018 από την ιστοσελίδα: https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_acp_ec_agre_e.htm

¹²⁵ βλ. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:r12102&from=EL> Ανακτήθηκε 23-1-2018

Στο τέλος όμως του 2007 μόνο μία περιφερειακή EPA είχε ολοκληρωθεί, με το Φόρουμ της Καραϊβικής (Cariforum) και μόνο τριάντα έξι (36) χώρες είχαν ξεκινήσει διαπραγματεύσεις. Η καθυστέρηση των διαπραγματεύσεων με τις υπόλοιπες χώρες, οδήγησε την Ένωση στην έκδοση του Κανονισμού 1528/2007 για την πρόσβαση στην Αγορά (Market Access Regulation), εφεξής MAR. Σύμφωνα με τον Κανονισμό αυτό, από την 1^η Ιανουαρίου 2008 οι χώρες ΑΚΕ που είχαν ολοκληρώσει τις διαπραγματεύσεις με την Ένωση, αλλά δεν είχαν ακόμα υπογράψει ή/και επικυρώσει την EPA, είχαν ελεύθερη πρόσβαση στην αγορά της Ένωσης (interim EPAs).

Επρόκειτο για ένα προσωρινό, μονομερές μέτρο της ΕΕ έτσι ώστε να μην διαταραχθεί το εμπόριο κατά την περίοδο που η εφαρμογή των EPAs θα ήταν σε εκκρεμότητα. Ο κανονισμός απαιτούσε από τις χώρες να ξεκινήσουν τη διαδικασία έγκρισης των EPAs μέσα σε ένα εύλογο χρονικό διάστημα¹²⁶.

Στις χώρες οι οποίες στις αρχές του 2008 δεν είχαν ξεκινήσει καθόλου διαπραγματεύσεις με την Ένωση, δεν είχαν δηλαδή ολοκληρώσει μια Interim EPA δεν επήλθε καμία εμπορική «αναστάτωση», καθώς οι χώρες αυτές εντάχθηκαν σε κάποιο από τα καθεστώτα του ΣΓΠ. Οι ΛΑΧ εντάχθηκαν στο ειδικό καθεστώς ΟΕΟ, ενώ οι υπόλοιπες είτε στο Γενικό ΣΓΠ είτε στο ειδικό καθεστώς ΣΓΠ+.

Την 30-9-2011 η Ένωση ανακοίνωσε την αφαίρεση των εμπορικών προτιμήσεων από δεκαοκτώ (18) χώρες, των οποίων τα προϊόντα απολάμβαναν αδασολόγητη πρόσβαση στην ενωσιακή αγορά υπό το καθεστώς του Κανονισμού MAR, δεδομένου ότι δεν είχαν ακόμη υπογράψει, επικυρώσει ή εφαρμόσει μια EPA. Κατόπιν διαπραγματεύσεων μεταξύ θεσμών της Ένωσης αποφασίστηκε αυτή η αφαίρεση να λάβει χώρα από την 1-10- 2014¹²⁷.

Στη συνέχεια δόθηκε παράταση μέχρι την 1^η Οκτωβρίου του 2016 έως ότου συναφθούν, υπογραφούν και κυρωθούν οι EPA's. Ήδη, όμως, την 8-7-2016 τέθηκε σε ισχύ ο νέος Κανονισμός MAR, Κανονισμός 2016/1076, δυνάμει του οποίου η

¹²⁶ Isabelle Ramdoo and San Bilal, "EPA Negotiations: The honeymoon is over...", Briefing Note No 31-October 2011, European Centre for Developing Policy Management (ecdpm)

¹²⁷ European Parliament, Directorate-General for External Policies-Policy Department, "African, Caribbean and Pacific (ACP) countries' position on Economic Partnership Agreements (EPAs)", σ. 14 Ανακτήθηκε 20-1-2018 από την ιστοσελίδα: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/433843/EXPO-DEVE_ET\(2014\)433843_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/433843/EXPO-DEVE_ET(2014)433843_EN.pdf)

Επιτροπή εξουσιοδοτείται να προβαίνει σε πράξεις επανένταξης ή το πρώτον ένταξης χωρών ΑΚΕ στο ρυθμιστικό πλαίσιο του Κανονισμού MAR, καθώς και σε πράξεις διαγραφής, ανάλογα με την πορεία κύρωσης των EPAs.

3.2 Χαρακτηριστικά των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης

Οι EPAs, λοιπόν, διακρίνονται από κάθε άλλο είδος εμπορικών συμφωνιών που συνάπτει η Ένωση, καθώς αποτελούν μοναδικό συνδυασμό των ακόλουθων χαρακτηριστικών:

i) Σύνδεση με την ανάπτυξη

Οι EPAs, αν και είναι καταρχήν εμπορικές συμφωνίες, συνιστούν εργαλεία ανάπτυξης. Η αναπτυξιακή τους συνιστώσα στοχεύει πρωτίστως στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών ΑΚΕ μέσω του εμπορίου, αλλά δεν περιορίζεται σε αυτό. Οι EPAs αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης αναπτυξιακής ατζέντας για τις χώρες ΑΚΕ, με σκοπό τη βελτίωση των υποδομών, τη διευκόλυνση των τελωνειακών διαδικασιών και την προσέλκυση τοπικών και ξένων επενδύσεων. Σε κάθε περίπτωση, οι χώρες ΑΚΕ καλούνται να καθορίσουν τις δικές τους αναπτυξιακές στρατηγικές καθώς και το βάθος των μεταρρυθμίσεων¹²⁸.

ii) Περιφερειακή ολοκλήρωση

Οι EPAs υποστηρίζουν την περιφερειακή ολοκλήρωση των χωρών ΑΚΕ ως προαπαιτούμενο για την περαιτέρω ενσωμάτωσή τους στην παγκόσμια οικονομία. Οι χώρες ΑΚΕ, πάντως, διατηρούν την πρωτοβουλία όσον αφορά στη διαδικασία της περιφερειακής τους ολοκλήρωσης¹²⁹.

iii) Αμοιβαιότητα

Η παροχή αμοιβαίων εμπορικών προτιμήσεων σηματοδοτεί την είσοδο σε μια νέα

¹²⁸ European Commission, The EU' Economic Partnership Agreements (EPAs) with countries in Africa, Caribbean and the Pacific (ACP), Supporting businesses and communities in ACP countries, April 2013, σ.3-4 Ανακτήθηκε 21-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_151010.pdf

¹²⁹ International Food & Agricultural Trade Policy Council, Issue Brief: "Economic Partnership Agreements and African Regional Integration: Have negotiations helped or hindered regional integration?", August 2011, σ. 14 Ανακτήθηκε 22-1-2018 από την ιστοσελίδα: [file:///C:/Users/user/Downloads/1325339399_magicfields_attachment_1_1%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/1325339399_magicfields_attachment_1_1%20(1).pdf)

φάση στις εμπορικές σχέσεις της Ένωσης με τις χώρες ΑΚΕ, οι οποίες στο παρελθόν χαρακτηρίζονταν αποκλειστικά από παροχή μονομερών εμπορικών προτιμήσεων.

iv) Ασυμμετρία

Οι EPAs δομούνται λαμβάνοντας υπ' όψιν τις διαφορές του επιπέδου κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης μεταξύ της Ένωσης και των χωρών ΑΚΕ. Σε αυτό το πλαίσιο, η ενωσιακή αγορά ανοίγει πλήρως και άμεσα για τα προϊόντα καταγωγής ΑΚΕ, προσφέροντας αδασολόγητη και χωρίς ποσοτώσεις πρόσβαση σε αυτά, ενώ οι αγορές των χωρών ΑΚΕ ανοίγουν προοδευτικά, ύστερα από μακρές μεταβατικές περιόδους, για τα ενωσιακά προϊόντα. Όσον αφορά, μάλιστα, στους ευαίσθητους τομείς παραγωγής των χωρών ΑΚΕ, κάποιες κατηγορίες μπορεί να εξαιρεθούν από την απελευθέρωση και να προστατευθούν από τον ανταγωνισμό¹³⁰.

v) Διαφοροποίηση

Κάθε περιφερειακή EPA είναι προσαρμοσμένη (“tailor-made”) στις ιδιαίτερες ανάγκες των χωρών της συγκεκριμένης περιφέρειας, λαμβάνοντας υπ' όψιν και τις προτεραιότητές τους για την περιφερειακή ολοκλήρωση και την ανάπτυξη¹³¹.

vi) Εταιρική σχέση

Οι EPAs είναι συμφωνίες εταιρικής σχέσης, που συνάπτονται μεταξύ ίσων εταίρων, συνεπαγόμενες δικαιώματα και υποχρεώσεις και για τα δύο μέρη, ως αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων που έχουν προηγηθεί. Πρόκειται για σταθερές συμφωνίες των οποίων το περιεχόμενο δεν τροποποιείται μονομερώς, αλλά κατόπιν αμοιβαίας αποδοχής¹³².

¹³⁰ European Commission, The EU' Economic Partnership Agreements (EPAs) with countries in Africa, Caribbean and the Pacific (ACP), Supporting businesses and communities in ACP countries, April 2013, σ.3 Ανακτήθηκε 21-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_151010.pdf

¹³¹ βλ. http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/development/economic-partnerships/index_en.htm Ανακτήθηκε 22-1-2018

¹³² European Commission, The EU' Economic Partnership Agreements (EPAs) with countries in Africa, Caribbean and the Pacific (ACP), Supporting businesses and communities in ACP countries, April 2013, σ.5 Ανακτήθηκε 21-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_151010.pdf

vii) Συμβατότητα με τον ΠΟΕ

Οι EPAs είναι συμβατές με τους κανόνες του ΠΟΕ και συγκεκριμένα εμπίπτουν στο αρ. XXIV της GATT, δηλαδή μια επιτρεπτή εξαίρεση στην αρχή MEK, αφού τα συμβαλλόμενα μέρη θα προβούν σε αμοιβαία - έστω και σε διαφορετικούς χρόνους - απελευθέρωση των αγορών τους στις μεταξύ τους εμπορικές σχέσεις, δημιουργώντας με αυτόν τον τρόπο ζώνη ελεύθερου εμπορίου.

vii) Εύρος εφαρμογής

Το πεδίο εφαρμογής των EPAs δεν περιορίζεται στο εμπόριο αγαθών, αλλά καταλαμβάνει κι άλλους συνδεόμενους με το εμπόριο τομείς. Έτσι, οι EPAs θα επεκταθούν στην απελευθέρωση των υπηρεσιών, σύμφωνα με τις διατάξεις της Γενικής Συμφωνίας για τις Συναλλαγές στον τομέα των Υπηρεσιών (GATS), αλλά και των θαλάσσιων μεταφορών¹³³.

Ακόμη, ο στόχος της ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των συμβαλλομένων μερών καλύπτει θέματα ανταγωνισμού, δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών μέτρων και προστασίας του περιβάλλοντος και του καταναλωτή¹³⁴.

3.3 Νομική βάση σύναψης των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης

Νομική βάση σύναψης των EPAs αποτελούν αφενός οι διατάξεις των αρ. 207 και 218 ΣΛΕΕ που ρυθμίζουν την ΚΕΠ και αφετέρου οι διατάξεις των αρ. 208-211 ΣΛΕΕ που αφορούν στην πολιτική της Ένωσης στον τομέα της Συνεργασίας για την Ανάπτυξη, καθώς οι EPAs συνιστούν ένα συνδυασμό των δύο αυτών ενωσιακών πολιτικών. Περαιτέρω, ειδικό νομικό πλαίσιο συνιστά η Συμφωνία Κοτονού, η οποία ρυθμίζει το περιεχόμενο τους και καθορίζει την διαδικασία των διαπραγματεύσεων μεταξύ των δύο ομάδων χωρών.

Αξίζει δε να σημειωθεί ότι για πρώτη φορά στη Συνθήκη Λισαβόνας δεν γίνεται ρητά αναφορά στη σχέση της Ένωσης με τις χώρες ΑΚΕ, γεγονός που ανησύχησε ιδιαίτερα τις χώρες ΑΚΕ.

¹³³ αρ. 41-42 Συμφωνίας Κοτονού

¹³⁴ Αρ. 44 επ. Συμφωνίας Κοτονού

Στις 12 Ιουνίου 2002, το Συμβούλιο εξουσιοδότησε την Επιτροπή να αρχίσει διαπραγματεύσεις για τη σύναψη των EPAs με τις χώρες ΑΚΕ. Οι διαπραγματεύσεις διεξάγονται σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα στο αρ. 218 ΣΛΕΕ με την επιφύλαξη των ειδικότερων διατάξεων του αρ. 207 ΣΛΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή εκκινεί με δική της πρωτοβουλία τις διαπραγματεύσεις, αφού λάβει την απαραίτητη έγκριση από το Συμβούλιο. Οι διαπραγματεύσεις διεξάγονται από την Επιτροπή, η οποία ενημερώνει για την πρόοδο των διαπραγματεύσεων την Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (International Trade Committee – INTA Committee) καθώς και το ίδιο το Κοινοβούλιο. Η σύναψη των EPAs εγκρίνεται από το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο.

Ανάλογα με την πρόοδο των διαπραγματεύσεων, μπορούμε να διακρίνουμε μια σειρά στάδια στη διαδικασία σύναψης των EPAs. Κατά το στάδιο της μονογραφής (initial an EPA), οι διαπραγματεύσεις έχουν ολοκληρωθεί κι έχει γίνει αμοιβαίως αποδεκτό ένα κείμενο συμφωνίας ως το αυθεντικό αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων. Εν συνεχεία κατά το στάδιο της υπογραφής (sign an EPA), η συμφωνία γίνεται επισήμως αποδεκτή από τις κυβερνήσεις των συμβαλλομένων μερών. Τέλος, κατά το στάδιο της επικύρωσης (ratify an EPA), η συμφωνία εγκρίνεται επισήμως από τα συνταγματικώς προς τούτο καθοριζόμενα όργανα, συνήθως κοινοβούλια¹³⁵.

Τέλος, οι EPAs διακρίνονται σε ενδιάμεσες (interim ή stepping stone), αν καλύπτεται μόνο το εμπόριο αγαθών και σε πλήρεις (full ή comprehensive), οι οποίες αποτελούν τις ολοκληρωμένες συμφωνίες.

3.4 Παρουσίαση της πορείας των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης ανά Περιφέρεια

3.4.1 Περιφέρεια Κεντρικής Αφρικής

Η περιφέρεια Κεντρικής Αφρικής (Central Africa) αποτελείται από τις εξής εννέα (9) χώρες: Καμερούν, Δημοκρατία Κεντρικής Αφρικής, Τσαντ, Κονγκό, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, Ισημερινή Γουινέα, Γκαμπόν, Σάο Τομέ και Πρίνσιπε. Η

¹³⁵ Briefing Paper “Economic Partnership Agreements - still pushing the wrong deal for Africa?” σ. 4 Ανακτήθηκε 20-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://www.stopepa.de/img/EPAs_Briefing.pdf

Ένωση βρίσκεται ακόμη σε διαδικασία διαπραγμάτευσης μιας EPA με όλη την Περιφέρεια της Κεντρικής Αφρικής¹³⁶.

Μόνο το Καμερούν έχει υπογράψει ενδιάμεση EPA με την Ένωση το 2009, η οποία εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2013 και επικυρώθηκε από το Καμερούν το 2014. Βάσει της ενδιάμεσης EPA, τα προϊόντα από το Καμερούν έχουν αδασολόγητη και χωρίς ποσοτώσεις πρόσβαση στην αγορά της Ένωσης, ενώ προβλέπεται η σταδιακή, με ορίζοντα 15ετίας, κατάργηση των δασμών και των ποσοτώσεων επί του 80% των εξαγόμενων στο Καμερούν ενωσιακών προϊόντων.

Το Κονγκό επωφελείται από το Γενικό ΣΓΠ, από το οποίο εξήλθε το 2014 η Γκαμπόν λόγω ανόδου εισοδήματος, ενώ τα υπόλοιπα κράτη της Περιφέρειας ανήκουν στις ΛΑΧ και εντάσσονται στο καθεστώς ΟΕΟ.

3.4.2 Περιφέρεια Ανατολικής και Νότιας Αφρικής

Στις έντεκα (11) συνολικά χώρες της περιφέρειας Ανατολικής και Νότιας Αφρικής (Eastern and Southern Africa), εφεξής ESA, περιλαμβάνονται οι ακόλουθες: Κομόρες, Μαδαγασκάρη, Μαυρίκιος, Σεϋχέλλες, Τζιμπουτί, Αιθιοπία, Ερυθραία, Σουδάν, Μαλάουι, Ζάμπια και Ζιμπάμπουε¹³⁷, η διαπραγμάτευση με τις οποίες δεν έχει καταλήξει ακόμη στη σύναψη EPA¹³⁸.

Στο τέλος του 2007 συνήφθη ενδιάμεση EPA μεταξύ της Ένωσης και έξι χωρών ESA (Σεϋχέλλες, Ζάμπια, Ζιμπάμπουε, Μαυρίκιος, Κομόρες, Μαδαγασκάρη), η οποία έχει υπογραφεί μόνο από τις Σεϋχέλλες, τη Ζιμπάμπουε, το Μαυρίκιο και τη Μαδαγασκάρη¹³⁹.

¹³⁶ βλ. <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/central-africa/> Ανακτήθηκε 19-1-2018

¹³⁷ Κατά το χρόνο έναρξης των διαπραγματεύσεων EPA το 2004 η αρχική ομάδα χωρών ESA αποτελούνταν από 16 χώρες, στις οποίες περιλαμβάνονταν, πλην των 11 ανωτέρω χωρών, η Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό, το Μπουρούντι, η Κένυα, η Ρουάντα και η Ουγκάντα, οι οποίες σήμερα ανήκουν σε άλλες περιφερειακές ομάδες.

¹³⁸ βλ. <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/esa/> Ανακτήθηκε 19-1-2018

¹³⁹ European Commission: Economic Partnership Agreement between the EU and the ESA EPA Group Ανακτήθηκε 19-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/march/tradoc_149213.pdf

Η ενδιάμεση ΕΡΑ προσφέρει αδασολόγητη και χωρίς ποσοτώσεις εισαγωγή προϊόντων καταγωγής των χωρών αυτών στην Ένωση. Αντίστοιχα, οι χώρες αυτές θα απελευθερώσουν τις αγορές τους στις εισαγωγές από την Ένωση σύμφωνα με τα διαφορετικά προγράμματα για την κάθε χώρα που προσαρτώνται στην ενδιάμεση ΕΡΑ.

3.4.3 Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής

Η Κοινότητα Ανατολικής Αφρικής (East African Community), εφεξής ΕΑΚ, είναι μια ομοιογενής, γεωγραφικά και οικονομικά, περιφέρεια, αποτελούμενη από την Κένυα, την Ουγκάντα, την Τανζανία, τη Ρουάντα, το Μπουρούντι και το Σουδάν¹⁴⁰, όλες τους χώρες ΛΑΧ, πλην της Κένυας, η οποία από το 2005 συνιστά τελωνειακή ένωση με απώτερο στόχο της περιφερειακής ολοκλήρωσης τη δημιουργία ομοσπονδίας¹⁴¹.

Από το 2014 η ΕΑΚ έχει ολοκληρώσει τις διαπραγματεύσεις της για μια ΕΡΑ με την Ένωση, η οποία καλύπτει όχι μόνο το εμπόριο αγαθών αλλά και αναπτυξιακή συνεργασία. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει για την πρόβλεψη εκτενούς κεφαλαίου που αφορά στα αλιεύματα, με στόχο την ενίσχυση της συνεργασίας για την αειφόρο χρήση των φυσικών πόρων.

Η συμφωνία είναι πλήρως εναρμονισμένη με το Κοινό Εξωτερικό Δασμολόγιο της ΕΑΚ. Απαγορεύει τους αδικαιολόγητους ή βασιζόμενους σε διακρίσεις περιορισμούς στις εισαγωγές και εξαγωγές, συμμετέχοντας στις προσπάθειες της ΕΑΚ να άρει τα μη δασμολογικά εμπόδια στο εμπόριο εντός της ΕΑΚ. Έτσι, η ΕΡΑ της Ένωσης με την ΕΑΚ υποστηρίζει τη φιλόδοξη προσπάθεια της τελευταίας για περιφερειακή ολοκλήρωση, χωρίς να παραγνωρίζει τις αναπτυξιακές της ανάγκες.

3.4.4 Νοτιοαφρικανική Αναπτυξιακή Κοινότητα

Η Νοτιοαφρικανική Αναπτυξιακή Κοινότητα (Southern African Development Community - SADC) είναι ένας διακυβερνητικός οργανισμός και δη μια περιφερειακή οικονομική κοινότητα που αποτελείται από δεκαπέντε (15) κράτη

¹⁴⁰ Το Σουδάν προσχώρησε στην ΕΑΚ το 2016

¹⁴¹ βλ. <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/eac/> Ανακτήθηκε 19-1-2018

μέλη¹⁴². Επτά (7) από αυτά και συγκεκριμένα η Αγκόλα, η Μποτσουάνα, το Λεσόθο, η Μοζαμβίκη, η Ναμίμπια, η Σουαζιλάνδη και η Νότια Αφρική, αποτελούν διαπραγματευτική ομάδα για τη σύναψη EPA με την Ένωση ως Ομάδα SADC EPA (SADC EPA Group)¹⁴³. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Μποτσουάνα, το Λεσόθο, η Ναμίμπια, η Νότια Αφρική και η Σουαζιλάνδη, είναι μέλη της τελωνειακής ένωσης SACU (Southern Africa Customs Union)¹⁴⁴.

Το 2016 υπογράφηκε EPA μεταξύ της Ένωσης και της Ομάδας SADC EPA, πλην της Αγκόλα, η οποία έχει τη δυνατότητα να προσχωρήσει στο μέλλον. Σαφώς προσανατολισμένη στην ανάπτυξη, η EPA παρέχει ασύμμετρη πρόσβαση στις χώρες της Ομάδας SADC EPA, οι οποίες μπορούν να θωρακίσουν τα ευαίσθητα προϊόντα από την πλήρη απελευθέρωση ή να ενεργοποιήσουν ρήτρες διασφάλισης, αυξάνοντας τον εισαγωγικό δασμό, αν οι εισαγωγές από την Ένωση αυξηθούν τόσο πολύ ή τόσο γρήγορα που απειλούν να διαταράξουν την τοπική παραγωγή¹⁴⁵.

Ενώ η Μποτσουάνα, το Λεσόθο, η Μοζαμβίκη, η Ναμίμπια και η Σουαζιλάνδη απολαμβάνουν αδασμολόγητη και χωρίς ποσοστώσεις πρόσβαση στην Ενωσιακή αγορά, η Νότια Αφρική ωφελείται από νέους όρους πρόσβασης στην ενωσιακή αγορά, συμπληρωματικούς Συμφωνίας Εμπορίου, Ανάπτυξης και Συνεργασίας μεταξύ της Ένωσης και της Νοτίου Αφρικής, η οποία διέπει μέχρι σήμερα τις εμπορικές τους σχέσεις¹⁴⁶.

3.4.5 Περιφέρεια Δυτικής Αφρικής

Οι χώρες της περιφέρειας Δυτικής Αφρικής είναι οι ακόλουθες δεκαέξι (16): Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο, Πράσινο Ακρωτήριο, Γκάμπια, Γκάνα, Γουινέα, Γουινέα-Μπισσάου, Ακτή Ελεφαντοστού, Λιβερία, Μάλι, Μαυριτανία, Νίγηρας, Νιγηρία, Σενεγάλη, Σιέρρα Λεόνε και Τόγκο. Οι χώρες αυτές, πλην της Μαυριτανίας, έχουν

¹⁴² βλ. <http://www.sadc.int/about-sadc> Ανακτήθηκε 19-1-2018

¹⁴³ βλ. <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/sadc/> Ανακτήθηκε 19-1-2018

¹⁴⁴ Τα υπόλοιπα οκτώ (8) κράτη μέλη της SADC (Μαδαγασκάρη, Μαυρίκιος, Σεϋχέλλες, Ζάμπια, Ζιμπάμπουε, Μαλάουι, Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό και Τανζανία) διαπραγματεύονται τη σύναψη EPA με την Ένωση στο πλαίσιο άλλων περιφερειών.

¹⁴⁵ European Commission, Economic Partnership Agreement (EPA) between the Europe Union and the Southern African Development Community (SADC) EPA Group, June 2016 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/october/tradoc_152818.pdf Ανακτήθηκε 19-1-2018

¹⁴⁶ βλ. <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/sadc/> Ανακτήθηκε 19-1-2018

συστήσει μεταξύ τους την Οικονομική Κοινότητα ECOWAS (Economic Community of West African States)¹⁴⁷, ενώ το Μπενίν, η Μπουργκίνα Φάσο, η Ακτή Ελεφαντοστού, η Γουινέα –Μπισσάου, το Μάλι, ο Νίγηρας, η Σενεγάλη και το Τόγκο αποτελούν μέλη της οικονομικής και νομισματικής ένωσης UEMOA (Union Economique et Monétaire Ouest Africaine)¹⁴⁸.

Η Ένωση έχει μονογράψει μια EPA με τα δεκαέξι (16) κράτη της περιφέρειας, την ECOWAS και την UEMOA το 2014. Είναι η πρώτη EPA που συνάπτει η Ένωση όχι μόνο τα κράτη της περιφέρειας αλλά και με τους αντίστοιχους περιφερειακούς οργανισμούς τους. Πρόκειται για μια σαφή ένδειξη της πορείας της εν λόγω περιφέρειας προς την περιφερειακή ολοκλήρωση, την οποία άλλωστε υποστηρίζει και η EPA¹⁴⁹.

Παράλληλα, ενόσω εκκρεμεί η υιοθέτηση της πλήρους EPA, παραμένουν σε ισχύ οι ενδιάμεσες EPA με τη Γκάνα και την Ακτή Ελεφαντοστού, οι οποίες τέθηκαν σε προσωρινή εφαρμογή το 2016¹⁵⁰.

3.4.6 Περιφέρεια Καραϊβικής

Η περιφέρεια αυτή συνιστά τη διαπραγματευτική ομάδα CARIFORUM και αποτελείται από δεκαπέντε (15) χώρες: Αντίγκουα και Μπαρμπούντα, Μπαχάμες, Μπαρμπάντος, Μπελίζ, Κοινοπολιτεία της Δομίνικα, Δομινικανή Δημοκρατία, Γρενάδα, Γουιάνα, Αϊτή, Τζαμάικα, Σάντα Λουτσία, Σαιντ Κιτς και Νέβις, , Σαιντ Βίνσεντ και Γρεναδίνες, Σουρινάμ, Τρινιδάδ και Τομπάγκο¹⁵¹.

¹⁴⁷ Η ECOWAS συστήθηκε το 1975 και έχει στόχο να προωθήσει την οικονομική ολοκλήρωση σε όλους τους τομείς της δραστηριότητας των κρατών μελών Ανακτήθηκε 19-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://www.ecowas.int/about-ecowas/basic-information>

¹⁴⁸ Η UEMOA ιδρύθηκε το 1994 με σκοπό την οικονομική ολοκλήρωση μεταξύ των κρατών μελών της βλ. <http://www.uemoa.int> Ανακτήθηκε 19-1-2018

¹⁴⁹ European Commission, Economic Partnership Agreement with West Africa-Facts and figures-, 29/11/2017, σ. 1 Ανακτήθηκε 21-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/july/tradoc_152694.pdf

¹⁵⁰ βλ. <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/west-africa> Ανακτήθηκε 18-1-2018

¹⁵¹ βλ. <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/caribbean> Ανακτήθηκε 21-1-2018

Το 2008 μεταξύ της Ένωσης και της Ομάδας CARIFORUM υπογράφηκε EPA, η οποία τέθηκε σε προσωρινή ισχύ μέσα στον ίδιο χρόνο. Η Αιτή, αν και έχει υπογράψει τη συμφωνία, δεν την εφαρμόζει, καθώς εκκρεμεί η επικύρωσή της.

3.4.7 Περιφέρεια Ειρηνικού

Η περιφέρεια Ειρηνικού αποτελείται από τις κάτωθι νησιωτικές χώρες: Νήσοι Κουκ, Μικρονησία, Φίτζι, Κιριμπάτι, Νήσοι Μάρσαλ, Ναούρου, Νιούε, Παλάου, Παπούα Νέα Γουινέα, Αμερικανική Σαμόα, (Δυτική) Σαμόα Νήσοι Σολομώντος, Τόγκα, Τουβαλού, Βανουάτου.

Μόνο με τα νησιά Φίτζι και Παπούα Νέα Γουινέα έχει υπογραφεί μια ενδιάμεση EPA, η οποία όμως δεν έχει επικυρωθεί από τα νησιά Φίτζι, ενώ η Σαμόα και οι Νήσοι του Σολομώντος έχουν ενημερώσει την Επιτροπή για την πρόθεσή τους να συμμετάσχουν στη συμφωνία και ήδη είναι σε εξέλιξη η σχετική διαδικασία.

3.5 Κριτική προσέγγιση των Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης

Η αργή εξέλιξη των διαπραγματεύσεων των EPAs ανάμεσα στις χώρες ΑΚΕ και στην Ένωση από το 2002 μέχρι σήμερα υποδηλώνει πρωτίστως τις αμφιβολίες πολλών χωρών ΑΚΕ για την ώθηση που μπορούν να προσφέρουν οι EPAs στην οικονομική τους ανάπτυξη. Εν συνεχεία παρατίθενται τα σημαντικότερα ζητήματα που αποτελούν αντικείμενο προβληματισμού σε σχέση με τις EPAs ιδωμένα από δύο σκοπίες.

3.5.1 Προώθηση περιφερειακής ολοκλήρωσης

Οι χώρες της Αφρικής, με σκοπό την τόνωση του ενδοπεριφερειακού εμπορίου, έχουν δημιουργήσει μεταξύ τους περιφερειακές τελωνειακές ενώσεις, οι οποίες, όπως προκύπτει από την παρουσίαση που προηγήθηκε, δε συμπίπτουν απαραίτητα με τις περιφέρειες διαπραγμάτευσης των EPAs. Οι περιφερειακές αγορές θεωρούνται σημαντικές τόσο για την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας όσο και για την ανάπτυξη υποδομών. Αρκετές χώρες ΑΚΕ θεωρούν, λοιπόν, ότι η διαδικασία των EPAs επιβραδύνει την πρόοδο προς την περιφερειακή ολοκλήρωση. Ως επιχειρήματα για την υιοθέτηση αυτής της θέσης προβάλλονται τα εξής:

Πρώτον, δημιουργούνται εντάσεις στις περιφέρειες μεταξύ των ΛΑΧ, οι οποίες απολαμβάνουν το προτιμησιακό καθεστώς ΟΕΟ και άρα δεν έχουν όφελος από την

υπογραφή μιας EPA και των μη-ΛΑΧ, οι οποίες θα στερηθούν την προτιμησιακή πρόσβαση στην ενωσιακή αγορά, αν δεν υπογράψουν μια EPA. Δεύτερον, επιβάλλοντας διαφορετικές συμφωνίες πρόσβασης στην αγορά σε χώρες που ανήκουν στην ίδια περιφέρεια, καθιστούν τη λειτουργία των τελωνειακών τους ενώσεων δύσκολη, καθώς θα πρέπει να ελέγχουν τα σύνορά τους για τις εισαγωγές και εξαγωγές των ενωσιακών προϊόντων¹⁵².

Από την άλλη μεριά, για να προχωρήσει η περιφερειακή ολοκλήρωση απαιτείται βελτίωση της διασυννοριακής διοίκησης και των τελωνειακών διαδικασιών, καθώς και επενδύσεις στις υποδομές και την έρευνα προκειμένου να βελτιωθούν οι μεταφορές και η αποδοτικότητα¹⁵³. Σε αυτό ακριβώς το πεδίο βρίσκει εφαρμογή η ουσιαστική αναπτυξιακή βοήθεια της Ένωσης μέσω θεματικών και γεωγραφικών εργαλείων και προγραμμάτων που αν αξιοποιηθούν σωστά από τις ενδιαφερόμενες χώρες μπορούν να τις βοηθήσουν στην περιφερειακή ολοκλήρωση¹⁵⁴.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Ένωση και τα κράτη μέλη της, ο μεγαλύτερος πάροχος παγκοσμίως της αναπτυξιακής βοήθειας Aid for Trade (AfT), επεφύλαξε για την Αφρική το 2015 το μεγαλύτερο ποσοστό (36% του συνολικού AfT), ενώ την ίδια χρονιά οι πιστώσεις που αντιστοιχούσαν στις χώρες ΑΚΕ άγγιξαν το ιστορικό υψηλό των 4,5 δις €¹⁵⁵.

3.5.2 Ποσοστό απελευθέρωσης των αγορών

Η απελευθέρωση των αγορών των χωρών ΑΚΕ κατά 80-90% ενέχει τον κίνδυνο για αυτές να παραμείνουν εξαγωγείς βασικών προϊόντων με περιορισμένα έσοδα και οφέλη στην απασχόληση και εν τέλει να στερηθούν τη δυνατότητα να

¹⁵² Briefing Paper “Economic Partnership Agreements - still pushing the wrong deal for Africa?” σ. 2 Ανακτήθηκε 20-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://www.stopepa.de/img/EPAs_Briefing.pdf

¹⁵³ Gerhard Erasmus, “How can the EPA promote deeper regional integration in Southern Africa”, International Centre for Trade and Sustainable Development, Bridges Africa, Volume 3-Number 3 Ανακτήθηκε 20-1-2018 από την ιστοσελίδα: <https://www.ictsd.org/bridges-news/bridges-africa/news/how-can-the-epa-promote-deeper-regional-integration-in-southern>

¹⁵⁴ βλ. https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/economic-growth/regional-integration/funding_en Ανακτήθηκε 20-1-2018

¹⁵⁵ European Commission, Aid for Trade, Report 2017, Review of Progress by the eU and Member States, Brussels, July 2017, σ. 5 Ανακτήθηκε 20-1-2018 από την ιστοσελίδα: https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/report-aid-for-traid-2017-final-with-stories_en_0.pdf

διαφοροποιήσουν τις οικονομίες τους. Και τούτο διότι κάποιες κατηγορίες προϊόντων που θα απελευθερωθούν ενδέχεται να ανήκουν σε σημαντικούς τομείς στους οποίους οι χώρες ΑΚΕ θα μπορούσαν να αυξήσουν τη δική τους παραγωγική ικανότητα, ώστε να προμηθεύουν με αυτά τα προϊόντα την τοπική και περιφερειακή αγορά.

Αντ' αυτού, λοιπόν, τα προϊόντα αυτών των τομέων παραγωγής των χωρών ΑΚΕ θα εκτεθούν σε συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού με τα ενωσιακά προϊόντα στις περιφερειακές αγορές¹⁵⁶. Μια ακόμη παρενέργεια της απελευθέρωσης των αγορών των χωρών ΑΚΕ αφορά στην απώλεια των δασμολογικών τους εσόδων, η οποία συναρτάται ευθέως με τον ολοένα αυξανόμενο όγκο των εισαγωγών στις χώρες αυτές από την Ένωση¹⁵⁷.

Από την άλλη πλευρά, όμως, η απελευθέρωση της αγοράς των χωρών ΑΚΕ θα είναι όχι μόνο μερική αλλά και σταδιακή (ασύμμετρη), λαμβάνοντας υπ' όψιν ακριβώς το διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης μεταξύ αυτών και της Ένωσης. Συνεπώς, εκτιμάται ότι η όλη διαδικασία θα είναι διαχειρίσιμη. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχει κίνδυνος να πλημμυρίσουν οι αγορές των χωρών ΑΚΕ με ενωσιακά προϊόντα ή να υποστούν σοκ τα έσοδα του προϋπολογισμού των χωρών αυτών¹⁵⁸.

Θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι η αγορά θα απελευθερώνεται σταδιακά μετά από 15 ως 25 χρόνια, με εξαιρέσεις και υποστήριξη προς τις χώρες ΑΚΕ που αντιμετωπίζουν δυσκολίες. Όσον αφορά στα ευαίσθητα προϊόντα, υπάρχει πρόβλεψη μόνιμης προστασίας τους από τον ανταγωνισμό, δηλαδή εξαιρούνται για πάντα από την υποχρέωση απελευθέρωσης. Τέλος, οι χώρες ΑΚΕ έχουν το δικαίωμα να εξαιρέσουν προϊόντα τους από την υποχρέωση απελευθέρωσης, ενεργοποιώντας

¹⁵⁶ Briefing Paper “Economic Partnership Agreements - still pushing the wrong deal for Africa?” σ. 3 Ανακτήθηκε 20-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://www.stopepa.de/img/EPAs_Briefing.pdf

¹⁵⁷ European Parliament, Directorate-General for External Policies-Policy Department, “African, Caribbean and Pacific (ACP) countries’ position on Economic Partnership Agreements (EPAs), σ. 77 Ανακτήθηκε 20-1-2018 από την ιστοσελίδα: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/433843/EXPO-DEVE_ET\(2014\)433843_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/433843/EXPO-DEVE_ET(2014)433843_EN.pdf)

¹⁵⁸ European Commission, Economic Partnership Agreement between the EU and the Eastern African Community (EAC), October 2015, update Ανακτήθηκε 21-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/january/tradoc_142194.pdf

ρήτρες διασφάλισης (safeguards), προκειμένου να προστατεύσουν τα προϊόντα τους από τον ανταγωνισμό με τα ενωσιακά¹⁵⁹.

3.5.3 Απελευθέρωση ξένων επενδύσεων, υπηρεσιών, δημοσίων συμβάσεων

Η Ένωση συμπεριέλαβε στις EPAs την υποχρέωση απελευθέρωσης του εμπορίου όχι μόνο των αγαθών, αλλά και άλλων τομέων όπως οι υπηρεσίες, οι ξένες επενδύσεις και οι δημόσιες συμβάσεις. Η επέκταση αυτή της απελευθέρωσης του εμπορίου υπερβαίνει τις σημερινές απαιτήσεις του ΠΟΕ για απελευθέρωση. Πολλές χώρες ΑΚΕ αντιδρούν σε αυτή τη ρύθμιση, αφενός διότι δεν διαθέτουν το απαραίτητο κανονιστικό πλαίσιο για να διαχειριστούν αυτή τη νέα κατάσταση¹⁶⁰ και αφετέρου διότι δεν θα μπορούν να προστατεύσουν τους ανωτέρω τομείς από τον ανταγωνισμό της Ένωσης¹⁶¹.

Όμως, θα πρέπει να διευκρινισθεί ότι η απελευθέρωση του εμπορίου των υπηρεσιών, των επενδύσεων και των δημοσίων συμβάσεων, συμπεριλαμβάνεται στις λεγόμενες “rendez-vous clauses” των EPAs, σύμφωνα με τις οποίες τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνουν να συνεχίσουν και να ολοκληρώσουν τις διαπραγματεύσεις για τα θέματα αυτά μέσα σε μια περίοδο κάποιων ετών. Άρα, πρόκειται για ρυθμίσεις των οποίων το περιεχόμενο δεν έχει λάβει ακόμη την οριστική του μορφή και των οποίων δεν επίκειται η άμεση εφαρμογή¹⁶². Σε κάθε περίπτωση, η απελευθέρωση αυτών των τομέων, έχει στόχο, όπως και η απελευθέρωση των προϊόντων την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης των χωρών ΑΚΕ.

¹⁵⁹ European Commission, The EU’ Economic Partnership Agreements (EPAs) with countries in Africa, Caribbean and the Pacific (ACP), Supporting businesses and communities in ACP countries, April 2013, σ.3-4 Ανακτήθηκε 21-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_151010.pdf

¹⁶⁰ Briefing Paper “Economic Partnership Agreements - still pushing the wrong deal for Africa?” σ. 3 Ανακτήθηκε 20-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://www.stopepa.de/img/EPAs_Briefing.pdf

¹⁶¹ European NGO confederation for relief and development (CONCORD), Policy position paper, part of the 2015 report “Spotlight on EU Policy Coherence for Development”, “The EPA between the EU and West Africa: Who benefits?”, April 2015, σ. 2 Ανακτήθηκε την 27-9-2017 από την ιστοσελίδα: <http://library.concordeurope.org/record/1589/files/DEEP-PAPER-2015-045.pdf>

¹⁶² Southern and Eastern Africa Trade Information and Negotiations institute (SEATINI) Uganda, Paper: “An analysis of the rendezvous clause in the EAC-EU-EPA-Implications on Uganda’s and EAC’s economy and on people’s livelihoods”, March 2016, σ. 11 Ανακτήθηκε 21-1-2018 από την ιστοσελίδα <http://www.rosalux.co.tz/wp-content/uploads/2016/03/SEATINIs-assessment-report-of-the-EPA-Rendezvous-clause-2015.pdf>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΜΕΣΩΝ ΚΟΙΝΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΕΣ ΧΩΡΕΣ

4.1 Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας ισχύοντος Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων ως προς τις αναπτυσσόμενες χώρες

Μια πρώτη εκτίμηση για τα αποτελέσματα εφαρμογής του ισχύοντος αναμορφωμένου ΣΓΠ κατά την πρώτη διετία 2014-2015 έγινε με την Έκθεση που υπέβαλε η Επιτροπή προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο για το διάστημα αυτό¹⁶³, αλλά ακόμη τότε δεν ήταν δυνατή μια σε βάθος οικονομική ανάλυση των αποτελεσμάτων.

Εν συνεχεία, συντάχθηκε από ένα ευρωπαϊκό γραφείο συμβούλων¹⁶⁴, κατ' ανάθεση της Επιτροπής, η Ενδιάμεση Έκθεση Αξιολόγησης του ΣΓΠ¹⁶⁵, με την οποία επιχειρείται μια αποτίμηση των αποτελεσμάτων του ισχύοντος ΣΓΠ, από το χρόνο έναρξης εφαρμογής του το 2014 μέχρι το 2016, στους τομείς της οικονομικής ανάπτυξης, των ανθρώπινων δικαιωμάτων καθώς και της αειφόρου ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Τα κυριότερα ευρήματα της έκθεσης, τα οποία προκύπτουν στις περισσότερες των περιπτώσεων από τη σύγκριση των στοιχείων της ως άνω περιόδου με αυτά της τριετίας 2011-2013 (περίοδος εφαρμογής προϊσχύσαντος ΣΓΠ), θα παρατεθούν κατωτέρω.

4.1.1 Ως προς την οικονομική ανάπτυξη

Το ΣΓΠ έχει δομηθεί στη λογική της υποβοήθησης της οικονομικής ανάπτυξης των δικαιούχων χωρών μέσω της αύξησης των ευκαιριών προτιμησησικής πρόσβασης στην ενωσιακή αγορά. Στο πλαίσιο αυτό, οι δασμολογικές προτιμήσεις αναμένεται να

¹⁶³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, COM(2016) 29, 28-1-2016, Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Έκθεση σχετικά με το Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων για την περίοδο 2015-2015 Ανακτήθηκε την 15-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0029&qid=1516208599912&from=EN>

¹⁶⁴ DEVELOPMENT Solutions

¹⁶⁵ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

αυξήσουν τις εξαγωγές των δικαιούχων χωρών προς δύο κατευθύνσεις: είτε αυξάνοντας τις υπάρχουσες εξαγωγές τους είτε διευρύνοντας ή διαφοροποιώντας τη γκάμα των εξαγόμενων προϊόντων τους¹⁶⁶.

Δεν πρέπει να παραγνωρίζεται βέβαια ότι η ένταξη μιας χώρας σε ένα προτιμησιακό καθεστώς είναι ένας μόνο από πολλούς παράγοντες που μπορούν να δώσουν ώθηση στην ανάπτυξη μιας οικονομίας. Η παροχή δασμολογικών προτιμήσεων λειτουργεί επικουρικά στην προσπάθεια των αναπτυσσόμενων χωρών να επιτύχουν τους αναπτυξιακούς τους στόχους.

Αλλωστε, η επίδραση του ΣΓΠ στην οικονομική τους ανάπτυξη εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως το επίπεδο της ήδη υπάρχουσας οικονομικής τους ανάπτυξης, το συνολικό κόστος παραγωγής των προϊόντων τους, τη σημασία της ενωσιακής αγοράς για τις εξαγωγές γενικά των δικαιούχων χωρών αλλά και το βαθμό χρησιμοποίησης των εμπορικών προτιμήσεων, τις εθνικές πολιτικές ενίσχυσης των εξαγωγών καθώς και την ανταγωνιστικότητά τους σε παγκόσμιο επίπεδο¹⁶⁷.

Ακόμη, αξίζει να σημειωθεί ότι το ΣΓΠ καθίσταται τόσο πιο αποτελεσματικό όσο αυξάνεται το περιθώριο των προτιμήσεων, δηλαδή η διαφορά μεταξύ των δασμών υπό οποιοδήποτε καθεστώς ΣΓΠ και των δασμών MEK, δηλαδή των δασμών που επιβάλλονται στις εισαγωγές από οποιοδήποτε κράτος μέλος του ΠΟΕ, εξαιρουμένων των προτιμησιακών δασμών. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η ανταγωνιστικότητα των δικαιούχων χωρών. Συνεπώς, η σημασία των δασμολογικών προτιμήσεων υποβιβάζεται όσο τα δασμολογικά εμπόδια στο εμπόριο αίρονται προοδευτικά στο πλαίσιο του πολυμερούς εμπορικού συστήματος και μειώνονται τα περιθώρια των προτιμήσεων¹⁶⁸.

¹⁶⁶ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017 σ. 193 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁶⁷ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017 σ. 42 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁶⁸ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017 σ. 194 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

Στη συνέχεια θα παρατεθούν αναλυτικά τα στοιχεία των οικονομικών μεγεθών που σχετίζονται με τη χρήση δασμολογικών προτιμήσεων από τις δικαιούχους χώρες όλων των καθεστώτων ΣΓΠ για τα έτη 2011-2016 (εμπορικές ροές, περιθώρια προτιμήσεων, ποσοστό χρήσης, εμπορική διαφοροποίηση), προκειμένου να αποκτήσουμε μια όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη εικόνα για την αποτελεσματικότητα του ισχύοντος ΣΓΠ αλλά και γενικά για τη σημασία των δασμολογικών προτιμήσεων.

i) Εμπορικές ροές (trade flow)

Το ποσοστό των εισαγωγών υπό τα καθεστάτα ΣΓΠ+ και το ΟΕΟ επί του συνόλου των εισαγωγών στην Ένωση έχει αυξηθεί από το 2014, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των εισαγωγών υπό το γενικό καθεστώς ΣΓΠ έχει μειωθεί. Αν και το συνολικό ποσοστό των εισαγωγών υπό όλα τα καθεστάτα έχει μειωθεί μετά την εφαρμογή του Κανονισμού ΣΓΠ, προφανώς λόγω της μείωσης του αριθμού των δικαιούχων χωρών, εντούτοις οι δικαιούχοι χώρες έχουν αυξήσει τις αντίστοιχες εξαγωγές τους¹⁶⁹. Ειδικά, οι αδασμολόγητες εισαγωγές στην Ένωση από τις δικαιούχους χώρες ΟΕΟ έχουν αυξηθεί από 25,8 % το 2011 στο 65,4 % το 2016, γεγονός που αποδεικνύει την αυξανόμενη σημασία τους¹⁷⁰.

ii) Περιθώρια προτιμήσεων (preference margins)

Κατά την περίοδο 2011-2016 το ποσοστό των συνολικών προτιμησιακών εισαγωγών στην Ένωση (ΣΓΠ, Προτιμησιακές Εμπορικές Συμφωνίες κλπ) ανήλθε περίπου στο 20% των συνολικών ετήσιων εισαγωγών στην Ένωση, ενώ το ποσοστό που αντιστοιχούσε στο ΣΓΠ δεν ξεπέρασε το 5% σε ετήσια βάση. Αντίθετα, οι εισαγωγές υπό καθεστώς ΜΕΚ άγγιξαν κατά μέσο όρο το 82% των συνολικών εισαγωγών, εκ των οποίων ποσοστό περίπου 62% αφορούσε σε εισαγωγές ΜΕΚ

¹⁶⁹ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017 σ. 6 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁷⁰ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017 σ. 7 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

μηδενικού δασμού. Ειδικά, για το 2016 το ποσοστό των προτιμησιακών εισαγωγών υπό το ΣΓΠ δεν ξεπέρασε το 4,1%¹⁷¹.

Από την άλλη μεριά, οι προτιμησιακές εισαγωγές πλην αυτών υπό το ΣΓΠ παρουσιάζουν αυξητική τάση. Από το ετήσιο ποσοστό του 9,5% επί του συνόλου των εισαγωγών το 2011, οι προτιμησιακές εισαγωγές δυνάμει Συμφωνιών Ελεύθερου Εμπορίου (Free Trade Agreements – FTA) ή Προτιμησιακών Εμπορικών Συμφωνιών (Preferential Trade Agreements – PTA) άγγιξαν το 2016 το 12,8%. Αυτή η αύξηση είναι συνεπής με την αλλαγή των στόχων της ΚΕΠ ως προς το ΣΓΠ, δηλαδή στην επιδίωξη της μείωσης των δικαιούχων χωρών και της εστίασης σε αυτές που έχουν περισσότερη ανάγκη. Κατά συνέπεια, οι χώρες που ήταν δικαιούχοι υπό το προϊσχύσαν ΣΓΠ, τώρα απολαμβάνουν δασμολογικών προτιμήσεων μέσω άλλων εμπορικών διευθετήσεων, όπως Συμφωνιών Ελεύθερου Εμπορίου ή Προτιμησιακών Εμπορικών Συμφωνιών.

iii) Ποσοστό χρησιμοποίησης (utilization rate)

Ο δείκτης αυτός, δηλαδή το πηλίκο της αξίας των προτιμησιακών εισαγωγών στην Ένωση από μια δικαιούχο χώρα προς τη συνολική αξία των επιλέξιμων προτιμησιακών εισαγωγών από τη χώρα αυτή, υποδηλώνει το βαθμό που οι δικαιούχοι χώρες επωφελούνται από τις παρεχόμενες εμπορικές προτιμήσεις¹⁷².

Ειδικότερα, οι δικαιούχοι χώρες του γενικού ΣΓΠ έχουν μειώσει το ποσοστό χρησιμοποίησης από το 2014, ενώ οι δικαιούχοι χώρες των ειδικών καθεστώτων έχουν αυξήσει τα ποσοστά τους. Οι δε δικαιούχοι του ΟΕΟ έχουν τα υψηλότερα ποσοστά χρησιμοποίησης μεταξύ και των τριών καθεστώτων¹⁷³.

¹⁷¹ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017 σ. 199, Table 7: Share of EU imports by tariff regime Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁷² European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017 σ. 212 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁷³ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017 σ. 7 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

Οι χώρες δικαιούχοι του γενικού ΣΓΠ για την ερευνώμενη περίοδο με τα υψηλότερα ποσοστά χρησιμοποίησης είναι το Τατζικιστάν (85,15%), το Ουζμπεκιστάν (82,67%), η Ινδονησία (71,01%) και η Νιγηρία (67,87%)¹⁷⁴. Ως προς το ΣΓΠ+, οι δικαιούχοι χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά χρησιμοποίησης είναι το Πράσινο Ακρωτήρι (96,6%), το Πακιστάν (95,76%), η Βολιβία (95,19%) και η Παραγουάη (91,14%)¹⁰⁰. Τέλος, οι δικαιούχοι του ΟΕΟ με τα υψηλότερα ποσοστά είναι τα Νησιά του Σολομώντα (99,21%), η Σενεγάλη (96,97%), το Λάος (96,94%), το Μπαγκλαντές (96,64%) και το Σουδάν (96,33%)¹⁷⁵.

iv) Εμπορική διαφοροποίηση (trade diversification)

Η διαφοροποίηση των εξαγωγών αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς δείκτες για να αποτιμηθεί ο οικονομικός αντίκτυπος του ΣΓΠ στις δικαιούχους χώρες, διότι το εξαγωγικό εμπόριο πολλών αναπτυσσόμενων χωρών βασίζεται κυρίως σε ένα μικρό αριθμό βασικών προϊόντων. Για την εξέταση του δείκτη αυτού έχει επιλεγεί η μέθοδος της μέτρησης των αλλαγών στον αριθμό των δασμολογικών γραμμών (tariff lines)¹⁷⁶, δηλαδή των διαφορετικών ειδών εξαγόμενων προϊόντων, που επήλθαν κατά μέσο όρο κατά την περίοδο 2014-2016 σε σύγκριση με την περίοδο 2011-2013¹⁷⁷.

Έτσι, εξετάζοντας τα σχετικά δεδομένα, προκύπτει ότι από τις δικαιούχους χώρες του γενικού ΣΓΠ, μόνο τρεις (3) (Συρία, Νήσοι Κουκ και Τατζικιστάν) μείωσαν τον αριθμό των δασμολογικών γραμμών, ενώ τρεις (3) άλλες (Ινδονησία, Ιράκ και Ουζμπεκιστάν) χρησιμοποιούν ήδη πάνω από 4.000 δασμολογικές γραμμές, δηλωτικό

¹⁷⁴ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017 σ. 213 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁷⁵ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017 σ. 214 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁷⁶ Πρόκειται για τις διακρίσεις της Συνδυασμένης Ονοματολογίας (ΣΟ), οι οποίες περιέχονται στο Παράρτημα Ι του Καν. 2658/87 για το Κοινό Δασμολόγιο. Αποτελούνται δε από 8-ψήφιους κωδικούς ακολουθούμενους από την περιγραφή του είδους του κάθε προϊόντος. Κάθε προϊόν που εισάγεται στην Ένωση πρέπει να καταταχθεί σε κάποια διάκριση ΣΟ, ώστε να προσδιορισθεί ο δασμός που αντιστοιχεί.

¹⁷⁷ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 215 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

υψηλού βαθμού διαφοροποίησης. Περαιτέρω, χώρες όπως η Ακτή Ελεφαντοστού, το Βιετνάμ και η Κένυα επέδειξαν αξιόλογα ποσοστά αύξησης¹⁷⁸.

Ακόμη, όσον αφορά στις δικαιούχους χώρες του ΣΓΠ+, δεν παρατηρήθηκαν αξιοσημείωτες μεταβολές του αριθμού των δασμολογικών γραμμών, πλην της Μονγκολίας, η οποία παρουσίασε μια αξιοσημείωτη αύξηση του 26,2%. Η μόνη χώρα που παρουσίασε μείωση ήταν το Πράσινο Ακρωτήριο, το οποίο υπό το προϋσχόν ΣΓΠ συμπεριλαμβανόταν στις χώρες ΟΕΟ¹⁷⁹.

Από τις 49 δικαιούχους χώρες του ΟΕΟ τριάντα οκτώ (38) αύξησαν τον αριθμό των δασμολογικών γραμμών, ενώ έντεκα (11) τις μείωσαν. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο Μπαγκλαντές, την Καμπότζη, τη Μαδαγασκάρη και το Νεπάλ που αύξησαν τον αριθμό των δασμολογικών γραμμών κατά διακόσιες και άνω γραμμές. Το Σουδάν και το Κιριμπάτι είχαν τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση, αλλά θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψιν ο εξαιρετικά μικρός αρχικός αριθμός γραμμών¹⁸⁰.

Όπως προκύπτει από τα ως άνω στοιχεία, η διαφοροποίηση με μέτρο τον αριθμό των δασμολογικών γραμμών που εξάγονται στην Ένωση, είναι πιο έντονη στις δικαιούχους χώρες ΟΕΟ. Αν συνεκτιμηθεί ότι οι χώρες αυτές είναι οι πιο αδύναμες οικονομικά από όλες τις δικαιούχους χώρες του ΣΓΠ συνολικά, το γεγονός ότι παρουσιάζουν τα υψηλότερα ποσοστά διαφοροποίησης αποτιμώμενης στη βάση της αύξησης των δασμολογικών γραμμών είναι ίσως δείγμα του προσδοκώμενου οικονομικού αντικτύπου του ΣΓΠ στις αναπτυσσόμενες χώρες¹⁸¹.

¹⁷⁸ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 218, Table 18: Diversification by number of tariff lines for Standard GSP beneficiaries Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁷⁹ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 218, Table 19: Diversification by number of tariff lines for Standard GSP+ beneficiaries Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁸⁰ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 215, 216-217, Table 17: Diversification by number of tariff lines for EBA beneficiaries Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁸¹ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 219 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

Αντίθετα, οι μειώσεις σε όλες τις κατηγορίες προϊόντων που κατέγραψαν οι δικαιούχοι χώρες του γενικού ΣΓΠ θα μπορούσαν να ερμηνευθούν από το γεγονός ότι οι χώρες που εξήλθαν από το καθεστώς μετ'ά την αναμόρφωσή του είχαν πετύχει υψηλότερο βαθμό διαφοροποίησης από τις εναπομείνουσες χώρες, οι οποίες δεν κατάφεραν, τουλάχιστον μέχρι τώρα, να καλύψουν τη διαφορά.

Τέλος, όσον αφορά στις δικαιούχους χώρες του ΣΓΠ+, οι μεγάλες διαφορές του βαθμού επίτευξης της διαφοροποίησης μεταξύ των χωρών δεν υποδηλώνει παρά την ανομοιογένεια των χωρών που συναπαρτίζουν τις δικαιούχους αυτού του ειδικού καθεστώτος.

4.1.2 Ως προς την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων

Αξιολογώντας τα σχετικά ευρήματα, θα μπορούσε κανείς να πει ότι ο αντίκτυπος του ΣΓΠ ως προς την προώθηση της προστασίας των ανθρώπινων δικαιωμάτων στις δικαιούχους χώρες διαφέρει σημαντικά από χώρα σε χώρα, καθώς εξαρτάται από τις εθνικές πολιτικές, το βαθμό εξάρτησης από την ενωσιακή αγορά για την εξαγωγική τους δραστηριότητα αλλά και το επίπεδο του διαλόγου που αναπτύσσουν με την Ένωση¹⁸².

Σε αυτό το πλαίσιο, όσο πιο εξαρτημένη είναι μια χώρα από την ενωσιακή αγορά τόσο πιθανότερο είναι να ισχυροποιηθεί το κίνητρο της κυβέρνησής της να διασφαλίσει την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων για το λαό της, υπό το φόβο της ενεργοποίησης εκ μέρους της Ένωσης του μηχανισμού αναστολής οποιουδήποτε προτιμησησικού καθεστώτος σε περίπτωση σοβαρής και συστηματικής παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων, βάσει του αρ. 19 του Κανονισμού ΣΓΠ.

Παρόλα αυτά, στην πράξη η Ένωση δεν αξιοποιεί πάντα με συνέπεια το μέσο της αναστολής των δασμολογικών προτιμήσεων, το οποίο θα έπληττε σοβαρά την οικονομία της δικαιούχου χώρας. Αντίθετα, πολλές φορές έχει επιλέξει την οδό του δομημένου διαλόγου, όπου αυτό βέβαια είναι εφικτό. Πιθανότατα η Ένωση θα μπορούσε να επιτύχει καλύτερα αποτελέσματα στην προστασία των ανθρώπινων

¹⁸² European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 259 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

δικαιωμάτων, αν αξιοποιούσε με συνέπεια την απειλή της προσωρινής αναστολής των δασμολογικών προτιμήσεων.

Αυτή την τακτική, της μη ενεργοποίησης του μηχανισμού του αρ. 19 του Καν. ΣΓΠ, ακολούθησε η Ένωση, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Μπαγκλαντές και την Καμπότζη.

Συγκεκριμένα, στην περίπτωση του Μπαγκλαντές, η Ένωση, σε απάντηση της κατάρρευσης του εργοστασίου Rana Plaza το 2013, επανειλημμένως προειδοποίησε τη χώρα κάνοντας γνωστές τις προθέσεις της να ενεργοποιήσει το μηχανισμό προσωρινής αναστολής των δασμολογικών προτιμήσεων λόγω της εξαιρετικά σοβαρής παραβίασης των εργασιακών δικαιωμάτων και των κανόνων ασφαλείας των εργαζομένων. Η Ένωση, όμως, αντί να πραγματοποιήσει την απειλή της, επέλεξε να συνεργασθεί με την κυβέρνηση του Μπαγκλαντές, αλλά και τις ΗΠΑ, τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, εργοδότες και συνδικάτα¹⁸³.

Η συνεργασία αυτή κατέληξε το 2013 στη σύναψη ενός «κώδικα» για βελτιώσεις στα εργασιακά δικαιώματα και την ασφάλεια των εργαζομένων στις βιομηχανίες ετοίμου ενδύματος στο Μπαγκλαντές, ευρέως γνωστού ως Sustainability Compact, ο οποίος περιλαμβάνει βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις για το σεβασμό των εργασιακών δικαιωμάτων, τη δομική επάρκεια των κτηρίων και την τήρηση κανόνων υγιεινής και ασφάλειας¹⁸⁴.

Όσον αφορά στην Καμπότζη, οι χορηγούμενες στην δασμολογικές προτιμήσεις του καθεστώτος ΟΕΟ έχουν οδηγήσει σε αύξηση των εξαγωγών της χώρας προς την Ένωση. Των προτιμήσεων επωφελείται μια ευρεία γκάμα επιχειρήσεων συμπεριλαμβανομένων και αυτών εντατικής καλλιέργειας της γης, όπως ρυζιού και ζάχαρης. Ως αποτέλεσμα της διαρκώς αυξανόμενης παραγωγής αυτών των προϊόντων, έχουν επανειλημμένα καταγγελθεί εκτοπισμοί σε ευρεία κλίμακα, βίαιες

¹⁸³ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 235 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁸⁴ βλ. http://www.ilo.org/dhaka/Whatwedo/Projects/WCMS_396191/lang--en/index.htm
Ανακτήθηκε 17-1-2018

εξώσεις και πρακτικές αρπαγής γης, προκειμένου να παραχωρηθούν περισσότερες εκτάσεις γης σε αυτές τις βιομηχανίες¹⁸⁵.

Στην περίπτωση της Καμπότζης η Ένωση δεν ενεργοποίησε το μηχανισμό αναστολής του αρ. 19 του Κανονισμού ΣΓΠ, αλλά όπως και στην περίπτωση του Μπαγκλαντές, επέλεξε την οδό της συνεργασίας με τη χώρα εστιάζοντας στη μεταρρύθμιση των πολιτικών που αφορούν στον τομέα της γης. Γι' αυτό αρκετές κοινωνικές οργανώσεις έχουν κατηγορήσει την Επιτροπή για αυτή την ήπια προσέγγιση, δεδομένου ότι υφίσταται έλλειψη πολιτικής βούλησης στην Καμπότζη για ουσιαστική βελτίωση της κατάστασης.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο του ΣΓΠ+, ο Κανονισμός ΣΓΠ και συγκεκριμένα στο αρ. 15 προβλέπει ειδικό μηχανισμό αναστολής των δασμολογικών προτιμήσεων αυτού του καθεστώτος στην περίπτωση που η δικαιούχος χώρα δεν τηρεί στην πράξη τις δεσμεύσεις της και κυρίως την υποχρέωση διατήρησης της κύρωσης των οικείων συμβάσεων και εξασφάλισης της αποτελεσματικής εφαρμογής τους. Ο κίνδυνος αυτός είναι πιο πιθανό να οδηγήσει σε συμμόρφωση τις χώρες που εξάγουν στην Ένωση σημαντικές ποσότητες ευαίσθητων προϊόντων, επί των οποίων ο αναλογούν δασμός είναι μεν μειωμένος υπό το καθεστώς του γενικού ΣΓΠ, αλλά μηδενικός υπό το ΣΓΠ+. Σε αυτή την κατηγορία εμπίπτει η περίπτωση της Σρι-Λάνκα¹⁸⁶.

Το 2010 η Επιτροπή διέγραψε τη Σρι-Λάνκα από τον κατάλογο των δικαιούχων χωρών του ΣΓΠ+, λόγω πλημμελειών στην αποτελεσματική εφαρμογή του Διεθνούς Συμφώνου για τα Ατομικά και Πολιτικά Δικαιώματα (International Covenant on Civil and Political Rights - ICCPR), της Σύμβασης κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment –

¹⁸⁵ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 236 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁸⁶ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 236 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf ο.π. σ. 240

CAT) και της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Convention on the Rights of the Child – CRC)¹⁸⁷.

Η αναστολή των δασμολογικών προτιμήσεων είχε εμφανή αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία της χώρας και οδήγησε στην απώλεια χιλιάδων θέσεων εργασίας. Αναγνωρίζοντας τις δυνατότητες και προοπτικές του ΣΓΠ+, η Σρι-Λάνκα υπέβαλε σχετική αίτηση ένταξης το 2016, σε συνέχεια της οποίας η Επιτροπή αξιολόγησε την πλήρωση των οικονομικών κριτηρίων ένταξης, τη χωρίς επιφύλαξη επικύρωση των είκοσι επτά (27) συνθηκών καθώς και την ύπαρξη ή μη πλημμελειών στην εφαρμογή τους. Με έκθεσή της η Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2017 διαπίστωσε την πρόοδο της Σρι-Λάνκα στην εκπλήρωση των διεθνών της δεσμεύσεων, συμπεριλαμβανομένων και των ως άνω αναφερόμενων συμβάσεων, η αναποτελεσματική εφαρμογή των οποίων είχε οδηγήσει στην αναστολή των προτιμήσεων¹⁸⁸. Τελικά, το Μάιο του ίδιου έτους, η Σρι-Λάνκα εντάχθηκε στις δικαιούχους χώρες του ΣΓΠ+¹⁸⁹.

Ακόμη, οι διαδικασίες παρακολούθησης και υποβολής ανά διετία σχετικών εκθέσεων από την Επιτροπή σχετικά με την πορεία επικύρωσης και αποτελεσματικής εφαρμογής των οικείων συμβάσεων, σύμφωνα με τα αρ. 13-14 του Καν. ΣΓΠ, μπορούν να επηρεάσουν τις κυβερνήσεις αναφορικά με τη νομοθέτηση και την εφαρμογή στην πράξη των εργασιακών δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των γυναικών¹⁹⁰.

Αυτό συνέβη, λόγου χάρη, στην περίπτωση του Ελ Σαλβαδόρ, του οποίου το Ανώτατο Δικαστήριο έκρινε ότι η Διεθνής Σύμβαση Νο. 87 περί Συνδικαλιστικής Ελευθερίας και Προστασίας του Συνδικαλιστικού Δικαιώματος της Διεθνούς

¹⁸⁷ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 240 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁸⁸ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 240 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁸⁹ <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/sri-lanka/> Ανακτήθηκε την 17-1-2018

¹⁹⁰ European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 233 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ)¹⁹¹ αντίκειται στο Σύνταγμα του Ελ Σαλβαδόρ. Η εξέταση της Επιτροπής που ακολούθησε οδήγησε σε σχετική συνταγματική αναθεώρηση. Έτσι, ο κίνδυνος απώλειας των προνομίων του καθεστώτος ΣΓΠ+ φαίνεται ότι επέδρασε με θετικό τρόπο στα εργασιακά και κοινωνικά πρότυπα του Ελ Σαλβαδόρ¹⁹².

4.1.3 Ως προς το στόχο της αειφόρου ανάπτυξης και την περιβαλλοντική προστασία

Ο Κανονισμός ΣΓΠ έχει στόχο να ενδυναμώσει την υποστήριξη των δικαιούχων χωρών ως προς την αειφόρο ανάπτυξη, στην οποία συμπεριλαμβάνεται η προστασία των φυσικών πόρων και του περιβάλλοντος, καθώς το διεθνές εμπόριο και η οικονομική ανάπτυξη μπορούν να συνεισφέρουν στην αειφόρο μόνο αν οι δικαιούχοι χώρες εφαρμόσουν αποτελεσματικές πολιτικές για την άμβλυνση των αρνητικών συνεπειών της οικονομικής ανάπτυξης.¹⁹³

Στο πλαίσιο αυτό, η επίδραση του ΣΓΠ διαφέρει από χώρα σε χώρα, αφού συναρτάται με διάφορους παράγοντες όπως οι εθνικές πολιτικές και προτεραιότητες, τα βασικά εξαγόμενα προϊόντα και τη σημασία της ενωσιακής αγοράς για το εξαγωγικό εμπόριο της κάθε δικαιούχου χώρας. Το ισχύον ΣΓΠ μοιάζει να έχει περιορισμένη επίδραση στο θέμα της αειφόρου ανάπτυξης των δικαιούχων χωρών. Αντίθετα, η ενίσχυση της εξαγωγικής δραστηριότητας έχει προωθήσει την παραγωγή και την οικονομική ανάπτυξη αλλά επέδρασε αρνητικά στο περιβάλλον.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των σχετικών ερευνών, οι αρνητικές αυτές επιδράσεις επιβεβαιώνονται από σειρά περιβαλλοντικών δεικτών. Άλλωστε, για τις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες παραμένει προτεραιότητα η κοινωνική ανάπτυξη και η μείωση της φτώχειας. Ακόμη και το είδος των παραγόμενων προς εξαγωγή προϊόντων μπορεί να βλάψει το περιβάλλον σε περίπτωση ανεπαρκούς διαχείρισης αποβλήτων. Αυτό ισχύει κυρίως για τα κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα,

¹⁹¹ International Labour Organization (ILO) Convention No. 87 on Freedom of Association and Protection of the Right to Organize

¹⁹² European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU's Generalised System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 233-234 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

¹⁹³ ο.π. σ. 260

που αποτελούν τα βασικά προϊόντα του ΣΓΠ. Στο Πακιστάν και το Μπαγκλαντές, λόγω χάρη, χώρες που παράγουν και εξάγουν τεράστιες ποσότητες κλωστοϋφαντουργικών, είναι ήδη ορατές οι αρνητικές συνέπειες στον αέρα, το νερό και την ποιότητα του εδάφους¹⁹⁴.

Ωστόσο, παρατηρείται στις αναπτυσσόμενες χώρες μια αυξανόμενη συνειδητοποίηση της ανάγκης να βρεθεί η σωστή ισορροπία μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος, πολύ περισσότερο αφού οι χώρες αυτές στην πλειονότητά τους εξαρτώνται από τους φυσικούς τους πόρους για την οικονομική τους ανάπτυξη. Πρώτες ενδείξεις αυτής της μεταστροφής αποτελούν τόσο η εστίαση σε θέματα αειφόρου ανάπτυξης κατά τη χάραξη των στρατηγικών οικονομικής ανάπτυξης από τις αναπτυσσόμενες χώρες όσο και η σύσταση νέων υπουργείων και υπηρεσιών για την εφαρμογή τους.

Ακόμη, βέβαια, είναι πολύ νωρίς για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων σχετικά με τον αντίκτυπο του αναμορφωμένου Κανονισμού ΣΓΠ στην προστασία του περιβάλλοντος, δεδομένου ότι χρειάζονται αρκετά χρόνια για να αποτυπωθούν οι όποιες εξελίξεις στους σχετικούς περιβαλλοντικούς δείκτες¹⁹⁵.

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να αποσαφηνισθεί ότι όσον αφορά στα καθεστάτα του γενικού ΣΓΠ και του ΟΕΟ, υπάρχει περιορισμένη δυνατότητα της Ένωσης για την προώθηση της αειφόρου ανάπτυξης στις αντίστοιχες δικαιούχους χώρες, εφόσον για την ένταξη σε αυτά δεν προβλέπονται ως προαπαιτούμενα ούτε η τήρηση οποιωνδήποτε περιβαλλοντικών προτύπων ούτε η συμμόρφωση με διεθνείς συνθήκες σχετικών με την κλιματική αλλαγή και την προστασία του περιβάλλοντος¹⁹⁶.

Αντίθετα, για την ένταξη στο καθεστώς ΣΓΠ+ οι δικαιούχοι χώρες πρέπει να συμμορφωθούν με οκτώ (8) συνθήκες των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή και την προστασία του περιβάλλοντος. Με αυτόν τον τρόπο η Ένωση μπορεί να παίξει ρόλο στην προώθηση του στόχου της αειφόρου ανάπτυξης. Επιπροσθέτως, οι επιπλέον δασμολογικές προτιμήσεις που παρέχει το ΣΓΠ+ μπορεί να λειτουργήσουν ως κίνητρο για τις δικαιούχους χώρες του Γενικού ΣΓΠ να

¹⁹⁴ ο.π. σ. 261

¹⁹⁵ ο.π. σ. 262

¹⁹⁶ ο.π. σ. 260

επικυρώσουν και να εφαρμόζουν αποτελεσματικά τις συνθήκες για την κλιματική αλλαγή και την προστασία του περιβάλλοντος. Αυτό ακριβώς έπραξε, για παράδειγμα, το Τατζικιστάν με την προοπτική να καταστεί δικαιούχος του ΣΓΠ+¹⁹⁷.

Σε κάθε περίπτωση, πολλοί είναι οι παράγοντες, τόσο τοπικοί όσο και διεθνείς, που μπορούν να ασκήσουν πίεση στις κυβερνήσεις των αναπτυσσόμενων χωρών ώστε να βελτιώσουν την περιβαλλοντική πολιτική τους. Από τη μεριά της, η Ένωση μπορεί να ασκήσει μεγαλύτερη επιρροή σε κάποιες δικαιούχους χώρες από ό,τι σε άλλες, ανάλογα με τη σημασία της ενωσιακής αγοράς για τη χώρα και το επίπεδο του διαλόγου μεταξύ της Ένωσης και της δικαιούχου αναπτυσσόμενης χώρας¹⁹⁸.

4.2 Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας της Συμφωνίας Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης της Ένωσης με την Περιφέρεια της Καραϊβικής

Όταν υπογράφηκε η Συμφωνία Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης της Ένωσης με την Περιφέρεια της Καραϊβικής (CARIFORUM-EU EPA Agreement) συμφωνήθηκε ότι κάθε πέντε χρόνια θα προέβαιναν σε αξιολόγηση αυτής, προκειμένου να προσδιορίζονται, μεταξύ άλλων, τα αποτελέσματα της εφαρμογής της. Σε αυτό το πλαίσιο, το 2013 ξεκίνησε μια προκαταρκτική αξιολόγηση του πραγματικού αντικτύπου της Συμφωνίας για το διάστημα 2008-2013¹⁹⁹, τα ευρήματα της οποίας καταγράφηκαν σε σχετική έκθεση²⁰⁰ το 2014 που συνέταξαν ανεξάρτητα γραφεία συμβούλων με τη χρηματοδότηση της Ένωσης²⁰¹.

Καταρχάς, σύμφωνα με την ως άνω μελέτη, το κυριότερο γεγονός που επηρέασε την εφαρμογή της Συμφωνίας ήταν η παγκόσμια ύφεση, εντός της οποίας κλήθηκαν τα συμβαλλόμενα μέρη να εστιάσουν τις προσπάθειες τους για την εφαρμογή μιας πολύπλοκης και ευρέως κλίμακος συμφωνίας. Οι μακροπρόθεσμες προοπτικές της

¹⁹⁷ ο.π. σ.261

¹⁹⁸ ο.π. σ. 262

¹⁹⁹ βλ. <http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/caribbean/> Ανακτήθηκε 21-1-2018

²⁰⁰ EUROPEAID/129783/C/SER/multi, Lot 1:Studies and Technical assistance in all sectors, 2013/325520:”Monitoring the Implementation &Results of the Cariforum-EU EPA Agreement-Final Report/Executive Summary”, September 2014, Ανακτήθηκε 28-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/october/tradoc_152825.pdf

²⁰¹ B & S Europe και Linpico

ΕΡΑ υπερκεράστηκαν από τις βραχυπρόθεσμες προτεραιότητες για την επίλυση των πιεστικών προβλημάτων που εντάθηκαν λόγω της κρίσης²⁰².

Ειδικότερα, όσον αφορά στις εξαγωγές των χωρών CARIFORUM προς την Ένωση φαίνεται να έχουν δεχθεί περιορισμένη επίδραση από την ΕΡΑ. Συγκεκριμένα, με όρους πραγματικών εμπορικών ροών κατά την ερευνώμενη περίοδο, διαπιστώνεται μια σαφής επίδραση από την ΕΡΑ στις εξαγωγές από τη Δομινικανή Δημοκρατία, τόσο σε αγροτικά (μπανάνες, ζάχαρη, πούρα, φρούτα, λαχανικά, κακάο), όσο και σε βιομηχανικά (ιατρικές προμήθειες, ηλεκτρονικός εξοπλισμός, υφάσματα και υποδήματα). Εν προκειμένω, η ΕΡΑ δε δημιούργησε νέα πρόσβαση στην ενωσιακή αγορά, αλλά λειτούργησε ως έναυσμα για τους Δομινικανούς εξαγωγείς να αξιοποιήσουν τις υπάρχουσες εμπορικές ευκαιρίες²⁰³.

Η ΕΡΑ επέδρασε σημαντικά στις εξαγωγές των υπολοίπων χωρών της Περιφέρειας κυρίως κυρίως στο ρύζι, τις κατεψυγμένες γαρίδες, τα εσπεριδοειδή και το ρούμι, το οποίο ενισχύθηκε ιδιαίτερα από ένα καινοτόμο χρηματοδοτικό πρόγραμμα της Ένωσης²⁰⁴.

Αναφορικά με την αειφόρο ανάπτυξη και ιδίως τα ζητήματα της φτώχειας, της εργασίας και του περιβάλλοντος, η ΕΡΑ είχε ελάχιστη ορατή επίδραση, καθώς οι σχετικοί δείκτες αντανakλούν κυρίως τα μετά το 2008 αποτελέσματα της ύφεσης. Η δε Δομινικανή Δημοκρατία, αν και παρουσιάζει, κατά την ερευνώμενη περίοδο,

²⁰² EUROPEAID/129783/C/SER/multi, Lot 1:Studies and Technical assistance in all sectors, 2013/325520:”Monitoring the Implementation &Results of the Cariforum-EU EPA Agreement-Final Report/Executive Summary”, September 2014, σ. 7 Ανακτήθηκε 28-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/october/tradoc_152825.pdf

²⁰³ EUROPEAID/129783/C/SER/multi, Lot 1:Studies and Technical assistance in all sectors, 2013/325520:”Monitoring the Implementation &Results of the Cariforum-EU EPA Agreement-Final Report/Executive Summary”, September 2014, σ. 8-9 Ανακτήθηκε 28-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/october/tradoc_152825.pdf

²⁰⁴ EUROPEAID/129783/C/SER/multi, Lot 1:Studies and Technical assistance in all sectors, 2013/325520:”Monitoring the Implementation &Results of the Cariforum-EU EPA Agreement-Final Report/Executive Summary”, September 2014, σ. 9 Ανακτήθηκε 28-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/october/tradoc_152825.pdf

βελτίωση ορισμένων δεικτών, εντούτοις παραμένει μια οικονομία με υψηλή μεν ανάπτυξη κυριαρχούμενη όμως από ανισότητες και φτώχεια²⁰⁵.

Τέλος, η έρευνα καταδεικνύει ότι η EPA έχει επιτύχει να επηρεάσει κάποιες εκφάνσεις των ενδοπεριφερειακών πολιτικών. Για παράδειγμα, η διαδικασία των διαπραγματεύσεων για την EPA ενεργοποίησε τις ιδιωτικές επενδύσεις μεταξύ αφενός της Δομινικανής Δημοκρατίας και αφετέρου του Τρινιδάδ και του Τομπάγκο, εν μέρει μέσω εμπορικών αποστολών χρηματοδοτούμενων στο πλαίσιο της Συμφωνίας. Επιπλέον, οι Μπαχάμες έθεσαν σε εφαρμογή μια σειρά πρωτοβουλίες για τη δημιουργία μιας ευρείας εξαγωγικής πλατφόρμας των χωρών της Περιφέρειας, βασισμένη στην προστιθέμενη αξία και τις υποχρεωτικές περιφερειακές προτιμήσεις της EPA²⁰⁶.

Τέλος, η ως άνω μελέτη καταλήγει στη διαπίστωση ότι μια συμφωνία τόσο φιλόδοξη όσο η EPA θα πρέπει να λειτουργήσει ως ένα εναρκτήριο σινιάλο που θα δώσει το μήνυμα σε εταιρίες, εμπόρους και γενικά σε όλους τους φορείς της αγοράς ότι κάθε συμβαλλόμενο μέρος είναι ανοιχτό στις εμπορικές πρωτοβουλίες του άλλου και ότι κάθε νέα εμπορική δραστηριότητα είναι καλοδεχούμενη. Ίσως, μάλιστα, μακροπρόθεσμα αποδειχθεί ότι η ενεργός αξιοποίηση των προσφερόμενων εμπορικών ευκαιριών τόσο από την Ένωση όσο και από τις χώρες της Καραϊβικής είναι το κυριότερο όφελος από την EPA²⁰⁷.

4.3 Σύγκριση Συστήματος Γενικευμένων Δασμολογικών Προτιμήσεων και Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης

Οι EPAs συγκρινόμενες με το ΣΓΠ παρουσιάζουν μια σειρά πλεονεκτήματα. Καταρχάς, είναι μακροχρόνιες, καθώς δεν υπάγονται σε περιοδική επανεξέταση ή

²⁰⁵ EUROPEAID/129783/C/SER/multi, Lot 1:Studies and Technical assistance in all sectors, 2013/325520:”Monitoring the Implementation &Results of the Cariforum-EU EPA Agreement-Final Report/Executive Summary”, September 2014, σ. 9 Ανακτήθηκε 28-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/october/tradoc_152825.pdf

²⁰⁶ EUROPEAID/129783/C/SER/multi, Lot 1:Studies and Technical assistance in all sectors, 2013/325520:”Monitoring the Implementation &Results of the Cariforum-EU EPA Agreement-Final Report/Executive Summary”, September 2014, σ. 10 Ανακτήθηκε 28-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/october/tradoc_152825.pdf

²⁰⁷ EUROPEAID/129783/C/SER/multi, Lot 1:Studies and Technical assistance in all sectors, 2013/325520:”Monitoring the Implementation &Results of the Cariforum-EU EPA Agreement-Final Report/Executive Summary”, September 2014, σ. 10 Ανακτήθηκε 28-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/october/tradoc_152825.pdf

ανανέωση από την Ένωση, όπως το ΣΓΠ. Συνεπώς, προσφέρουν οικονομική σταθερότητα την οποία αναζητούν οι παράγοντες της αγοράς. Επίσης, οι χώρες ΑΚΕ αποκτούν καλύτερη πρόσβαση στην αγορά της Ένωσης με τις EPAs, καθώς οι τελευταίες προσφέρουν μεγαλύτερη ευρύτητα ως προς την απελευθέρωση της αγοράς των προϊόντων σε σχέση με το ΣΓΠ²⁰⁸.

Επιπροσθέτως, οι EPAs ενθαρρύνουν τις προσπάθειες των χωρών για την περιφερειακή τους ολοκλήρωση, τη δημιουργία μεγαλύτερων αγορών και τη βελτίωση των εργασιακών και περιβαλλοντικών τους προτύπων. Συνδυαζόμενες μάλιστα με την οικονομική βοήθεια που χορηγείται στις χώρες ΑΚΕ από την Ένωση, προωθούν μεταρρυθμίσεις σε πολλούς τομείς (πχ. φορολογικό σύστημα) και συντελούν στην υλοποίηση δημοσίων έργων (π.χ. οδικά δίκτυα)²⁰⁹.

Τέλος, οι EPAs βοηθούν τις αναπτυσσόμενες χώρες να γίνουν πιο ανταγωνιστικές όσον αφορά στις εμπορικές τους συναλλαγές, καθώς καλύπτουν κι άλλους τομείς που σχετίζονται με το εμπόριο, όπως τελωνειακές διαδικασίες, πρότυπα, εμπόριο υπηρεσιών και επενδύσεις²¹⁰.

²⁰⁸ Trade for development: EU fully opens its market to African, Caribbean and Pacific countries Brussels, 27 January 2010, Ανακτήθηκε την 30-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/january/tradoc_145752.pdf

²⁰⁹ Trade for development: EU fully opens its market to African, Caribbean and Pacific countries Brussels, 27 January 2010, Ανακτήθηκε την 30-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/january/tradoc_145752.pdf

²¹⁰ Trade for development: EU fully opens its market to African, Caribbean and Pacific countries Brussels, 27 January 2010, Ανακτήθηκε την 30-1-2018 από την ιστοσελίδα http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/january/tradoc_145752.pdf

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η Ένωση, στο πλαίσιο της εμπορικής της πολιτικής έναντι τρίτων αναπτυσσόμενων χωρών, μετέρχεται ένα μονομερές αυτόνομο μέσο, το ΣΓΠ, και ένα συμβατικό, τις EPAs. Επιδίωξη και των δύο μέσων είναι πρωτίστως η οικονομική ανάπτυξη των χωρών αυτών, η οποία συναρτάται ευθέως με την εμπορική ανάπτυξή τους.

Οι EPAs αναμένεται να αντικαταστήσουν προοδευτικά το σύστημα των αυτόνομων εμπορικών προτιμήσεων της Ένωσης., πλην όμως η αργή εξέλιξη των διαπραγματεύσεων μας επιτρέπει να θεωρήσουμε ότι το ΣΓΠ θα εξακολουθήσει να ασκεί τουλάχιστον στο εγγύς μέλλον σημαντικό ρόλο.

Η σημερινή κατάσταση είναι απότοκος μιας μακράς εξελικτικής πορείας από τις μεροληπτικές εμπορικές σχέσεις της Ένωσης με σκοπό την προστασία των συμφερόντων που συνδέονταν με τις πρώην αποικίες μέχρι τον εξορθολογισμό των εμπορικών πρακτικών ώστε να μπορούν να ωφελούνται όλες οι αναπτυσσόμενες χώρες ανάλογα με τις αναπτυξιακές τους ανάγκες. Μοχλός πίεσης της σταδιακής αυτής μεταστροφής υπήρξε σε κάθε περίπτωση ο ΠΟΕ.

Όσον αφορά στο ΣΓΠ, η Ένωση διαθέτει σήμερα, μέσω συνεχών αναμορφώσεων, το πιο γενναιόδωρο ίσως σύστημα εμπορικών προτιμήσεων. Ειδικότερα, η αποτελεσματικότητα του ισχύοντος ΣΓΠ, όπως προέκυψε από την ανάλυση που προηγήθηκε, ως προς την οικονομική ανάπτυξη είναι μάλλον ενθαρρυντική, αλλά όχι σε τέτοιο βαθμό που να μπορεί να θεωρηθεί λύση στο πρόβλημα της ανάπτυξης.

Επιπλέον, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται ότι το ΣΓΠ είναι ένα εργαλείο το οποίο εστιάζει σε μια διάσταση μόνο: τις δασμολογικές προτιμήσεις στο εμπόριο αγαθών. Συνεπώς, δεν έχει τη φιλοδοξία ούτε τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει συνολικά τα προβλήματα ανάπτυξης των αναπτυσσόμενων χωρών.

Στο πεδίο της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του ΣΓΠ ήταν περισσότερο ορατά. Εν τέλει, η λειτουργία του ειδικού καθεστώτος ΣΓΠ+ με την παροχή των δασμολογικών προτιμήσεων ως κινήτρου για το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων επιβεβαιώνει το υψηλό αξιακό σύστημα της Ένωσης και την προσήλωσή της στην προώθηση των αξιών της ως προς το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των εργαζομένων, την

προστασία του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής καθώς και την ενίσχυση της χρηστής διακυβέρνησης.

Οι EPAs, από την άλλη μεριά, αν και δεν περιορίζονται μόνο στο εμπόριο αγαθών, δεν έχουν καταφέρει ακόμη, όπως δείχνουν τα πράγματα, να αναπτύξουν τη δυναμική τους. Ακόμη και η πρώτη EPA, αυτή μεταξύ της Ένωσης και της Περιφέρειας της Καραϊβικής, φαίνεται ότι, τουλάχιστον κατά τα πρώτα χρόνια εφαρμογής της, είχε μικρό οικονομικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών αυτών.

Η αδυναμία των μέσων της ΚΕΠ να οδηγήσουν σε θεαματικά αποτελέσματα είναι ως ένα βαθμό αναμενόμενη, καθώς η ανάπτυξη της οικονομίας μιας χώρας και δη αναπτυσσόμενης, επηρεάζεται από πολλούς παράγοντες, όπως το στάδιο ανάπτυξης στο οποίο βρίσκεται, τις εθνικές πολιτικές, το εύρος της ενημέρωσης των παραγόντων της αγοράς για τις προσφερόμενες εμπορικές ευκαιρίες αλλά και τη διεθνή οικονομική συγκυρία.

Σε αυτό το πλαίσιο, άλλα αναπτυξιακά εργαλεία, όπως οι άμεσες ξένες επενδύσεις, θα ήταν πιο αποτελεσματικά, αλλά αυτό δε μπορεί να μειώσει τη συνεισφορά, ή εν πάση περιπτώσει την προσδοκία συνεισφοράς, του ΣΓΠ και των EPAs στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών. Είναι αλήθεια ότι μόνο ένα πολύ ευρύτερο μίγμα πολιτικών εκ μέρους της Ένωσης και των υπόλοιπων αναπτυγμένων χωρών θα μπορούσε να προωθήσει τη λύση των σύνθετων προβλημάτων που συνδέονται με την ανάπτυξη, σε συνδυασμό με σχετικές πρωτοβουλίες από τις ίδιες τις αναπτυσσόμενες χώρες

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Κατάλογος δικαιούχων χωρών Γενικού Καθεστώτος ΣΓΠ

ΑΦΡΙΚΗ

1. Κονγκό (Δημοκρατία)
2. Ακτή Ελεφαντοστού
3. Γκάνα
4. Κένυα
5. Νιγηρία
6. Σουαζιλάνδη

ΑΣΙΑ

7. Ινδία
8. Ινδονησία
9. Τατζικιστάν
10. Ουζμπεκιστάν
11. Βιετνάμ

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ

12. Νήσοι Κουκ
13. Μικρονησία (Ομόσπονδες Πολιτείες της)
14. Ναουρού
15. Νιούε
16. Τόνγκα

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

17. Συρία (Αραβική Δημοκρατία της)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ VIII ΚΑΝ. 978/2012

ΜΕΡΟΣ Α

Κύριες συμβάσεις ΟΗΕ/ΔΓΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα δικαιώματα των εργαζομένων

1. Σύμβαση για την πρόληψη και καταπολέμηση του εγκλήματος της γενοκτονίας (1948)
2. Διεθνής σύμβαση για την κατάργηση πάσης μορφής φυλετικών διακρίσεων (1965)
3. Διεθνές σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (1966)
4. Διεθνές σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα (1966)
5. Σύμβαση για την εξάλειψη όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών (1979)
6. Σύμβαση κατά των βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας (1984)
7. Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού (1989)
8. Σύμβαση περί της αναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας, αριθ. 29 (1930)
9. Σύμβαση περί συνδικαλιστικής ελευθερίας και προστασίας συνδικαλιστικού δικαιώματος, αριθ. 87 (1948)
10. Σύμβαση περί εφαρμογής των αρχών του δικαιώματος οργανώσεως και συλλογικής διαπραγματεύσεως, αριθ. 98 (1949)
11. Σύμβαση περί ίσης αμοιβής μεταξύ αρρένων και θηλέων εργαζομένων δι' εργασίαν ίσης αξίας, αριθ. 100 (1951)
12. Σύμβαση για την κατάργηση της αναγκαστικής εργασίας, αριθ. 105 (1957)
13. Σύμβαση για τη διάκριση στην απασχόληση και στο επάγγελμα, αριθ. 111 (1958)
14. Σύμβαση περί του κατωτάτου ορίου ηλικίας εισόδου εις την απασχόλησιν, αριθ. 138 (1973)
15. Σύμβαση για την απαγόρευση των χειρότερων μορφών εργασίας των παιδιών και την άμεση δράση με σκοπό την εξάλειψή τους, αριθ. 182 (1999)

ΜΕΡΟΣ Β

Συμβάσεις σχετικές με τις αρχές για το περιβάλλον και τη χρηστή διακυβέρνηση

16. Σύμβαση για το διεθνές εμπόριο ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας που απειλούνται με εξαφάνιση (1973)
17. Πρωτόκολλο του Μόντρεαλ για τις ουσίες που καταστρέφουν τη στιβάδα του όζοντος (1987)
18. Σύμβαση της Βασιλείας για τον έλεγχο των διασυνοριακών κινήσεων επικίνδυνων αποβλήτων και της επεξεργασίας τους (1989)
19. Σύμβαση για τη βιολογική ποικιλότητα (1992)
20. Σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές (1992)
21. Πρωτόκολλο Καρθαγένης για τη Βιοασφάλεια (2000)
22. Σύμβαση της Στοκχόλμης για τους έμμοτους οργανικούς ρύπους (2001)

23. Πρωτόκολλο του Κιότο στη σύμβαση-πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για τις κλιματικές μεταβολές (1998)
24. Ενιαία σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα ναρκωτικά (1961)
25. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τις ψυχοτρόπους ουσίες (1971)
26. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών φαρμάκων και ψυχοτρόπων ουσιών (1988)
27. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς (2004)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Κατάλογος δικαιούχων χωρών Ειδικού Καθεστώτος ΣΓΠ+

ΑΦΡΙΚΗ

1. Πράσινο Ακρωτήριο

ΕΥΡΩΠΗ/ ΑΣΙΑ

2. Αρμενία
3. Κιργιζία
4. Μογγολία

ΑΣΙΑ

5. Πακιστάν
6. Φιλιππίνες
7. Σρι Λάνκα

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

8. Βολιβία
9. Παραγουάη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Κατάλογος δικαιούχων χωρών Ειδικού Καθεστώτος ΟΕΟ

ΑΦΡΙΚΗ

1. Αγκόλα
2. Μπενίν
3. Μπουρκίνα Φάσο
4. Μπουρούντι
5. Κεντροαφρικανική Δημοκρατία
6. Τσαντ
7. Κομόρες
8. Κονγκό
9. Τζιμπουτί
10. Ισημερινή Γουινέα
11. Ερυθραία
12. Αιθιοπία
13. Γκάμπια
14. Γουινέα
15. Γουινέα -Μπισάου
16. Λεσότο
17. Λιβερία
18. Μαδαγασκάρη
19. Μαλάουι
20. Μάλι
21. Μαυριτανία
22. Μοζαμβίκη
23. Νίγηρας
24. Ρουάντα
25. Σάο Τομέ και Πρίνσιπε
26. Σενεγάλη
27. Σιέρα Λεόνε
28. Σομαλία
29. Νότιο Σουδάν
30. Σουδάν
31. Τανζανία
32. Τόγκο
33. Ουγκάντα
34. Ζάμπια

ΑΣΙΑ

35. Αφγανιστάν
36. Μπαγκλαντές
37. Μπουτάν
38. Καμπότζη
39. Λαϊκή Δημοκρατία του Λάος
40. Μιανμάρ-Βιρμανία
41. Νεπάλ

- 42. Ανατολικό Τιμόρ
- 43. Υεμένη

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ

- 44. Κιριμπάτι
- 45. Σαμόα
- 46. Νήσοι Σολομώντα
- 47. Τουβαλού
- 48. Βανουάτου

ΚΑΡΑΙΒΙΚΗ

- 49. Αϊτή

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Παπαγιάννης Δονάτος, Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2016, 5η έκδοση
- Πεσμαζόγλου Βασίλης, Η Κοινή Εμπορική Πολιτική της ΕΚ (ΕΕ), Από το συλλογικό έργο Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές: Ιστορία-Θεσμοί-Δίκαιο (Τόμος Α'), Ι. Σιδέρης, 2001
- Πλιάκος Αστέριος, Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Θεσμικό & Ουσιαστικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2012

B. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ

-Bonapas Onguglo, Taisuke Ito, “How to make EPAs WTO compatible?-Reforming the rules on regional trade agreements”, Discussion Paper No. 40, July 2003, European Centre for Development Policy Management (ecdpm), σ. 13 Ανακτήθηκε 24-1-2018 από την ιστοσελίδα:

<http://ecdpm.org/wp-content/uploads/2013/11/DP-40-Make-EPAs-WTO-Compatible-Reforming-Rules-Regional-Trade-Agreements1.pdf>

-Clegg Peter, “Banana Split and Policy Challenges: The ACP Caribbean and the Fragmentation of Interest Coalitions”, European Review of Latin American and Caribbean Studies 79, October 2005, σ. 31 Ανακτήθηκε 24-1-2018 από την ιστοσελίδα:

<https://www.erlacs.org/articles/10.18352/erlacs.9661/galley/10084/download/>

-David Dominique, “40 years of Europe-ACP relationship, The Courier, September 2000, Special Issue-Cotonou Agreement, σ. 12 Ανακτήθηκε 23-1-2018 από την ιστοσελίδα:

http://ec.europa.eu/development/body/publications/courier/courier_acp/en/en_011.pdf

-Erasmus Gerhard, “How can the EPA promote deeper regional integration in Southern Africa”, International Centre for Trade and Sustainable Development, Bridges Africa, Volume 3-Number 3 Ανακτήθηκε 20-1-2018 από την ιστοσελίδα:

<https://www.ictsd.org/bridges-news/bridges-africa/news/how-can-the-epa-promote-deeper-regional-integration-in-southern>

-Gibbs Murray, “ Background Paper on Special and Differential treatment in the Context of Globalization” UNCTAD, Training Tools for Multilateral Trade Negotiations: Special and Differential Treatment, Γενεύη, Σεπτέμβριος 2000

Ανακτήθηκε την 27-9-2017 από την ιστοσελίδα:
http://unctad.org/en/docs/ditcmisc35_en.pdf

-Kleimann David, Taking Stock: EU Common Commercial Policy in the Lisbon Era, Centre for European Policy Studies, CEPS Working Document No. 346/April 2011

-Niemann Arne, Conceptualising Common Commercial Policy Treaty revision: explaining stragglancy and dynamics from the Amsterdam IGC to the Treaty of Lisbon, European Integration online Papers (EIoP), 2011, Vol. 15, Article6, Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα: eiop.or.at/eiop/texte/2011-006a.htm

-Nsongurua J. Udombana, “Back to Basics: The ACP-EU Trade Agreement and Challenges for the African Union.”, 2004, Texas International Law Journal, σ. 5 Ανακτήθηκε 23-1-2018 από την ιστοσελίδα:
https://papers.ssrn.com/sol3/Data_Integrity_Notice.cfm?abid=1810128

-Perez Romain, “Are the Economic Partnership Agreements a first-best optimum for the ACP countries?”, Journal of World Trade (40:6-JWT) Ανακτήθηκε 24-1-2018 από την ιστοσελίδα:
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.565.962&rep=rep1&type=pdf>

-Ramdoo Isabelle and Bilal San, “EPA Negotiations: The honeymoon is over...”, Briefing Note No 31-October 2011, European Centre for Developing Policy Management (ecdpm)

Γ. ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

-Ανακοίνωση της Επιτροπής "Η αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Κοινότητας", COM (2000) 212 τελικό, της 26ης Απριλίου 2000, και κοινή δήλωση Επιτροπής-Συμβουλίου για την αναπτυξιακή πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 10 Νοεμβρίου 2000

-Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «Εμπόριο, μεγέθυνση και ανάπτυξη: Η προσαρμογή της εμπορικής και επενδυτικής πολιτικής στις χώρες που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη βοήθειας», COM(2012) 22 τελικό της 27-12-2012 Ανακτήθηκε την 8-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:6753a278-b232-4d3a-b575-40f22efca04a.0017.03/DOC_1&format=PDF

- Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, «Εμπόριο και αειφόρος ανάπτυξη: για να μπορέσουν οι αναπτυσσόμενες χώρες να επωφεληθούν από τις εμπορικές συναλλαγές» COM(2002) 513 της 18-9-2002 Ανακτήθηκε την 8-1-2018 από την ιστοσελίδα:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52002DC0513&qid=1514640652216&from=EN>

- Ανακοίνωση της 7^{ης} Ιουλίου 2004 της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή με τίτλο «Αναπτυσσόμενες χώρες, διεθνές εμπόριο και βιώσιμη ανάπτυξη: Ο ρόλος του συστήματος γενικευμένων προτιμήσεων (ΣΓΠ) της Κοινότητας για τη δεκαετία 2006-2015» COM(2004) 461 τελικό /7-7-2004

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, COM(2016) 29, 28-1-2016, Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, Έκθεση σχετικά με το Σύστημα Γενικευμένων Προτιμήσεων για την περίοδο 2014-2015 Ανακτήθηκε την 15-1-2018 από την ιστοσελίδα:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0029&qid=1516208599912&from=EN>

-Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Δελτίο Τύπου της 22-2-2017, Η ΕΕ χαιρετίζει την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας του ΠΟΕ για τη διευκόλυνση του εμπορίου Ανακτήθηκε την 8-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-188_el.htm

-Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Πράσινη Βίβλος για τις σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των Χωρών ΑΚΕ στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα- Προκλήσεις και εναλλακτικές προτάσεις για μια νέα εταιρική σχέση, COM(96) 570, Βρυξέλλες, 20-11-1996, Ανακτήθηκε 22-1-2018 από την ιστοσελίδα:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:51996DC0570&qid=1516715505168&from=EL>

-Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Θεματολογικά Δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Οι εξωτερικές Σχέσεις της ΕΕ, Εμπορικά καθεστώτα που εφαρμόζονται σε αναπτυσσόμενες χώρες, 09/2017 Ανακτήθηκε την 8-1-2018 από την ιστοσελίδα: http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.2.3.html

-Συμβούλιο, COM(2004) της 20-10-2004, Πρόταση Κανονισμού του Συμβουλίου για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων, σ. 4-5 Ανακτήθηκε την 6-1-2018 από την ιστοσελίδα:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52004PC0699&qid=1515266470280&from=EN>

-Case EEC-Import Regime for Bananas (Bananas II), Report of the Panel (DS38/R), 11 February 1994, Ανακτήθηκε 24-1-2018 από την ιστοσελίδα:

https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/gatt_e/94banana.pdf

-Decision of 25 June 1971 (L/3545) Generalized System of Preferences Ανακτήθηκε 29-9-2017 από την ιστοσελίδα:

https://www.wto.org/gatt_docs/English/SULPDF/90840258.pdf

-Decision of 28 November 1979 (L/4903) Differential and More Favourable Treatment Reciprocity and Fuller Participation of Developing Countries Ανακτήθηκε την 29-9-2017 από την ιστοσελίδα:

https://www.wto.org/english/docs_e/legal_e/enabling_e.pdf

-Doha WTO Ministerial 2001, WT/MIN(01)/15, 14 November 2001 Ανακτήθηκε 23-1-2018 από την ιστοσελίδα:

https://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_acp_ec_agre_e.htm

-EU Commission-Brochure “Partnership in Africa: the Yaounde Association”, Community Topics 26, December 1966, University of Pittsburgh. University Library System (ULS), Archive of European Integration σ. 5 Ανακτήθηκε την 19-1-2018 από την ιστοσελίδα: <http://aei.pitt.edu/34505/1/A674.pdf>

-European Commission, Highlights of the Generalized Scheme of Preferences, Αύγουστος 2015, Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/august/tradoc_153732.pdf την 6-1-2018

-European Commission: Economic Partnership Agreement between the EU and the ESA EPA Group Ανακτήθηκε 19-1-2018 από την ιστοσελίδα:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/march/tradoc_149213.pdf

-European Commission, Economic Partnership Agreement with West Africa-Facts and figures-, 29/11/2017, σ. 1 Ανακτήθηκε 21-1-2018 από την ιστοσελίδα:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2014/july/tradoc_152694.pdf

-European Commission, Economic Partnership Agreement (EPA) between the Europe Union and the Southern African Development Community (SADC) EPA Group, June 2016

-European NGO confederation for relief and development (CONCORD), Policy position paper, part of the 2015 report “Spotlight on EU Policy Coherence for

Development”, “The EPA between the EU and West Africa: Who benefits?”, April 2015 Ανακτήθηκε την 27-9-2017 από την ιστοσελίδα:

<http://library.concordeurope.org/record/1589/files/DEEP-PAPER-2015-045.pdf>

-European Commission, Aid for Trade, Report 2017, Review of Progress by the eU and Member States, Brussels, July 2017, σ. 5 Ανακτήθηκε 20-1-2018 από την ιστοσελίδα:

https://ec.europa.eu/europeaid/sites/devco/files/report-aid-for-traid-2017-final-with-stories_en_0.pdf

- European Commission, Economic Partnership Agreement between the EU and the Eastern African Community (EAC), October 2015, update Ανακτήθηκε 21-1-2018 από την ιστοσελίδα:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/january/tradoc_142194.pdf

-European Commission, The EU’ Economic Partnership Agreements (EPAs) with countries in Africa, Caribbean and the Pacific (ACP), Supporting businesses and communities in ACP countries, April 2013, σ.3-4 Ανακτήθηκε 21-1-2018 από την ιστοσελίδα:

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/april/tradoc_151010.pdf

-European Commission, Mid-Term Evaluation of the EU’ Generalized System of Preferences, Final Interim Report, 21 September 2017, σ. 233-234 Ανακτήθηκε την 17-1-2018 από την ιστοσελίδα

http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/september/tradoc_156085.pdf

-European Parliament, Directorate-General for External Policies-Policy Department, “African, Caribbean and Pacific (ACP) countries’ position on Economic Partnership Agreements (EPAs), σ. 77 Ανακτήθηκε 20-1-2018 από την ιστοσελίδα:

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/433843/EXPO-DEVE_ET\(2014\)433843_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/433843/EXPO-DEVE_ET(2014)433843_EN.pdf)

-GATT Legal and Institutional Framework L/2314/Rev. 1 /30-11-1964 Ανακτήθηκε 27-9-2017 από την ιστοσελίδα:

<https://docs.wto.org/gattdocs/q/GG/L2799/2314R1.PDF>

-GATT Council, Minutes of Meeting on 25 May 1971 (C/M/69, 28-5-1971) Ανακτήθηκε την 27-9-2017 από την ιστοσελίδα:

<https://docs.wto.org/gattdocs/q/GG/C/M69.PDF>

-International Food & Agricultural Trade Policy Council, Issue Brief: “Economic Partnership Agreements and African Regional Integration: Have negotiations helped or hindered regional integration?”, August 2011

-Ministerial WTO Declaration WT/MIN(01)/DEC/120 November 2001

Ανακτήθηκε από την ιστοσελίδα:

http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/min01_e/mindecl_e.htm την 8-1-2018

-Proceedings of the United Nations Conference on Trade and Development, Geneva, 23 March - 16 June 1964, Volume I, Final Act and Report σ. 37-39

Ανακτήθηκε 25-9-2017 από την ιστοσελίδα:

http://unctad.org/en/Docs/econf46d141vol1_en.pdf

-Proceedings of the United Nations Conference on Trade and Development, Second Session, New Delhi, 1 February - 29 March 1968, Volume I Report and Annexes, σ. 38 Ανακτήθηκε 25-9-2017 από την ιστοσελίδα:

http://unctad.org/en/Docs/td97vol1_en.pdf

-Southern and Eastern Africa Trade Information and Negotiations institute (SEATINI) Uganda, Paper: “An analysis of the rendezvous clause in the EAC-EU-EPA-Implications on Uganda’s and EAC’s economy and on people’s livelihoods”, March 2016 Ανακτήθηκε 21-1-2018 από την ιστοσελίδα:

<http://www.rosalux.co.tz/wp-content/uploads/2016/03/SEATINIs-assessment-report-of-the-EPA-Rendezvous-clause-2015.pdf>

-UNCTAD, Generalized System of Preferences: Handbook on the scheme of the European Union, 2015, Νέα Υόρκη και Γενεύη, σ. 2 Ανακτήθηκε 25-9-2017 από την ιστοσελίδα:

http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/itcdtsbmisc25rev4_en.pdf

-WT/DS246/R/2004 Ανακτήθηκε την 27-9-2017 από την ιστοσελίδα:

https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/246abr_e.doc

Δ. ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

-<http://www.ecowas.int/about-ecowas/basic-information>

Ανακτήθηκε 19-1-2018

-<https://www.thebalance.com/what-is-a-developing-country-1978982>

Ανακτήθηκε 2-1-2018

-<https://unstats.un.org/unsd/methodology/m49/>

Ανακτήθηκε 2-1-2018

[-https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org7_e.htm](https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org7_e.htm)

Ανακτήθηκε 2-1-2018

[-http://www.uemoa.int](http://www.uemoa.int)

Ανακτήθηκε 19-1-2018

[-https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/lde_list.pdf](https://www.un.org/development/desa/dpad/wp-content/uploads/sites/45/publication/lde_list.pdf)

Ανακτήθηκε 19-1-2018

[-https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/378832-what-is-the-world-bank-atlas-method](https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/378832-what-is-the-world-bank-atlas-method)

Ανακτήθηκε 19-1-2018

[-https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/378832-what-is-the-world-bank-atlas-method](https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/378832-what-is-the-world-bank-atlas-method)

Ανακτήθηκε 19-1-2018

[-http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/sadc](http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/sadc)

Ανακτήθηκε 19-1-2018

[-http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1506092139807&uri=CELEX:61986CJ0045](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1506092139807&uri=CELEX:61986CJ0045)

Ανακτήθηκε 6-1-2018

[-https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/economic-growth/trade_en](https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/economic-growth/trade_en)

Ανακτήθηκε 8-1-2018

[-http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/standard-gsp](http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/standard-gsp) Ανακτήθηκε την 6-1-2018

Ανακτήθηκε 8-1-2018

[-http://www.ilo.org/dhaka/Whatwedo/Projects/WCMS_396191/lang-en/index.htm](http://www.ilo.org/dhaka/Whatwedo/Projects/WCMS_396191/lang-en/index.htm)

Ανακτήθηκε 8-1-2018

[-http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/west-africa](http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/west-africa)

Ανακτήθηκε 8-1-2018

[-http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/caribbean](http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/caribbean)

Ανακτήθηκε 18-1-2018

[-http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/gsp](http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/gsp)

Ανακτήθηκε 6-1-2018

[-http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155842.pdf](http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155842.pdf)

Ανακτήθηκε 6-1-2018

[-http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155840.pdf](http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2017/july/tradoc_155840.pdf)

Ανακτήθηκε 6-1-2018

-<http://trade.ec.europa.eu/tradehelp/everything-arms>

Ανακτήθηκε 6-1-2018

-<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM:r12102>

Ανακτήθηκε 19-1-2018

-<http://www.acp.int/node/7> Ανακτήθηκε 23-1-2018

Ανακτήθηκε 19-1-2018

-<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/eac/>

Ανακτήθηκε 19-1-2018

-<http://www.sadc.int/about-sadc>

Ανακτήθηκε 19-1-2018

-[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02000A1215\(01\)-20170101&from=EL](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:02000A1215(01)-20170101&from=EL)

Ανακτήθηκε 22-1-2018

-<http://www.consilium.europa.eu/en/policies/cotonou-agreement/>

Ανακτήθηκε 23-1-2018

-<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:r12101&from=FR>

Ανακτήθηκε 22-1-2018

-http://www.stopepa.de/img/EPAs_Briefing.pdf

Ανακτήθηκε 22-1-2018

-<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/central-africa/>

Ανακτήθηκε 19-1-2018

-<http://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/esa/>

Ανακτήθηκε 19-1-2018

-https://ec.europa.eu/europeaid/sectors/economic-growth/regional-integration/funding_en

Ανακτήθηκε 20-1-2018

E. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

-Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2447 της Επιτροπής της 24^{ης} Νοεμβρίου 2015 για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής ορισμένων διατάξεων του

κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (L 343 της 29-12-2015)

-Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 3281/1994 του Συμβουλίου της 19^{ης} Δεκεμβρίου 1994, για την εφαρμογή ενός πολυετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο 1995-1998 σε ορισμένα βιομηχανικά προϊόντα καταγωγής αναπτυσσόμενων χωρών (ΕΕ L 348, της 31-12-1994).

-Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1256/1996 ΤΟΥ Συμβουλίου της 20^{ης} Ιουνίου 1996, για την εφαρμογή πολυετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων, για την περίοδο από την 1^η Ιουλίου 1996 έως τις 30 Ιουνίου 1999, σε ορισμένα γεωργικά προϊόντα καταγωγής αναπτυσσόμενων χωρών (ΕΕ L 160, της 29-6-1996).

-Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2820/1998 του Συμβουλίου της 21^{ης} Δεκεμβρίου 1998, για την εφαρμογή πολυετούς συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1^η Ιουλίου 1999 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2001 (ΕΕ L 357, της 30-12-1998).

-Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2501/2001 του Συμβουλίου της 10^{ης} Δεκεμβρίου 2001 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1^η Ιανουαρίου 2002 ως τις 31 Δεκεμβρίου 2004 (ΕΕ L 346, της 31-12-2001).

-Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 980/2005 του Συμβουλίου της 27^{ης} Ιουνίου 2005 για την εφαρμογή του συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων (ΕΕ L 169, της 30-6-2005).

-Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 732/2008 του Συμβουλίου της 22ας Ιουλίου 2008 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2009 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2011 και για τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 552/97, (ΕΚ) αριθ. 1933/2006 και των κανονισμών της Επιτροπής (ΕΚ) αριθ. 1100/2006 και (ΕΚ) αριθ. 964/2007 (ΕΕ L 211, της 6-8-2008).

-Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 512/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2011 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 732/2008 του Συμβουλίου σχετικά με την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων δασμολογικών προτιμήσεων για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2009 έως την 31η Δεκεμβρίου 2011 (ΕΕ L 145, της 31-5-2011).

-Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 978/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου ης 25ης Οκτωβρίου 2012 για την εφαρμογή συστήματος γενικευμένων

δασμολογικών προτιμήσεων και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 732/2008 (ΕΕ L 303, της 31-10-2012).

-Κανονισμός (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 9ης Οκτωβρίου 2013 για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (L 269 της 10-10-2013)

-Κατ' εξουσιοδότηση Κανονισμός (ΕΕ) 2015/2446 της Επιτροπής της 28ης Ιουλίου 2015 για τη συμπλήρωση του κανονισμού (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά λεπτομερείς κανόνες σχετικούς με ορισμένες από τις διατάξεις του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (L 343 της 29-12-2015)